

Tijdschrift@ipr.be
Revue@dipr.be

Revue de droit international privé, 2ième année, n° 2 (mai 2003)
Tijdschrift voor Internationaal Privaatrecht, 2de jaargang, nr. 2 (mei 2003)

Redactie – Rédaction:

Johan Erauw (U Gent), Marc Fallon (UC Louvain la Neuve), Erna Guldix (VU Brussel), Johan Meeusen (U Antwerpen), Paul Torremans (U Nottingham en U Gent), Marta Pertegás Sender (U Antwerpen), Hans van Houtte (KU Leuven), Herman Verbist (U Gent), Nadine Watté (UL Bruxelles) en Patrick Wautelet (U Liège)

Waarom wij er zijn

Het internationaal privaatrecht vormt een niche binnen het Belgische rechtslandschap. Een gespecialiseerd tijdschrift bestond niet. Wij menen nochtans dat er een plaats is voor dergelijk tijdschrift, en daarom hebben wij begin 2002 het initiatief genomen dit tijdschrift te lanceren.

Uw bijdragen

Bijdragen om in het tijdschrift op te nemen zijn welkom, en kunnen via e-mail worden toegezonden op het adres: tijdschrift@ipr.be. Het tijdschrift werkt met "peer-review". Publicatie gebeurt alleen na controle door de redactieraad. Een weigering moet niet worden gemotiveerd.

Citeerwijze

Tijdschrift@ipr.be, 2003, nr.p. ...

Pourquoi une nouvelle revue?

Le droit international privé occupe une place particulière dans le paysage juridique belge. Il lui manquait encore une revue spécialisée. Début 2002, nous avons pris l'initiative de combler cette lacune en lançant cette nouvelle revue.

Vos contributions

Nous sommes heureux de recevoir vos contributions. Celles-ci peuvent être envoyées par courrier électronique à l'adresse suivante: Revue@dipr.be
La revue fonctionne selon le système de "peer review". La publication est soumise à l'accord du comité de rédaction. Un éventuel refus ne doit pas être motivé.

Mode de citation

Revue@dipr.be, 2003, n° ..., p. ...

Inhoud/Contenu

RECHTSPRAAK/JURISPRUDENCE

Hof van Justitie, zaak C-271/00, Gemeente Steenbergem tegen Luc Baten, arrest van 14 november 2002

Cour d'appel de Bruxelles, arrêt du 4 mai 2001

Hof van Beroep te Brussel, arrest van 8 oktober 2001

RECHTSLEER/DOCTRINE

F. De Bock & K. Swerts - Vrij verkeer van authentieke akten over de landsgrenzen heen: utopie of werkelijkheid?

Bart Volders - Artikel 66 Brussel I en de uitbreiding van de Unie, l'histoire se répète...

Marta Pertegás Sender - Un instrument de travail utile pour des litiges transfrontaliers : le site du réseau judiciaire européen en matière civile et commerciale / Een nuttig werkinstrument bij grensoverschrijdende geschillen: de website van het Europees justitieel netwerk op het gebied van burgerlijke en handelszaken.

ACTUALITEIT / ACTUALITÉ

Convention sur la loi applicable à certains droits sur des titres détenus auprès d'un intermédiaire

Videotaped international conference on CISG - The upcoming "UNCITRAL's CISG Case Digest" and "Beyond" the UNCITRAL Digest

Katja Jansegers - Wet tot openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht van 13 februari 2003

INHOUDSOPGAVE/TABLE DE MATIÈRES

RECHTSPRAAK/JURISPRUDENCE 5

Hof van Justitie, zaak C-271/00, Gemeente Steenberghe tegen Luc Baten, arrest van 14 november 2002 5

Artikel 1, tweede lid, 3. EEX-verdrag – Toepassingsgebied – begrip sociale zekerheid- begrip burgerlijke zaken – terugvordering door overheidsorgaan bij de onderhoudsplichtige / Article 1, 2ième paragraphe, 3. de la Convention de Bruxelles – champ d’application – notion sécurité sociale – notion matière civile - action récursoire d’un organisme public contre le débiteur d’aliments 5

Cour d’appel de Bruxelles, arrêt du 4 mai 2001 15

Compétence internationale – article 5.3 de la Convention de Bruxelles – action en cessation – film réalisé en France – effets préjudiciables en Belgique / internationale bevoegdheid – artikel 5.3 EEX-verdrag – stakingsvordering – film gemaakt in Frankrijk – schadelijke gevolgen in België 15

Hof van Beroep te Brussel, arrest van 8 oktober 2001 22

1. Auteursrecht – toepasselijk recht – 2. overeenkomst betreffende auteursrechten – toepasselijk recht – EVO / 1. droit d’auteur – loi applicable – 2. contrat concernant le droit d’auteur – loi applicable – Convention de Rome 22

RECHTSLEER/DOCTRINE 27

F. De Bock & K. Swerts - Vrij verkeer van authentieke akten over de landsgrenzen heen: utopie of werkelijkheid? 27

Algemene inleiding 27

Hoofdstuk I. Erkennung en tenuitvoerlegging van authentieke akten over de landsgrenzen heen: de lege lata 28

1. Inleiding 28

2. Erkennung en tenuitvoerlegging van authentieke akten volgens het systeem van de Europese executieverdragen en –verordening nr. 44/2001 28

I. TOEPASSINGSGEBIED 29

II. UITVOERBAARVERKLARING 30

III. ERKENNING 34

3. Erkennung en tenuitvoerlegging volgens het Belgische gerechtelijk systeem. 34

4. Tot slot 35

Hoofdstuk II. Erkennung en tenuitvoerlegging van authentieke akten over de landsgrenzen heen: de lege ferenda 35

1. Inleiding	35
2. Initiatief op nationaal niveau: “Wetsvoorstel houdende invoering van een wetboek internationaal privaatrecht”	37
I. INLEIDING	37
II. ERKENNING EN TENUITVOERLEGGING VAN VREEMDE AUTHENTIEKE AKTEN	37
III. CONTROLE VAN DE RECHTSGELDIGHEID BIJ DE VERMELDING EN OVERSCHRIJVING VAN VREEMDE AUTHENTIEKE AKTEN EN RECHTERLIJKE BESLISSINGEN.	40
IV. SLOTBESCHOUWING	40
3. Initiatief op Europees niveau: Voorstel Verordening tot invoering van een “Europese executoriale titel voor niet-betwiste schuldvorderingen”	41
I. INLEIDING	41
II. TOEPASSINGSGEBIED	42
III. BIJZONDERE REGELING VOOR AUTHENTIEKE AKTEN	43
IV. KANTTEKENINGEN	44
4. Initiatief op wereldvlak: "Voorontwerp Universeel Jurisdictie- en Exequaturverdrag van de Haagse Conferentie voor i.p.r."	47
I. INLEIDING	47
II. BIJZONDERE REGELING VOOR AUTHENTIEKE AKTEN	49
III. SLOTBESCHOUWING	50
<i>Algemeen besluit</i>	52
Bart Volders - Artikel 66 Brussel I en de uitbreiding van de Unie, l’histoire se répète... ..	53
I. <i>Het verleden: het EEX-Verdrag</i>	54
II. <i>Het heden: Brussel I</i>	56
III. <i>De toekomst: ter conclusie</i>	58
Marta Pertegás Sender - Un instrument de travail utile pour des litiges transfrontaliers : le site du réseau judiciaire européen en matière civile et commerciale / Een nuttig werkinstrument bij grensoverschrijdende geschillen: de website van het Europees justitieel netwerk op het gebied van burgerlijke en handelszaken	59
ACTUALITEIT / ACTUALITÉ	61
Convention sur la loi applicable à certains droits sur des titres détenus auprès d'un intermédiaire	61
Videotaped international conference on CISG - The upcoming “UNCITRAL's CISG Case Digest” and “Beyond” the UNCITRAL Digest	74
Katja Jansegers - Wet tot openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht van 13 februari 2003	77

Hof van Justitie, zaak C-271/00, Gemeente Steenberg en Luc Baten, arrest van 14 november 2002

Artikel 1, tweede lid, 3. EEX-verdrag – Toepassingsgebied – begrip sociale zekerheid- begrip burgerlijke zaken – terugvordering door overheidsorgaan bij de onderhoudsplichtige / Article 1, 2ième paragraphe, 3. de la Convention de Bruxelles – champ d’application – notion sécurité sociale – notion matière civile - action récursoire d’un organisme public contre le débiteur d’aliments

In de zaak C-271/00,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens het Protocol van 3 juni 1971 betreffende de uitlegging door het Hof van Justitie van het Verdrag van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, van het Hof van Beroep te Antwerpen (België), in het aldaar aanhangige geding tussen

Gemeente Steenberg

en

Luc Baten,

om een prejudiciële beslissing over de uitlegging van artikel 1 van voornoemd Verdrag van 27 september 1968 (PB 1972, L 299, blz. 32), zoals gewijzigd bij het Verdrag van 9 oktober 1978 inzake de toetreding van het Koninkrijk Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland (PB L 304, blz. 1, en - gewijzigde tekst - blz. 77) en bij het Verdrag van 25 oktober 1982 inzake de toetreding van de Helleense Republiek (PB L 388, blz. 1),

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Vijfde kamer),

samengesteld als volgt: C. W. A. Timmermans, president van de Vierde kamer, waarnemend voor de president van de Vijfde kamer, D. A. O. Edward, A. La Pergola, P. Jann (rapporteur) en S. von Bahr, rechters,

advocaat-generaal: A. Tizzano,

griffier: L. Hewlett, hoofdadministrateur,

gelet op de schriftelijke opmerkingen ingediend door:

- de Gemeente Steenberg, vertegenwoordigd door J. Jespers, advocaat,
- L. Baten, vertegenwoordigd door J. de Meester, advocaat,
- de Nederlandse regering, vertegenwoordigd door V. J. M. Koningsberger als gemachtigde,
- de Oostenrijkse regering, vertegenwoordigd door H. Dossi als gemachtigde,
- de Zweedse regering, vertegenwoordigd door A. Kruse als gemachtigde,
- de regering van het Verenigd Koninkrijk, vertegenwoordigd door J. E. Collins als gemachtigde, bijgestaan door K. Beal, barrister,
- de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door J. L. Iglesias Buhigues en W. Neirinck als gemachtigden,

gezien het rapport ter terechtzitting,

gehoord de mondelinge opmerkingen van de regering van het Verenigd Koninkrijk, vertegenwoordigd door J. E. Collins, bijgestaan door K. Beal, en de Commissie, vertegenwoordigd door A.-M. Rouchaud en H. M. H. Speyart als gemachtigden, ter terechtzitting van 15 november 2001,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 18 april 2002,

het navolgende

Arrest

1. Bij tussenarrest van 27 juni 2000, ingekomen bij het Hof op 5 juli daaraanvolgend, heeft het Hof van Beroep te Antwerpen krachtens het Protocol van 3 juni 1971 betreffende de uitlegging door het Hof van Justitie van het Verdrag van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, twee prejudiciële vragen gesteld over de uitlegging van artikel 1 van dat verdrag (PB 1972, L 299, blz. 32), zoals gewijzigd bij het Verdrag van 9 oktober 1978 inzake de toetreding van het Koninkrijk Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland (PB L 304, blz. 1, en - gewijzigde tekst - blz. 77) en bij het Verdrag van 25 oktober 1982 inzake de toetreding van de Helleense Republiek (PB L 388, blz. 1; hierna: Executieverdrag).

2. Deze vragen zijn gerezen in het kader van een geding betreffende een vordering die een Nederlandse gemeente, de Gemeente Steenberg, heeft ingesteld tegen L. Baten, woonachtig in België, teneinde de geldbedragen te verhalen die zij als sociale bijstand aan de gescheiden echtgenote en het kind van Baten had uitgekeerd.

Rechtskader

Executieverdrag

3. In artikel 1 Executieverdrag wordt het toepassingsgebied ervan bepaald. Dit artikel luidt:

“Dit Verdrag wordt toegepast in burgerlijke en handelszaken, ongeacht de aard van het gerecht waarvoor deze zaken zich afspelen. Het heeft inzonderheid geen betrekking op fiscale zaken, douanezaken of administratiefrechtelijke zaken.

Het is niet van toepassing op:

[...]

3. de sociale zekerheid;

[...] “

4. Volgens artikel 26 Executieverdrag worden de in een verdragsluitende staat gegeven beslissingen in de overige verdragsluitende staten automatisch erkend zonder vorm van proces.

5. In artikel 27 Executieverdrag wordt evenwel limitatief opgesomd in welke gevallen de beslissing niet wordt erkend. Dit artikel luidt:

“Beslissingen worden niet erkend:

[...]

3. indien de beslissing onverenigbaar is met een tussen dezelfde partijen in de aangezochte staat gegeven beslissing;

[...] ”

6. Volgens artikel 55 vervangt het Executieverdrag tussen de staten die daarbij partij zijn, een aantal in deze bepaling genoemde verdragen en overeenkomsten, waaronder het verdrag tussen Nederland en België betreffende de territoriale rechterlijke bevoegdheid, betreffende het faillissement en betreffende het gezag en de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, van scheidsrechterlijke uitspraken en van authentieke akten, gesloten te Brussel op 28 maart 1925 (hierna: Belgisch-Nederlands verdrag van 1925).

7. Overeenkomstig artikel 56 Executieverdrag blijven de in artikel 55 vermelde verdragen en overeenkomsten van kracht ten aanzien van onderwerpen waarop het Executieverdrag niet van toepassing is.

De Nederlandse regeling

8. Bij de Algemene Bijstandswet (*Staatsblad* 1995, nr. 199; hierna: ABW) wordt een socialebijstandsregeling ingevoerd voor ingezetenen die geen middelen van bestaan hebben.

9. De algemene bijstand bestaat in een maandelijkse uitkering die gekoppeld is aan het wettelijk minimumloon, en beoogt de ontvanger in staat te stellen te voorzien in de noodzakelijke kosten van het bestaan. De bijstand wordt verleend door de gemeente op het grondgebied waarvan de betrokkene woont.

10. Artikel 93 ABW luidt:

“Kosten van bijstand worden tot de grens van de onderhoudsplicht als bedoeld in Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek verhaald:

- a) op degene die bij het ontbreken van gezinsverband zijn onderhoudsplicht jegens zijn echtgenoot, of minderjarig kind niet of niet behoorlijk nakomt [...];
- b) op degene die zijn onderhoudsplicht na echtscheiding [...] niet of niet behoorlijk nakomt;
- c) [...] “

11. Artikel 94 ABW bepaalt:

“Een overeenkomst waarbij echtgenoten of gewezen echtgenoten hebben bepaald dat na echtscheiding [...], de een tegenover de ander in het geheel niet dan wel slechts tot een bepaald bedrag tot een uitkering tot diens onderhoud zal zijn gehouden [...], staat niet in de weg aan verhaal op een der partijen en laat de vaststelling van het te verhalen bedrag onverlet.”

12. Indien de persoon op wie de gemeente verhaal zoekt, niet bereid is uit eigen beweging te betalen, kan de gemeente overeenkomstig de artikelen 102 en volgende ABW een vordering tot verhaal instellen, waarop de bepalingen van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering van toepassing zijn.

Het hoofdgeding en de prejudiciële vragen

13. Het huwelijk van Baten en Kil werd ontbonden bij een op 14 mei 1987 door een Belgische rechterlijke instantie gewezen vonnis van echtscheiding bij onderlinge toestemming. In de aan de echtscheiding voorafgaande akte van regeling, die op 25 maart 1986 voor een in België gevestigde notaris was opgesteld, waren de echtgenoten overeengekomen dat tussen henzelf geen enkele onderhoudsuitkering verschuldigd zou zijn en dat Baten als bijdrage aan de kosten van onderhoud van het uit hun huwelijk geboren minderjarige kind een maandelijks bedrag van 3 000 BEF zou betalen.

14. Kil heeft zich met haar kind in de gemeente Steenberg (Nederland) gevestigd. Deze gemeente heeft hun krachtens de ABW een socialebijstandsuitkering verleend.

15. De gemeente Steenberg heeft nadien op grond van de artikelen 93 en volgende ABW van Baten terugbetaling van de aldus uitgekeerde bedragen gevorderd. Omdat Baten niet aan deze vordering voldeed, heeft de gemeente Steenberg krachtens artikel 102 ABW voor de Arrondissementsrechtbank te Breda (Nederland) een verhaalsvordering tegen hem ingesteld.

16. Bij beschikking van 22 juli 1996 heeft de Arrondissementsrechtbank te Breda Baten veroordeeld tot betaling, aan de gemeente Steenberg, van de bedragen die uit hoofde van sociale bijstand aan Kil en haar kind waren uitgekeerd.

17. Bij beschikking van 11 februari 1998 heeft de voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg te Turnhout (België) het exequatur verleend voor de beschikking van 22 juli 1996.

18. Baten is van deze beschikking in verzet gekomen. Bij vonnissen van 17 maart en 23 juni 1999 heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Turnhout dit verzet gegrond verklaard en geoordeeld dat de tenuitvoerlegging van de beslissing van de Arrondissementsrechtbank te Breda van 22 juli 1996 niet mogelijk was, gelet op de onverenigbaarheid met het vonnis van echtscheiding bij onderlinge toestemming van 14 mei 1987 waarin impliciet de authentieke akte verleden voor notaris [...] van 25 maart 1986 is vervat en bekrachtigd.

19. De gemeente Steenberghe is van beide vonnissen in hoger beroep gegaan bij het Hof van Beroep te Antwerpen, met het betoog dat aangezien het om een geding op het gebied van de sociale zekerheid gaat, dit niet binnen het toepassingsgebied van het Executieverdrag valt, maar binnen het toepassingsgebied van het Belgisch-Nederlands verdrag van 1925.

20. In deze omstandigheden heeft het Hof van Beroep te Antwerpen de behandeling van de zaak geschorst en het Hof de volgende twee prejudiciële vragen voorgelegd:

1) Is een rechtsgeding betreffende een vordering tot verhaal op grond van de Nederlandse Algemene Bijstandswet, ingesteld door een verhaalsgerechtigde gemeente ten aanzien van een onderhoudsplichtige, zoals bedoeld door artikel 93 Algemene Bijstandswet, een burgerlijke zaak in de zin van artikel 1, eerste alinea, van het Verdrag van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken en kan een in dergelijk rechtsgeding gewezen rechterlijke beslissing om die reden binnen het toepassingsgebied van dit verdrag vallen?

2) Is een rechtsgeding betreffende een vordering tot verhaal op grond van de Nederlandse Algemene Bijstandswet, ingesteld door een verhaalsgerechtigde gemeente ten aanzien van een onderhoudsplichtige, zoals bedoeld door artikel 93 Algemene Bijstandswet, een zaak betreffende de sociale zekerheid in de zin van artikel 1, tweede alinea, punt 3, van het Verdrag van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken en valt een in dergelijk geding gewezen rechterlijke beslissing om die reden buiten het toepassingsgebied van dit verdrag?

De eerste vraag

21. Met deze vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen, of het begrip burgerlijke zaak in de zin van artikel 1, eerste alinea, Executieverdrag ook betrekking heeft op een vordering tot verhaal waarmee een overheidsorgaan op een particulier verhaal zoekt voor de bedragen die het uit hoofde van sociale bijstand aan de gescheiden echtgenoot en het kind van deze persoon heeft uitgekeerd.

Bij het Hof ingediende opmerkingen

22. Partijen in het hoofdgeding, de lidstaten en de Commissie zijn het er in hun bij het Hof ingediende opmerkingen over eens dat het begrip burgerlijke zaak in de zin van artikel 1 Executieverdrag als een autonoom begrip moet worden opgevat. Bovendien beklemtonen zij allen dat het Executieverdrag ook van toepassing kan zijn op geschillen tussen een overheidsorgaan en een particulier, voorzover dat orgaan niet krachtens overheidsbevoegdheid heeft gehandeld.

23. De opmerkingen lopen echter uiteen wanneer het om de toepassing van deze beginselen op het hoofdgeding gaat.

24. De gemeente Steenberghe en de regering van het Verenigd Koninkrijk stellen dat een overheidsinstantie die tegen een particulier een vordering instelt om de bedragen te verhalen die zij uit hoofde van sociale bijstand heeft uitgekeerd, krachtens overheidsbevoegdheid handelt.

25. Tijdens de schriftelijke procedure heeft de Commissie dit standpunt ondersteund, zich daarbij baserend op het feit dat de gemeente die de sociale bijstand toekent, in het kader van de ABW over een ruime beoordelingsvrijheid beschikt zowel ten aanzien van de vaststelling van de rechthebbenden en van het toegekende bedrag als ten aanzien van het besluit om dit bedrag al dan niet te verhalen. Ter terechtzitting heeft zij haar standpunt echter gewijzigd en zich op een andere lezing van de ABW gebaseerd. Deze wet zou de gemeente verplichten tot verhaal over te gaan, zodra er sprake is van een wettelijk onderhoudsplichtige, waarbij het verhaalsrecht evenwel alleen kan worden uitgeoefend binnen de grenzen van de onderhoudsplicht die deze onderhoudsplichtige niet is nagekomen. De gemeente zou op deze wijze een civiel recht geldend maken.

26. De Oostenrijkse en de Zweedse regering zijn eveneens van mening dat de betrokken vordering tot verhaal verband houdt met een civielrechtelijke onderhoudsvordering, in casu die welke Kil en haar dochter op Baten hebben. Het feit dat deze vordering op een overheidsinstantie is overgegaan, zou de aard ervan niet hebben gewijzigd.

27. Ook de Nederlandse regering is van mening dat de in het hoofdgeding aan de orde zijnde vordering een civiele vordering is. Zij geeft er echter de voorkeur aan, deze te kwalificeren als een vordering tot vergoeding van de schade die de betrokken gemeente heeft geleden doordat zij een socialebijstandsuitkering heeft moeten betalen aan een tot onderhoud gerechtigde die geen middelen van bestaan heeft.

Beoordeling door het Hof

28. Volgens vaste rechtspraak mogen de bewoordingen van artikel 1 Executieverdrag, waarin het toepassingsgebied van het verdrag wordt afgebakend, niet worden opgevat als een eenvoudige verwijzing naar het nationale recht van een der betrokken staten, zulks ter verzekering van de grootst mogelijke gelijkheid en eenvormigheid van de rechten en verplichtingen die voor de verdragsluitende staten en de belanghebbende personen uit dit verdrag voortvloeien. Derhalve moet worden aangenomen dat bedoelde term een autonoom begrip is en moet worden uitgelegd aan de hand van, enerzijds, de doelen en het stelsel van het Executieverdrag en, anderzijds, de algemene beginselen die in alle nationale rechtsstelsels tezamen worden gevonden (arresten van 14 oktober 1976, LTU, 29/76, Jurispr. blz. 1541, punt 3; 22 februari 1979, Gourdain, 133/78, Jurispr. blz. 733, punt 3; 16 december 1980, Rüffer, 814/79, Jurispr. blz. 3807, punt 7, en 21 april 1993, Sonntag, C-172/91, Jurispr. blz. I-1963, punt 18).

29. Het Hof heeft gepreciseerd dat deze uitlegging ertoe leidt, dat bepaalde rechterlijke beslissingen buiten het toepassingsgebied van het Executieverdrag vallen wegens elementen die kenmerkend zijn voor de aard van de tussen partijen bestaande rechtsbetrekkingen of van het voorwerp van het geschil (arrest LTU, reeds aangehaald, punt 4).

30. Zo heeft het Hof geoordeeld dat het Executieverdrag weliswaar van toepassing kan zijn op bepaalde beslissingen in geschillen tussen een overheidsinstantie en een particulier, doch dat dit anders is wanneer de overheidsinstantie krachtens overheidsbevoegdheid handelt (arresten LTU, punt 4, en Rüffer, punt 8, beide reeds aangehaald).

31. Om te bepalen of dit het geval is in een geding als het hoofdgeding, waarin een overheidsorgaan op een particulier verhaal zoekt voor de bedragen die het uit hoofde van

sociale bijstand aan de gescheiden echtgenoot en het kind van deze persoon heeft uitgekeerd, moeten dus de grondslag en de wijze van instellen van deze vordering worden onderzocht.

32. Dienaangaande bepaalt artikel 93 ABW dat de kosten van de sociale bijstand tot de grens van de onderhoudsplicht als bedoeld in Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek worden verhaald. Op basis van civielrechtelijke regels wordt dus bepaald in welke gevallen het overheidsorgaan een verhaalsvordering kan instellen, namelijk wanneer er een wettelijk onderhoudsplichtige bestaat. Op basis van diezelfde regels wordt bepaald tegen welke persoon het overheidsorgaan de vordering kan instellen, namelijk tegen genoemde wettelijk onderhoudsplichtige, en worden de grenzen vastgesteld van de bedragen die het orgaan kan verhalen, namelijk de grenzen van de wettelijke onderhoudsplicht zelf.

33. Met betrekking tot de wijze van instellen van de verhaalsvordering, preciseert artikel 103 ABW dat deze vordering voor de civiele rechter moet worden gebracht en dat daarop de regels van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van toepassing zijn.

34. Gelijk de advocaat-generaal in punt 36 van zijn conclusie heeft opgemerkt, kan de rechtssituatie van het overheidsorgaan ten opzichte van de onderhoudsplichtige worden vergeleken met de situatie van een particulier die om welke reden ook een schuld van een ander heeft betaald en in de rechten van de oorspronkelijke schuldeiser is gesubrogeerd, dan wel met de situatie van degene die, omdat hij schade heeft geleden door een aan een derde toe te rekenen handeling of verzuim, van deze derde vergoeding van die schade vordert.

35. Met betrekking tot deze vaststelling moet evenwel een voorbehoud worden gemaakt dat verband houdt met artikel 94 ABW, volgens hetwelk een overeenkomst tussen echtgenoten of gewezen echtgenoten om onderhoudsverplichtingen na echtscheiding uit te sluiten of te beperken, niet in de weg staat aan verhaal op een der partijen en de vaststelling van de te verhalen bedragen onverlet laat.

36. Voorzover deze bepaling het overheidsorgaan de mogelijkheid biedt, eventueel geen rekening te houden met een tussen echtgenoten of gewezen echtgenoten wettig gesloten overeenkomst, die tussen hen bindende werking heeft en aan derden kan worden tegengeworpen, plaatst zij het overheidsorgaan immers in een van het gemene recht afwijkende rechtssituatie. Dit geldt a fortiori voorzover zij dit orgaan de mogelijkheid biedt, geen rekening te houden met een door een rechterlijke beslissing gehomologeerde overeenkomst die de aan deze beslissing verbonden kracht van gewijsde geniet. In dergelijke omstandigheden handelt het overheidsorgaan niet langer krachtens civielrechtelijke regels, maar krachtens een eigen recht dat de wetgever hem specifiek heeft verleend.

37. Gelet op deze overwegingen, moet op de eerste vraag worden geantwoord dat artikel 1, eerste alinea, Executieverdrag aldus moet worden uitgelegd dat het begrip burgerlijke zaak ook betrekking heeft op een vordering tot verhaal waarmee een overheidsorgaan op een particulier verhaal zoekt voor de bedragen die het uit hoofde van sociale bijstand aan de gescheiden echtgenoot en het kind van deze persoon heeft uitgekeerd, voorzover de grondslag en de wijze van instellen van deze vordering worden beheerst door de regels van het gemene recht op het gebied van de onderhoudsplicht. Wanneer de verhaalsvordering gebaseerd is op bepalingen waarmee de wetgever het overheidsorgaan een eigen recht heeft verleend, kan niet worden aangenomen dat deze vordering onder het begrip burgerlijke zaak valt.

De tweede vraag

38. Met deze vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen, of het begrip sociale zekerheid in de zin van artikel 1, tweede alinea, punt 3, Executieverdrag ook omvat een vordering tot verhaal waarmee een overheidsorgaan op een particulier verhaal zoekt voor de bedragen die het uit hoofde van sociale bijstand aan de gescheiden echtgenoot en het kind van deze persoon heeft uitgekeerd.

Bij het Hof ingediende opmerkingen

39. De Nederlandse en de Oostenrijkse regering, de regering van het Verenigd Koninkrijk en de Commissie merken op dat het Executieverdrag geen definitie van het begrip sociale zekerheid geeft, en stellen voor hiervoor te rade te gaan bij artikel 4 van verordening (EEG) nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de socialezekerheidsregelingen op werknemers en zelfstandigen, alsmede op hun gezinsleden, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, zoals gewijzigd en bijgewerkt bij verordening (EG) nr. 118/97 van de Raad van 2 december 1996 (PB 1997, L 28, blz. 1; hierna: verordening nr. 1408/71)

40. Evenals de Commissie betogen deze regeringen evenwel dat de uitsluiting van geschillen op het gebied van de sociale zekerheid van het toepassingsgebied van het Executieverdrag strikt moet worden opgevat. Het zou alleen gaan om geschillen tussen de organen en de uitkeringsgerechtigden en zich niet uitstrekken tot beroepen die een orgaan tegen een derde instelt.

Beoordeling door het Hof

41. Om te beginnen moet worden opgemerkt dat deze vraag alleen beantwoording behoeft indien het overheidsorgaan handelt volgens de regels van het gemeene recht en wanneer de beslissing die op de door hem ingestelde verhaalsvordering is gegeven, als een beslissing in een burgerlijke zaak in de zin van artikel 1, eerste alinea, Executieverdrag kan worden aangemerkt.

42. Aangezien het begrip sociale zekerheid wordt gebruikt ter afbakening van het toepassingsgebied van het Executieverdrag, moet worden aangenomen, dat het, gelijk het Hof in punt 28 van dit arrest in herinnering heeft gebracht, een autonoom begrip is en moet worden uitgelegd aan de hand van de doelen en het stelsel van dit verdrag.

43. Gezien het verband tussen het Executieverdrag en het gemeenschapsrecht (zie arresten van 10 februari 1994, *Mund & Fester*, C-398/92, Jurispr. blz. I-467, punt 12, en 28 maart 2000, *Krombach*, C-7/98, Jurispr. blz. I-1935, punt 24), moet rekening worden gehouden met de inhoud die dit begrip in het gemeenschapsrecht heeft.

44. Met de op basis van artikel 51 EEG-Verdrag (nadien artikel 51 EG-Verdrag, thans, na wijziging, artikel 42 EG) vastgestelde verordening nr. 1408/71 heeft de gemeenschapswetgever regels inzake de coördinatie van de nationale wettelijke regelingen op het gebied van de sociale zekerheid gegeven. Gelijk de advocaat-generaal in de punten 46 en 47 van zijn conclusie heeft opgemerkt, is daarbij een regeling ingevoerd waarin de uitsluitende regelgevende bevoegdheid van een lidstaat in beginsel overeenkomt met de

bevoegdheid van de administratieve autoriteiten en rechterlijke instanties van die staat. Hieruit volgt, dat de effectieve bescherming van rechtsposities wordt gewaarborgd door de aanwijzing van een algemeen bevoegd nationaal rechtsstelsel en niet vereist dat de erkenning van beslissingen op dit gebied wordt verzekerd.

45. Derhalve moet worden aangenomen dat de inhoud van het begrip sociale zekerheid in de zin van artikel 1, tweede alinea, Executieverdrag de materiële werkingssfeer van verordening nr. 1408/71 omvat, zoals deze is omschreven in artikel 4 ervan en is gepreciseerd in de rechtspraak van het Hof.

46. Maar los van de kwalificatie die met betrekking tot artikel 4 van verordening nr. 1408/71 moet worden gegeven aan uitkeringen die een overheidsorgaan uit hoofde van sociale bijstand betaalt aan personen die geen bestaansmiddelen hebben, betreft de verhaalsvordering die dat orgaan instelt tegen een derde, een particulier in zijn hoedanigheid van onderhoudsplichtige van de ondersteunde personen, niet de voorwaarden voor toekenning van de betrokken uitkeringen, maar de terugvordering van de uit dien hoofde betaalde bedragen.

47. Hieruit volgt dat het voorwerp van het geschil in geen geval verband houdt met de toepassing van verordening nr. 1408/71.

48. Deze uitlegging vindt steun in het rapport-Jenard over het Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 1979, C 59, blz. 1, 12 en 13), en in het rapport-Schlosser inzake de toetreding van het Koninkrijk Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland tot het Executieverdrag (PB 1979, C 59, blz. 71, punt 60). Volgens deze rapporten betreft de uitsluiting van de sociale zekerheid van het toepassingsgebied van het Executieverdrag slechts de geschillen op dit gebied, dat wil zeggen de geschillen die voortkomen uit de betrekkingen tussen de administratie en werkgevers of werknemers. Deze rapporten voegen hieraan toe dat het Executieverdrag wel van toepassing is wanneer de administratie een regresrecht uitoefent tegen een derde die aansprakelijk is voor de schade of jegens deze derde is gesubrogeerd in de rechten van een door haar verzekerd slachtoffer, omdat zij in zulke gevallen optreedt overeenkomstig de bepalingen van het gemene recht.

49. Gelet op het voorgaande, moet op de tweede vraag worden geantwoord dat artikel 1, tweede alinea, punt 3, Executieverdrag aldus moet worden uitgelegd dat het begrip sociale zekerheid niet omvat de vordering tot verhaal waarmee een overheidsorgaan volgens de regels van het gemene recht op een particulier verhaal zoekt voor de bedragen die het uit hoofde van sociale bijstand aan de gescheiden echtgenoot en het kind van deze persoon heeft uitgekeerd.

Kosten

50. De kosten door de Nederlandse, de Oostenrijkse en de Zweedse regering, de regering van het Verenigd Koninkrijk en de Commissie wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakt, komen niet voor vergoeding in aanmerking. Ten aanzien van departijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Vijfde kamer),

uitspraak doende op de door het Hof van Beroep te Antwerpen bij tussenarrest van 27 juni 2000 gestelde vragen, verklaart voor recht:

1) Artikel 1, eerste alinea, van het Verdrag van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, zoals gewijzigd bij het Verdrag van 9 oktober 1978 inzake de toetreding van het Koninkrijk Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland en bij het Verdrag van 25 oktober 1982 inzake de toetreding van de Helleense Republiek, moet aldus worden uitgelegd dat het begrip burgerlijke zaak ook betrekking heeft op een vordering tot verhaal waarmee een overheidsorgaan op een particulier verhaal zoekt voor de bedragen die het uit hoofde van sociale bijstand aan de gescheiden echtgenoot en het kind van deze persoon heeft uitgekeerd, voorzover de grondslag en de modaliteiten van instellen van deze vordering worden beheerst door de regels van het gemene recht op het gebied van de onderhoudsplicht. Wanneer de verhaalsvordering gebaseerd is op bepalingen waarmee de wetgever het overheidsorgaan een eigen recht heeft verleend, kan niet worden aangenomen dat deze vordering onder het begrip burgerlijke zaak valt.

2) Artikel 1, tweede alinea, punt 3, van dit verdrag moet aldus worden uitgelegd dat het begrip sociale zekerheid niet omvat de vordering tot verhaal waarmee een overheidsorgaan volgens de regels van het gemene recht op een particulier verhaal zoekt voor de bedragen die het uit hoofde van sociale bijstand aan de gescheiden echtgenoot en het kind van deze persoon heeft uitgekeerd.

Timmermans – Edward - La Pergola - Jann von Bahr

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 14 november 2002.

De griffier

De president van de Vijfde kamer

R. Grass

M. Wathelet

Cour d'appel de Bruxelles, arrêt du 4 mai 2001

Compétence internationale – article 5.3 de la Convention de Bruxelles – action en cessation – film réalisé en France – effets préjudiciables en Belgique / internationale bevoegdheid – artikel 5.3 EEX-verdrag – stakingsvordering – film gemaakt in Frankrijk – schadelijke gevolgen in België

(Palouzie / S.A. de droit français Epithète Films et Faraldo)

Vu l'ordonnance prononcée contradictoirement le 14 juillet 2000 par le président du tribunal de première instance de Bruxelles; ...

Faits

Attendu que Charles Palouzie est l'auteur d'un synopsis intitulé "Le voyage de la guillotine" dont l'écriture s'est achevée à Bruxelles le 26 octobre 1988; que ce synopsis a été déposé tant en Belgique qu'en France, à la Sabam, le 14 novembre 1988, et en France à la S.A.C.D., le 4 novembre 1988; que le dépôt à la S.A.C.D. a été renouvelé le 4 novembre 1993 et le 4 novembre 1998;

Qu'il n'est pas contesté que ce synopsis est fondé en grande partie sur un fait divers rapporté par le greffier en chef des tribunaux de Saint-Pierre et Miquelon;

Attendu que la société "Les Films Messages" représentée par Charles Palouzie, a signé, le 31 mai 1989, avec Claude Faraldo une "convention d'auteur du scénario original" aux termes de laquelle:

"La société envisage de produire un film de long métrage principalement destiné à l'exploitation cinématographique commerciale, intitulé provisoirement ou définitivement: «La veuve de Saint-Pierre» d'après une idée originale de l'auteur (Faraldo) et de monsieur François Coste.

La société engage l'auteur pour écrire seul le scénario original et les dialogues.

L'auteur établira l'adaptation définitive seul ou avec monsieur Charles Palouzie (...).

Dans toute la publicité faite pour le film, le nom de l'auteur sera cité obligatoirement seul...";

Attendu que, le 20 décembre 1991, la société «Les Films Messages», toujours représentée par Charles Palouzie, a signé avec Claude Faraldo, dénommé l'auteur, un contrat de cession portant comme en-tête: "Film: «La Veuve de Saint-Pierre». Auteur: Claude Faraldo";

Que cette convention prévoit que :

"L'auteur dans le présent accord signifie: auteur du scénario original et co-adaptateur et co-dialoguiste, avec Charles Palouzie. Cette définition est acceptée par les deux parties.

Conformément à l'article 17 de la loi du 11 mars 1957, l'auteur cède au producteur, qui accepte aux conditions ci-après définies, ses droits afférents au scénario original, adapté et dialogué en vue de la production et de l'exploitation d'un film de long métrage, provisoirement ou définitivement intitulé: «La Veuve de Saint-Pierre» et réalisé par Charles Palouzie.

Le scénario a été remis au producteur le 30 septembre 1990 (...).

Dans toute la publicité pour le monde entier, quelle qu'elle soit, ainsi que sur le générique du film et le film-annonce, le nom de l'auteur sera obligatoirement cité ...:

Scénario original de Claude Faraldo.

Adaptation et dialogues de Charles Palouzie et Claude Faraldo ";

Attendu que la société "Les Films Messages" n'a pu produire le film à défaut de trouver un financement suffisant; qu'elle a d'ailleurs été déclarée en faillite;

Attendu que, le 1er juin 1992, Claude Faraldo, en qualité "d'auteur du scénario intitulé «La veuve de St-Pierre»", a accepté que, pour la période comprise entre le 1er juin 1992 et le 1er juin 1994, les droits d'adaptation du scénario pour le cinéma et la télévision soient réservés à Charles Palouzie et que le scénario puisse être cédé, en vue de sa mise en production et exploitation, à un producteur délégué et des co-producteurs désignés par Charles Palouzie;

Que Charles Palouzie n'a fait aucun usage de cette autorisation;

Attendu que, finalement, c'est la société Epithète Films qui est devenue titulaire des droits sur le scénario précité; que le film a été réalisé par Patrice Leconte avec des acteurs de premier ordre (Juliette Binoche, Daniel Auteuil, Emir Kusturica); qu'il a été achevé en septembre 1999 et est sorti dans les salles en Belgique le 19 avril 2000.

1. Rappel de la procédure

Attendu que l'appelant a assigné la s.a. Epithète Films devant le président du tribunal de première instance de Bruxelles pour:

- entendre constater que l'intimée viole le droit moral de paternité et les droits patrimoniaux de l'appelant en utilisant sans autorisation, dans le film de long métrage «La Veuve de Saint-Pierre», des éléments créatifs dont il est l'auteur, notamment issus du synopsis «Le voyage de la guillotine» écrit par l'appelant en octobre 1988 et déposé en novembre 1988 en Belgique et en France;

- entendre ordonner la cessation de ces atteintes aux droits de l'appelant, à savoir
 - enjoindre à l'intimée d'indiquer, aux génériques de début et de fin du film «La Veuve de Saint-Pierre» de la même manière que figurent le scénariste et l'adaptateur, la mention suivante: «Charles Palouzie : coauteur du scénario - adaptateur du fait divers originel» ou, à tout à le moins, subsidiairement: «Scénario: Claude Faraldo avec la collaboration de Charles Palouzie»

à titre principal: sur tous supports généralement quelconques, sur toutes les publicités et communications promotionnelles relatives au film, ainsi que sur le site web www.laveuvedestpierre.com,

à titre subsidiaire: sur toutes les versions télévision, vidéo et DVD destinées tant à la location qu'à la vente ainsi que sur toutes les publicités et communications promotionnelles relatives au film, outre sur le site web précité;

- entendre interdire à l'intimée d'exploiter le film «*La Veuve de Saint-Pierre*» sous quelque forme ou support que ce soit, sans avoir au préalable acquis les droits d'adaptation de l'œuvre de l'appelant;

- entendre condamner l'intimée à payer une astreinte de cinq mille francs pour chaque infraction constatée à l'encontre de la cessation ordonnée;

- entendre ordonner la publication de la décision à intervenir sur le site web précité à la page d'ouverture de ce site sous le titre: «condamnation judiciaire» ainsi que dans un journal national en France et en Belgique, soit *Le Soir* et *Libération*, aux frais de l'intimée;

Que Claude Faraldo est intervenu volontairement à la procédure aux fins de faire déclarer la demande de Charles Palouzie non fondée;

Que Claude Faraldo et la S.A. Epithète Films ont formé une demande reconventionnelle tendant à entendre:

- ordonner la radiation, dans les huit jours de la décision à intervenir, de tous les dépôts opérés auprès de toute société de gestion collective en France et en Belgique, directement ou indirectement liés au film «*La Veuve de Saint-Pierre*» (quel que soit l'intitulé du dépôt et ce, sous peine d'une astreinte de cinquante mille francs par jour de retard);

- ordonner la publication de l'intégralité du jugement à intervenir dans les journaux spécialisés «*Le Film Français*» et «*Le Nouveau Cinéma*», dans le mois du jugement à intervenir aux frais de l'appelant et ce, sous peine d'une astreinte de cinquante mille francs par jour de retard;

Attendu que le premier juge s'est déclaré incompétent *ratione loci*;

Que, devant la cour, l'appelant demande la condamnation de l'intimée au paiement d'une astreinte de cinquante mille francs par infraction et réitère sa demande originaire pour le surplus;

Que les intimés demandent, principalement, la confirmation de l'ordonnance attaquée et, subsidiairement, le rejet de la demande principale et l'accueil de leur demande reconventionnelle.

2. Compétence territoriale

Attendu que la S.A. Epithète Films conteste la compétence des juridictions belges pour connaître de la demande de l'appelante;

Attendu que la S.A. Epithète Films a son siège établi en France; que la compétence des juridictions belges ne peut, dès lors, être fondée sur l'article 2 de la Convention de Bruxelles du 27 septembre 1968;

Que cet article 2 ne s'applique, toutefois, que sous réserve des autres dispositions de la Convention;

Attendu qu'aux termes de l'article 17 de la Convention de Bruxelles, si les parties, dont l'une au moins a son domicile sur le territoire d'un Etat contractant, sont convenues d'un tribunal d'un Etat contractant pour connaître des différends à naître à l'occasion d'un rapport de droit déterminé, ce tribunal est seul compétent;

Que cette disposition n'est pas applicable en l'espèce, à défaut de convention conclue entre l'appelant et la S.A. Epithète Films contenant une clause attributive de compétence; qu'il ne suffit pas, pour que l'article 17 trouve à s'appliquer, que la partie appelante invoque à l'appui de son argumentation un contrat conclu entre des tiers contenant une telle clause;

Attendu que l'article 5.3 de la Convention prévoit que le défendeur domicilié sur le territoire d'un Etat contractant peut être attiré, en matière délictuelle ou quasi délictuelle, devant le tribunal du lieu où le fait dommageable s'est produit;

Qu'il n'est pas contesté que l'action en cessation mue par l'appelant entre dans le champ d'application de cet article 5.3;

Que, par lieu du fait dommageable, on entend aussi bien le lieu de l'événement causal (la faute, l'acte de contrefaçon) que le lieu où le dommage est survenu (C.J.C.E., 30 novembre 1976, Mines de potasse d'Alsace, aff. 21/76, *Rec.*, p. 1735);

Que, toutefois, les juridictions du lieu où le dommage est survenu ne sont compétentes que pour connaître des seuls dommages causés dans l'Etat de 1re juridiction saisie (C.J.C.E., 7 mars 1995, Shevill, aff.C-68/93, *Rec.*, I-415);

Qu'il s'ensuit que, si l'auteur de la contrefaçon n'est pas établi en Belgique, mais dans un autre Etat contractant, on peut le poursuivre devant une juridiction belge si l'acte de contrefaçon (la copie, la vente, l'importation, la communication au public) est situé en Belgique; que, dans ce cas, l'événement causal se situant en Belgique, le tribunal belge connaîtra des conséquences en tous pays de cette contrefaçon;

Que si l'acte de contrefaçon se situe ailleurs qu'en Belgique, l'article 5.3 s'applique en raison de la localisation en Belgique des effets préjudiciables de cet acte, ce qui implique que le tribunal belge ne connaîtra que des seuls dommages causés en Belgique par cet acte (F. de Visscher et B. Michaux, *Précis du droit d'auteur et des droits voisins*, n° 737, p. 590);

Attendu qu'en l'espèce, le film «*La Veuve de Saint-Pierre*» a été écrit, réalisé et produit en France; qu'il n'est pas démontré par l'appelante que les copies de ce film destinées à la télévision, la vidéo ou les DVD sont réalisées en Belgique; qu'il n'est pas démontré non plus que le site web est alimenté depuis le territoire belge;

Qu'il n'est toutefois pas contesté que le film a été distribué en Belgique et que le site web peut être consulté en Belgique; que ce film pourra être vu par les téléspectateurs belges s'il est programmé sur une chaîne de télévision, captée en Belgique et se retrouvera vraisemblablement dans les vidéothèques belges lorsqu'il sera mis en location;

Que les juridictions belges sont donc compétentes pour connaître des effets préjudiciables sur le territoire belge de la réalisation et de la production du film en France ainsi que pour connaître de tous les effets des communications de ce film au public qui ont lieu en Belgique;

Qu'il conviendra, le cas échéant, de préciser le contenu de l'ordre de cessation pour éviter qu'il lui soit donné une portée dépassant la compétence des juridictions belges;

Que l'on remarquera à cet égard que la demande de l'appelant n'est pas rédigée de telle façon qu'il faille l'admettre comme un tout, sans aucune possibilité de précision quant à l'étendue territoriale des ordres de cessation éventuels;

4. Fondement de la demande principale

Attendu qu'il ressort des conclusions d'appel de Charles Palouzie qu'il se plaint uniquement à l'heure actuelle d'emprunts qui auraient été effectués, sans son autorisation, au synopsis qu'il a rédigé en 1988 et en déduit l'existence d'une contrefaçon que, plus particulièrement, il soutient avoir inventé la circonstance que le bourreau de Neel (le condamné à mort qui s'est rendu sympathique sur l'île de Saint-Pierre et Miquelon) serait un émigrant venu tenter sa chance alors que, dans le fait divers réel, Neel a été exécuté par un des prisonniers de l'île;

Que l'intimée fait valoir qu'il n'y a pas matière en l'espèce à application de la loi sur le droit d'auteur;

Attendu que le droit d'auteur ne protège pas l'idée en tant que telle, celle-ci appartenant au fond commun de la pensée humaine; qu'un auteur peut, en conséquence, s'inspirer d'un thème déjà exploité par quelqu'un d'autre;

Qu'en revanche, le droit d'auteur protège la forme sous laquelle la création se manifeste et devient accessible à autrui; que cette forme protégée consiste :

- en la composition, c'est-à-dire le développement et l'ordonnement des différentes idées de l'œuvre (enchaînement des situations et des scènes ...);

- en l'expression, c'est-à-dire la manière dont l'auteur exprime les idées qu'il a préalablement ordonnées (façon de raconter, vocabulaire utilisé, etc...);

Que la composition et l'expression ne sont cependant protégées que dans la mesure où elles sont originales;

Attendu qu'en l'espèce, la manière dont Charles Palouzie a exprimé les idées dans son synopsis n'a pas été reprise dans le scénario final du film «*La Veuve de Saint-Pierre*»; que le vocabulaire utilisé et l'écriture sont tout à fait différents;

Que le développement et l'ordonnement des idées exposées dans le synopsis ne se retrouvent pas non plus dans le scénario final; qu'ainsi, le scénario de Claude Faraldo adapté par Patrice Leconte ne fait pas partir l'émigrant du Havre; que la guillotine n'est pas placée sur le pont du navire, sous sa bâche huileuse; que l'émigrant n'est pas boulanger et ne reçoit pas des facilités pour créer sa propre boulangerie s'il accepte d'être le bourreau; qu'il n'est pas dit dans le film que personne sur l'île ne voudra du pain pétri par les mains d'un bourreau;

Que se retrouve uniquement dans le scénario de Claude Faraldo adapté par Patrice Leconte le fait que le bourreau était un émigrant, qu'il a reçu une aide financière en échange de son travail et qu'il a disparu de l'île par la suite;

Que le paiement d'une aide financière n'est pas original puisqu'un tel paiement intervenait également dans le fait divers ayant servi de base au synopsis;

Que le seul emprunt éventuel au synopsis de Charles Palouzie consiste donc en l'utilisation d'un émigrant apparaissant puis disparaissant de l'île et acceptant d'exécuter le condamné Neel; qu'il s'agit là d'une simple idée, qui n'est pas protégeable comme telle; qu'elle n'est, en outre, pas originale des lors que le recours à une personne extérieure au groupe pour effectuer une besogne dont personne ne veut se charger est banal; que cette idée est enfin tout à fait accessoire par rapport à la trame de l'histoire;

Attendu que l'absence de contrefaçon du synopsis rédigé par Charles Palouzie est, en outre, confirmée par le texte même des conventions signées par Claude Faraldo;

Que, dans la première convention, du 30 mai 1989, à laquelle Charles Palouzie a participé en qualité d'administrateur délégué de la société "Les Films Messages" il est précisé que l'idée

originale est de Claude Faraldo et Francois Coste, Charles Palouzie devant intervenir ultérieurement comme co-adaptateur;

Que la convention du 20 décembre 1991 précise que Claude Faraldo est le seul auteur du scénario; qu'enfin, la convention du 1er juin 1992 conclue avec Charles Palouzie personnellement présente a nouveau Claude Faraldo comme l'auteur du scénario;

Qu'au jour de la signature de la première de ces conventions, Charles Palouzie avait déjà fait enregistrer son synopsis; qu'il n'aurait pas manqué de se prévaloir, dans les conventions, de sa qualité de co-auteur, s'il avait estimé avoir apporté par son synopsis des éléments originaux au scénario de Claude Faraldo; que ces conventions ne citent même pas son synopsis;

Que les demandes de Charles Palouzie ne sont donc pas fondées.

5. Fondement de l'appel incident

Attendu que les intimés demandent à la cour d'ordonner la radiation des dépôts opérés par l'appelant auprès de la S.C.A.D. et de la Sabam dès lors que l'œuvre de Claude Faraldo aurait été usurpée par Charles Palouzie;

Qu'ils n'apportent toutefois pas la preuve que le synopsis de Charles Palouzie aurait usurpé l'œuvre de Claude Faraldo de sorte que leur demande n'est pas fondée;

Attendu que les intimées demandent, en outre, que la présente décision soit publiée dans trois journaux spécialisés aux frais de l'appelant;

Qu'il n'y a pas lieu de faire droit à cette demande, très onéreuse pour l'appelant, dans la mesure où il n'est pas établi qu'il aurait donné une publicité telle à son action qu'il y aurait lieu de réhabiliter les intimés dans l'opinion publique;

Que le rejet de la demande principale suffira à restaurer l'image de Claude Faraldo dans le cercle limité des personnes au courant de la présente action.

Par ces motifs,...

Dit que les juridictions belges sont compétentes pour connaître des effets préjudiciables sur le territoire belge de la réalisation et de la production du film «*La Veuve de Saint-Pierre*» en France ainsi que pour connaître de tous les effets des communications de ce film au public qui ont lieu en Belgique;

Dit recevables mais non fondées les demandes de l'appelant;

Dit l'appel incident non fondé; ...

Siég.: Mme M. Regout. Greffier : Mme P. Delguste.

Plaid. : M^{es} Cl. Katz, G. Broze et Ch. Valsamidis (de Paris).

Hof van Beroep te Brussel, arrest van 8 oktober 2001

1. Auteursrecht – toepasselijk recht – 2. overeenkomst betreffende auteursrechten – toepasselijk recht – EVO / 1. droit d’auteur – loi applicable – 2. contrat concernant le droit d’auteur – loi applicable – Convention de Rome

(Vennootschap naar Frans recht G.H.M. en NV G.F.M. t/NV V.S. & E. e.a.)

1. Met de inleidende akte voor het hof wordt hoger beroep ingesteld tegen een vonnis dat op 9 juni 1999 na tegenspraak werd uitgesproken door de voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel, rechtsprekende zoals in kort geding met toepassing van art. 87 van de Auteurswet.

(...)

3. De SA G.H.M. en de NV G.F.M., thans appellanten, lieten op 18 en 21 januari 1999 een dagvaarding betekenen aan de NV V.S. & E., de NV CEI-E. en de NV C.E.S., thans geïntimeerden, teneinde dezen een stakingsbevel te horen opleggen met toepassing van art. 87 van de Auteurswet van 30 juni 1994. Zij verweten hen inbreuk te maken op het auteursrecht van de SA G.H.M. betreffende gietijzeren lantaarns, sierpalen, zuilen alsook armen, boeketten en consoles die door haar worden vervaardigd en door de SA G.F.M. als exclusief verdeler voor België worden gecommmercialiseerd.

(...)

16. De SA G.H.M. beroept zich in de inleidende dagvaarding op de verwerving van de betwiste auteursrechten ingevolge haar rechtsopvolging van de SA Etablissements Métallurgiques A.D. et du Val d'O.

Als beweerde houder van auteursrechten doet de SA G.H.M. van de vereiste hoedanigheid en het vereiste belang blijken om de desbetreffende stakingsvordering in te stellen en is deze vordering ontvankelijk.

Indien blijkt dat zij geen auteursrecht heeft, is de vordering ongegrond.

17. De SA G.H.F. beroept zich als verdeler van G.H.M. uiteraard niet op het houderschap van het auteursrecht. Maar krachtens art. 87, §1, vijfde lid, Auteurswet, dat de grondslag vormt voor de rechtsvordering van de appellanten, kan de stakingsvordering worden ingesteld op verzoek van iedere «betrokkene». Deze ruime omschrijving van de hoedanigheid waarvan een agerende partij moet doen blijken, houdt in dat al wie door de schending van het auteursrecht een nadeel kan ondervinden, de stakingsvordering kan instellen, ongeacht of hij rechten uit het auteursrecht zelf kan putten (cfr. F. De Visscher en B. Michaux, *Précis du droit d'auteur*, Brussel, Bruylant, 2000, nr. 646).

Aangezien tweede appellante in elk geval distributeur is in België van eerste appellante, kan zij door een inbreuk op het beweerde auteursrecht ingevolge werken die door het Brussels

Hoofdstedelijk Gewest werden gegund voor de Louizalaan, een nadeel ondervinden. Zodoende doet ook zij van de vereiste hoedanigheid en van het vereiste belang blijken om de stakingsvordering in te stellen.

18. In het voorliggende geval wordt door een Franse rechtspersoon die zich houder van een auteursrecht acht, bescherming gevraagd van een werk dat in Frankrijk is ontstaan en waarvan het auteursrecht in Frankrijk voorwerp van overdrachten zou zijn geweest.

Krachtens de territoriaal gebonden uitwerking van de auteursrechtelijk verleende bescherming geldt principieel dat het toepasselijke recht wordt bepaald door de wet van het land waar om bescherming wordt gevraagd (F. De Visscher en B. Michaux, *o.c.*, nrs. 791-806).

Deze wet beheerst aldus onder meer de vraag of een werk al dan niet voor bescherming in aanmerking komt, wie de oorspronkelijke houder is van het recht, de inhoud van de verleende bescherming en de voorwaarden voor de uitoefening ervan, alsook de duur van de rechten.

Daarentegen worden overeenkomsten betreffende een auteursrecht ingevolge het Verdrag van Rome van 19 juni 1980 beheerst door het recht dat door de partijen werd gekozen of, bij gemis aan zo'n keuze, door de wet van het land waarmee de overeenkomst de nauwste banden vertoont (F. De Visscher en B. Michaux, *o.c.*, nrs. 791-792 en 798-799). Deze op de overeenkomst toepasselijke wet beheerst onder meer het bewijs van het bestaan van de overeenkomst en de rechtsgeldigheid ervan, alsook de vormvereisten.

19. De eerste twee geïntimeerden betwisten dat de paal Valmy als een creatie moet worden beschouwd die tot het ontstaan van een auteursrecht aanleiding heeft gegeven. Ten onrechte evenwel.

Of de paal Valmy al dan niet voor bescherming in aanmerking komt, dient te worden beoordeeld naar Belgisch recht.

Het lijkt geen twijfel dat de vormgeving van de vermelde paal duidelijk is bedacht. Ze heeft een intellectuele inspanning gevergd waarin de persoonlijke stempel van de maker kan worden herkend. Anders dan de geïntimeerden beweren, vertoont ieder van de verschillende palen uit de catalogus duidelijk onderscheiden vormen. Daar uit geen enkel gegeven kan worden afgeleid dat de tekening zou geïnspireerd zijn op een voorheen reeds bestaande tekening, is de door de ontwerper geleverde inspanning origineel. Zodoende is een auteursrecht ontstaan.

20. De SA G.H.M. kan niet bogen op de hoedanigheid van oorspronkelijke houder van het auteursrecht. Ze beroept zich op overdracht van het auteursrecht. De rechtsopvolging door de SAG.H.M. in de beweerde rechten van de SA A.D. wordt door de geïntimeerden betwist. De overdracht van het auteursrecht betreft een contractueel aspect ervan en wordt te dezen beheerst door het Franse recht, aangezien alle relevante aspecten ervan met Frankrijk zijn verbonden.

21. Uit door appellanten overgelegde stukken kunnen volgende gegevens inzake de opvolging in rechten worden afgeleid.

Op 11 december 1986 heeft eerste appellante - binnen het bestek van een gedeeltelijke cessie van het handelsfonds door een vennootschap in moeilijkheden (redressement judiciaire) Générale Hydraulique et Mécanique onder meer het volgende verkregen: de «fabrieks- en handelsmerken, knowhow en alle commerciële, technische en publicitaire documentatie, vereist voor de exploitatie; octrooiligenties en merkdepots, tekeningen, plannen, modellen van vormen en in het algemeen alle rechten van industriële en commerciële eigendom, eigen aan de activiteit», eigen aan de fabrieken te Wassy en Sommevoire.

Op 25 september 1968 vindt een inbreng plaats - in ruil voor aandelen - door de Société Générale de Centrifugation. Als onlichamelijke goederen van de fabrieken te Wassy en te Sommevoire werden ingebracht: een industrieel en commercieel fonds, met vermelding van «les brevets décrits en l'annexe 7»' (de octrooien vermeld als bijlage). Het gehele fonds werd gewaardeerd op 100.000 FF op een totale roerende inbreng van 14.440.583,95 FF. In de zevende bijlage worden als onlichamelijke goederen enkel drie merken vermeld. Na deze inbreng bleef de SA A.D. enkel nog bestaan als financiële holding. Deze inbreng is gebeurd onder de opschortende voorwaarde dat ook een Société Générale de Fonderie (met afdelingen «hydraulique» en «mécanique») een inbreng zou verrichten, wat ook is gebeurd. Schijnbaar is navolgend ook een naamswijziging doorgevoerd.

In de overeenkomst van 25 september 1968 (punt II.5) wordt op gedetailleerde wijze opgesomd welke onlichamelijke roerende goederen worden ingebracht. Auteursrechten worden hierbij niet vermeld, noch generiek, noch specifiek. De toelichting die op een buitengewone algemene vergadering van 14 oktober 1968 van de aandeelhouders van de SA A.D. werd verstrekt, voegt inzake eventuele auteursrechten niets toe aan de draagwijdte van genoemde overeenkomst, en ze bevat trouwens ook geen vermelding van enig auteursrecht.

22. In de bewoordingen van de akte van 11 december 1986 ligt in beginsel besloten dat de SA G.H.M, de auteursrechten heeft verworven die op dat ogenblik aanwezig waren in het patrimonium van de SA Générale Hydraulique et Mécanique.

Art. 131-3 Van de Franse «*Code de propriété industrielle*» bepaalt onder welke voorwaarden de overdracht rechtsgeldig is. Het schrijft onder meer voor dat de overdracht van een auteursrecht vereist dat voor elk recht afzonderlijk een melding wordt gemaakt in de akte houdende de overdracht. De enkele miskenning van dit voorschrift brengt evenwel niet mee dat de overdracht van de auteursrechten niet kan worden tegengeworpen aan derden (Parijs, 25 mei 1994, *Gaz. Pal.*, 1995, 89).

In de verhouding tussen de SA G.H.M. en haar rechtsvoorgangster bestaat er dus geen probleem inzake rechtsgeldigheid van de overdracht. Aangenomen dat de S.A. A.D. houder was van auteursrechten, kon ook de SA Générale Hydraulique et Mécanique deze rechten in beginsel verkregen hebben, zelfs indien het bepaalde in art. 131-3 niet werd nageleefd.

23. Uit de akte van 25 september 1968 kan evenwel niet worden afgeleid dat de SA Générale Hydraulique et Mécanique de auteursrechten op de Valmy-paal contractueel heeft kunnen verwerven. De vraag blijft dus of de rechtspersoon in wiens rechten eerste appellante is getreden betreffende de paal Valmy, auteursrechten heeft verkregen van de SA A.D.

24. Uit door de appellanten overgelegde bewijsstukken blijkt dat de SA A.D. reeds in 1931 een catalogoog heeft uitgegeven met de vermelding dat de hierin opgenomen modellen haar exclusieve eigendom zijn. De paal Valmy wordt erin afgebeeld, met de precisering dat hij werd getekend door A.L., die dus als auteur wordt vermeld. Het lijkt dan ook geen twijfel dat de SA A.D. de bewuste paal commercieel heeft geëxploiteerd sedert het begin van de dertiger jaren.

Naar luidt van de Franse cassatierechtspraak wordt de rechtspersoon die een werk exploiteert, zonder hierin te worden gestoord door de fysieke persoon die het werk heeft gecreëerd, vermoed houder te zijn van de rechten betreffende dit werk ten aanzien van de namaak betichte derden (Cass. fr., 24 maart 1998, uittreksel dossier appellanten).

Bij gemis aan enige aanwijzing dat de SA A.D. in haar exploitatie van het werk werd gestoord door de fysieke auteur van de paal Valmy, moet dus worden aangenomen dat eerstgenoemde de auteursrechten ervan rechtsgeldig op afgeleide wijze heeft verkregen.

25. Navolgend heeft eerste appellante op haar beurt het werk geëxploiteerd - na in 1986 activa te hebben verworven-, zonder te worden gestoord door de beweerde auteur, wat mag worden afgeleid uit de nog recentelijk door haar uitgegeven catalogoog «Formes et Lumières». Zij geniet aldus op haar beurt op dezelfde grand het bovenvermelde vermoeden van houder te zijn van de auteursrechten.

26. De paal Valmy werd volgens appellante voor het eerst in 1927 als creatie geregistreerd, en op grond van de registers van de SA A.D., waarin de talloze verschillende types en combinaties van onderdelen voor verlichtingspalen chronologisch werden bijgehouden, moet deze bewering als bewezen worden beschouwd. De appellanten voeren aan dat de ontwerper L. is overleden in 1978, en dat naar Frans recht de auteursrechten blijven bestaan tot zeventig jaar na diens overlijden. Zodoende zou de tekening van L. eerst in 2048 in het openbaar domein vallen.

27. De geïntimeerden werpen in dit verband tegen dat de appellanten niet bewijzen welke de overlijdensdatum van wijlen L. is, welk aandeel hij heeft gehad in de creatie van de paal Valmy, en dat zelfs indien de overlijdensdatum in 1978 zou te situeren zijn, de rechten op de tekening niettemin in het openbaar domein zijn gevallen sedert ten laatste 30 april 1990. Betreffende deze laatste verwijzen zij naar de Franse regelgeving onder de oude auteurswet in geval van auteursrechten toekomende aan een rechtspersoon, die dan rechtens geacht wordt te participeren aan een collectief werk.

De desbetreffende aspecten, die de identiteit van de initiële houder en de duur van het auteursrecht betreffen, dienen evenwel te worden beoordeeld naar het recht van het land waar de bescherming wordt gevraagd, de Belgische auteurswet dus. De overwegingen van de geïntimeerden gesteund op de oude Franse auteurswet, zijn derhalve niet dienend.

28. Krachtens art. 88 van de Auteurswet van 30 juni 1994 is deze wet van toepassing op werken die zijn tot stand gebracht vóór de inwerkingtreding ervan (1 augustus 1994) en die op dat tijdstip niet tot het openbaar domein behoren.

Om uit te maken of op de gemelde datum een werk al dan niet in het openbaar domein was gevallen, dient de geldingsduur van het recht te worden berekend alsof de nieuwe wet voorheen van toepassing zou geweest zijn omdat de Valmy-paal voor het eerst in 1927 werd gecreëerd en de geldingsduur tot zeventig jaar na het overlijden van de auteur beloopt, kon het desbetreffende auteursrecht niet in het openbaar domein zijn gevallen op 1 augustus 1994. Het oorspronkelijke houderschap en de duur van het behandelde auteursrecht worden derhalve beheerst door de Auteurswet van 30 juni 1994.

29. Het Auteursrecht beloopt te dezen tot zeventig jaar na het overlijden van de fysieke persoon-auteur.

De appellanten stellen zelf dat de initiële houder een fysieke persoon was. De omstandigheid dat thans op de Valmy-palen de naam «D.» is aangebracht, en dat op grond van art. 6,§ 2, Auteurswet hieruit een vermoeden van houder van het auteursrecht volgt, staat er dus niet aan in de weg dat alsnog wordt onderzocht of het auteursrecht nog wel rechtshandhaving verdient.

30. Het hof dient vast te stellen dat nopens de overlijdensdatum van de door appellanten aangewezen auteur, de heer L., die volgens hen eerst in 1978 is overleden, geen enkel toetsbaar gegeven wordt verstrekt. Een einddatum voor de zeventigjarige termijn kan zodoende niet worden bepaald.

Voorts doen de door appellanten overgelegde stukken ook niet blijken dat wijlen L. in 1928 - zeventig jaar vooraleer de beweerde namaak in 1998 plaatsgreep alleszins nog in leven was. De appellanten bewijzen zodoende niet dat het auteursrecht betreffende de betwiste paal, dat in 1927 is ontstaan, anno 1998 nog van kracht was.

Een inbreuk op de auteursrechten van eerste appellante anno 1998 wordt derhalve niet bewezen wat de Valmy-paal betreft.

Voorzitter: de h. Blondeel

Raadsheren: de hh. Raes en Lybeer

Advocaten: mrs. Erkelens, Van Raemdonck, Vlassembrouck en Vernailen loco Strowel

F. De Bock & K. Swerts - Vrij verkeer van authentieke akten over de landsgrenzen heen: utopie of werkelijkheid?

Algemene inleiding

1. Authentieke akten zijn bijzondere en efficiënte instrumenten in het rechtsverkeer. Zij verlenen een vrijwel door eenieder aanvaard bewijs van de rechtsfeiten die in hun inhoud vervat liggen. Bovendien brengen zij veelal vergaande gevolgen mee zoals bijvoorbeeld de eigendomsoverdracht van een onroerend goed of de verdeling van een nalatenschap. Vaak is het voldoende dat een authentieke akte effecten ressorteert tussen partijen binnen het grondgebied van één Staat. Door de steeds toenemende internationalisering van het rechtsverkeer, komt het meer en meer voor dat authentieke akten ook in buitenland uitwerking moeten krijgen.

Voorbeelden zijn legio¹:

- Een Belgisch echtpaar sluit een huwelijkscontract voor een Belgische notaris. Het echtpaar verhuist naar het buitenland waar ze eveneens goederen verwerven. Wat is de waarde van het Belgische huwelijkscontract in de andere staat?
- Een lening wordt toegestaan mits hypotheek op de onroerende goederen in het buitenland en in eigen land. Hoe kan de schuldeiser zijn bescherming bekomen voor wat de buitenlandse waarborg betreft?
- Een verhuring voor meer dan negen jaar van onroerende goederen in het buitenland
- Een verdelingsakte met onroerende goederen in eigen land en in het buitenland

2. In de hierna volgende uiteenzetting wordt onderzocht hoe de erkenning en tenuitvoerlegging van vreemde authentieke akten geschied. In een eerste deel wordt ingegaan op de huidige regelgeving die vervat ligt in de Europese Executieverdragen en – verordeningen. Daarnaast wordt een blik geworpen op de Belgische regulering terzake. Vervolgens zal in een tweede deel de aandacht uitgaan naar initiatieven op nationaal, Europees niveau en op wereldvlak ter codificatie, harmonisering en uniformisering van het i.p.r. Sommige van deze initiatieven zitten nog in een embryonale fase zodat de uiteenzetting slechts een eerste aanzet tot reflectie zal bieden.

¹ E. VAN HOVE, “Bewijskracht, gebruik en tenuitvoerlegging van notariële contracten in het buitenland”, in X, *KFBN Notarieel Congres Tongeren, De internationale contractuele relaties. De rol van de notaris*, Maklu, Antwerpen, 1995, p. 70 en 87

Hoofdstuk I. Erkenning en tenuitvoerlegging van authentieke akten over de landsgrenzen heen: *de lege lata*

1. Inleiding

3. Alvorens over te gaan tot de bespreking van de toepasselijke regelgeving dient eerst een onderscheid duidelijk gemaakt te worden tussen de begrippen ‘erkenning’ en ‘tenuitvoerlegging’. De **erkenning** van een authentieke akte slaat op haar bindende kracht.² Zoals reeds vermeld, levert een authentieke akte tussen de contracterende partijen een volledig bewijs van de overeenkomst die erin is vervat. Zij is tevens tegenstelbaar aan derden, dat wil zeggen dat zij niet alleen tussen de contracterende partijen het volledig bewijs levert, maar dat door de authentieke akten ook de niet-contracterende partijen zich geconfronteerd zullen weten met de overeenkomst die erin ligt vervat.³ De vraag welke bindende kracht een authentieke akte geniet buiten het grondgebied waar zij is verleden staat gelijk met de erkenning van die akte in het buitenland.

De **tenuitvoerlegging** van een authentieke akte slaat op de uitvoerbare kracht van de akte⁴. Met andere woorden kan de overeenkomst die in de akte vervat ligt uitgevoerd worden en op welke wijze? Opdat een authentieke akte effecten zou kunnen ressorteren is het nodig dat zij uitvoerbaar verklaard wordt. In de staat waar de akte is verleden, gebeurt dit meestal in één beweging met het verlijden ervan. Wanneer de akte echter gevolgen moet kennen in het buitenland dan is een procedure van uitvoerbaarverklaring, d.i. *exequatur*, noodzakelijk.⁵

4. Nu reeds is de regelgeving inzake erkenning en tenuitvoerlegging van authentieke akten vrij omvangrijk. Op Europees niveau wordt deze materie geregeld in de executieverdragen (E.E.X. en E.V.E.X) en verordeningen (nr. 1347/2000, nr. 1346/2000 en nr. 44/2001). In België maakt men gebruik van de artt. 570 en 586 van het Gerechtelijk Wetboek.

2. Erkenning en tenuitvoerlegging van authentieke akten volgens het systeem van de Europese executieverdragen en –verordening nr. 44/2001

5. Om te weten of men de Europese Executieverdragen en de –verordening nr. 44/2001 kan hanteren als instrument om een authentieke akte te erkennen of uitvoerbaar te verklaren in het buitenland dient men vanzelfsprekend eerst het toepassingsgebied van deze instrumenten na te gaan.

² E. GULDIX, *Internationaal Privaatrecht*, VUB, Brussel, 2001, p. 108

³ artt. 1317- 1321 Burgerlijk Wetboek; E. VAN HOVE, *o.c.*, p. 72

⁴ E. GULDIX, *o.c.*, p. 108

⁵ K. BROECKX, “De uitvoerbare kracht van een notariële akte”, *TPR*, 1991, 70

I. TOEPASSINGSGEBIED

6. Men moet een onderscheid maken tussen het toepassingsgebied *ratione loci* en *ratione materiae*. Eerst wordt ingegaan op het toepassingsgebied *ratione loci*.

Opdat men het E.E.X en het E.V.E.X zou kunnen gebruiken om authentieke akten die in één welbepaalde staat verleden zijn in een andere staat te erkennen en uitvoerbaar te verklaren dient er een band te bestaan met de zogenaamde Europese Executie Ruimte. Deze bestaat uit het geheel van het grondgebied van de verdragsluitende staten. Concreet betekent dit dat een authentieke akte verleden moet zijn in een verdragsluitende staat en dat de erkenning en uitvoerbaarverklaring ervan in een andere verdragsluitende staat gevraagd wordt. De verordening nr. 44/2001 kan enkel gebruikt worden wanneer men de erkenning en uitvoerbaarverklaring wil bekomen van een authentieke akte in een lidstaat van de Europese Unie, verleden na 1 maart 2002 in een andere lidstaat van de Unie.

7. Wat betreft het toepassingsgebied *ratione materiae* valt het op dat de verdragen en de verordening hoofdzakelijk van toepassing zijn op authentieke akten betreffende verbintenissen uit overeenkomst zoals koop- en huurovereenkomsten betreffende onroerende goederen en grensoverschrijdende leningsovereenkomsten. Authentieke akten die betrekking hebben op inschrijvingen in openbare registers en op de oprichting of ontbinding van vennootschappen vallen eveneens binnen het toepassingsgebied van de Europese Executieverdragen en –verordening nr. 44/2001.⁶

8. De erkenning en uitvoerbaarverklaring van authentieke akten die materies behelzen inzake familierecht wordt grotendeels geweerd uit het toepassingsgebied van de executieverdragen en de verordening nr. 44/2001. Het familierecht wordt immers traditioneel gekoppeld aan de personele wet van de betrokkene, d.i. zijn nationale wet of de wet van zijn domicilie. Zelfs binnen de Europese Unie bestaat er een grote verscheidenheid aan personele wetten, het gevaar dat aspecten van de personele wet van één lidstaat in strijd zouden zijn met de internationale openbare orde van een andere lidstaat is zeker reëel. Om te vermijden dat al te dikwijls een exceptieclausule zou worden aangevoerd opteerde men ervoor om de materies inzake staat en bekwaamheid van de natuurlijke persoon, inzake huwelijksvermogensrecht en inzake erfenissen en testamenten uit het toepassingsgebied van de verdragen en de verordening te weren.⁷ Authentieke akten met als voorwerp schenkingen met lasten, bijvoorbeeld een schenking die wordt gedaan onder voorbehoud van lijfrente, en met betrekking tot onderhoudsverplichtingen, die bijvoorbeeld vervat liggen in een regelingsakte bij echtscheiding door onderlinge toestemming kunnen daarentegen wél erkend en uitvoerbaar verklaard worden op grond van de executieverdragen en de verordening 44/2001.⁸

⁶ E. VAN HOVE, *o.c.*, p. 86 zie ook F. BOUCKAERT, “Het vrije verkeer van notariële akten in de Europese Unie – Uitvoering van notariële akten in het buitenland”, *Tijdschrift Brugse Rechtspraak*, 1995, 6

⁷ Rapport Jenard, *Parl. St.* Kamer 1996-1970, nr. 1, 22; Zie ook F. BOUCKAERT, *l.c.*, 4

⁸ E. VAN HOVE, *o.c.*, p. 86, Zie ook E. VAN HOVE, “De uitvoering van authentieke akten in een andere Staat van de Europese Unie (Volgens de Europese Verordening nr. 44/2001 van 22 december 2000)”, *T. Not.*, 2001, 538-539

Enkele familierechtelijke materies maken echter voorwerp uit van specifieke verordeningen. Zo kunnen authentieke akten die betrekking hebben op het gezag over de kinderen na echtscheiding, of de bescherming van kinderen in een echtscheidingsprocedure door de Europese verordening 1347/2000 van 29 mei 2000 betreffende bevoegdheid, erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake ouderlijke verantwoordelijkheid voor gemeenschappelijke kinderen, erkend en uitvoerbaar verklaard worden.⁹ Inzake huwelijksvermogensrecht bestaat nog geen Europese regelgeving, maar heeft de Europese Raad wel reeds de intentie geuit om instrumenten uit te werken over de internationale bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen betreffende de ontbinding van huwelijksvermogensstelsels.¹⁰

9. De erkenning en tenuitvoerlegging van authentieke akten betreffende faillissement kan evenmin gebeuren aan de hand van de executieverdragen of van de verordening nr. 44/2001. Dit dient te gebeuren door de verordening nr. 1346/2000 van de Raad betreffende insolventieprocedures.¹¹

Nadat het toepassingsgebied van de executieverdragen en de verordening nr. 44/2001 is afgebakend, kan men kijken naar de voorwaarden en de procedure die gevolgd moet worden voor de erkenning en uitvoerbaarverklaring van authentieke akten. Eerst wordt de procedure van uitvoerbaarverklaring (*exequatur*) onderzocht.

II. UITVOERBAARVERKLARING

10. Opdat een Authentieke akte in het buitenland uitvoerbaarverklaard kan worden moet zij voldoen aan een aantal voorwaarden. Pas wanneer deze voorwaarden vervuld zijn kan worden overgegaan tot de eigenlijke procedure. De voorwaarden waaraan een authentieke akte moet voldoen zijn de volgende:

- er moet wel degelijk sprake zijn van een authentieke akte
- de akte moet voldoen aan de voorwaarden die nodig zijn voor haar echtheid in de staat van herkomst
- de authentieke akte moet uitvoerbaar zijn in het land waar de akte verleden werd
- de akte mag niet in strijd zijn met de openbare orde van de aangezochte verdrag- of lidstaat

A. *Er moet sprake zijn van een authentieke akte*

11. Het begrip ‘authentieke akte’ werd autonoom geïnterpreteerd in het rapport Jenard-Möller tijdens de voorbereidingen van het Europees Executieverdrag van Lugano (E.V.E.X.). De definitie in het rapport Jenard kwam tot stand op vraag van de E.V.A.-lidstaten bij wie het

⁹ E. VAN HOVE, *l.c.*, 538

¹⁰ Mededeling van de Europese Raad, *PB C*, 15 januari 2001, nr 12

¹¹ E. VAN HOVE, *l.c.*, 540

begrip ‘authentieke akte’ als dusdanig niet in hun interne wetgeving gekend was. In het kader van de uniformiteit en de continuïteit moet de definitie van het begrip eveneens weerhouden worden voor het Europees Executieverdrag van Brussel (E.E.X.) en de Europese verordening nr. 44/2001.¹²

Volgens het rapport Jenard moet een akte voldoen aan drie voorwaarden om als authentiek beschouwd te worden in de zin van de Europese executieverdragen. Ten eerste moet de authenticiteit van de akte door een overheidsorgaan zijn vastgesteld. Hierbij zal het in de meeste gevallen gaan om een openbaar ambtenaar. Ten tweede moet de authenticiteit van de akte op de inhoud slaan. Dit wil zeggen dat niet enkel de authenticiteit van de handtekening van diegene die de akte verleden heeft moet vaststaan, maar ook dat wat in de inhoud van de akte ligt vervat daadwerkelijk tussen de partijen is overeengekomen. Ten slotte moet de akte uit zichzelf executoriaal zijn in het land waar zij werd verleden.¹³ Deze laatste voorwaarde behelst de uitvoerbare kracht van een authentieke akte in het land van herkomst. De uitvoerbare kracht van een authentieke akte wordt geregeld door het interne recht van elke staat. Voor wat betreft de notariële authentieke akten in België verleden, bepaald art. 19 van de Ventôse-wet dat alle notariële akten in het gehele Rijk uitvoerbaar zijn.¹⁴

12. De definitie van het begrip ‘authentiek akte’ werd in 1999 bevestigd door het Europese Hof van Justitie in het arrest *Unibank*. In deze zaak had een Deen drie vorderingstitels ondertekend ten gunste van een Deense financiële instelling. De documenten waren ook voorzien van de handtekening van een derde die was opgetreden als getuige. Naar Deens recht waren deze titels vatbaar voor gedwongen tenuitvoerlegging. De schuldenaar verhuist echter naar Duitsland. De vraag zal dus rijzen of deze titels kunnen beschouwd worden als authentieke akten.¹⁵

Het Hof besliste in deze zaak dat een vorderingstitel, hoewel hij uitvoerbaar is in het land van herkomst, maar waarvan de authenticiteit niet is vastgesteld door een overheidsorgaan, niet kan beschouwd worden als een authentiek akte in de zin van de executieverdragen en de verordening nr. 44/2001.¹⁶

B. De akte moet voldoen aan de voorwaarden die nodig zijn voor haar echtheid in de staat van herkomst.

13. Deze tweede voorwaarde stelt eigenlijk de vraag naar het bewijs van het bestaan van de akte en de bewijskracht ervan. Veelal wordt het bestaan van een akte bewezen door legalisatie of apostille. Hieruit kan dan afgeleid worden dat het stuk wel degelijk uitgaat van de vreemde

¹² H. GAUDEMET –TALLON, *Les conventions de Bruxelles et de Lugano, Compétence internationale, reconnaissance et exécution des jugements en Europe*, Paris, Montchrestien, 1996, p. 307; Zie ook E. VAN HOVE, *De Europese executieverdragen Brussel en Lugano*, Brugge, Die Keure, 1994, p. 164; Zie ook E. VAN HOVE, *l.c.*, 537

¹³ Zie *supra*

¹⁴ E. VAN HOVE, *De Europese executieverdragen Brussel en Lugano*, Brugge, Die Keure, 1994, p. 166

¹⁵ H.v.J. 17 Juni 1999, nr. C-260/97, *Jur. H.v.J.* 1999, I, 3715; zie ook W. KENNETT, “Current developments: Private International Law”, *I.C.L.Q.*, 1999, 973;

¹⁶ G. DROZ, “Arrêt du 17 Juin 1999 – Cour de Justice des Communautés européennes”, *R.C.D.I.P.*, 2000, 251; Zie ook E. VAN HOVE, *l.c.*, 537

overheid en dus ‘echt’ is. In België is het zo dat een vreemde authentieke akte ook dezelfde bewijskracht geniet als in het land van herkomst wanneer het bewijs van authenticiteit, dus van het bestaan, van de akte is gegeven.¹⁷

Om uitvoerbaarverklaard te worden op grond van de executieverdragen of de verordening nr. 44/2001 is echter voor het bewijs van het bestaan van een vreemde authentieke akte niet langer een legalisatie of apostille vereist. Het is voldoende dat de grosse, d.i. een gelijkvormig afschrift waarop de uitvoerbare formule is aangebracht, van de akte wordt voorgelegd samen met een eventuele vertaling van de akte.¹⁸

C. De akte moet uitvoerbaar zijn in het land waar zij werd verleden.

14. De uitvoerbaarheid van een authentieke akte is de eigenschap die de akte bezit om rechtstreeks, zonder voorafgaand vonnis uitvoerbare kracht te genieten.¹⁹ Het bewijs van de uitvoerbaarheid van een authentieke akte blijkt uit de uitvoerbare formule die op de akte werd aangebracht. Het probleem of een akte al dan niet uitvoerbaar is zal dus moeten beoordeeld worden aan de hand van de *lex fori*.²⁰ Er bestaat dus een grote noodzaak om de omvang van de tenuitvoerlegging van de verschillende soorten authentieke akten in de verschillende verdragsluitende staten of lidstaten te definiëren.²¹ In België bijvoorbeeld kunnen enkel de grossen van een notariële akte in uitvoerbare vorm worden afgegeven en dient gekeken te worden naar de inhoud van de verbintenis die in de akte ligt vervat, enkel bij de verbintenis tot betaling van een geldsom is de akte rechtstreeks uitvoerbaar, bij de verbintenissen om te doen of niet te doen blijven betwistingen rijzen.²² In de ons omringende buurlanden is de regelgeving nog strikter, zo zijn in Frankrijk, Spanje, Nederland en Italië enkel die authentieke akten rechtstreeks uitvoerbaar wanneer zij de inning van een schuldvordering tot voorwerp hebben.²³ In Duitsland daarentegen kan de akte zowel de betaling van een bepaalde som geld als een levering van welbepaalde goederen of waardepapieren tot voorwerp hebben wil zij rechtstreeks uitvoerbaar zijn.²⁴

D. De akte mag niet in strijd zijn met de openbare orde van de aangezochte staat.

15. Bij deze voorwaarde moet men een onderscheid maken tussen het onderzoek zoals dit dient te gebeuren in het kader van de executieverdragen en in het kader van de verordening nr. 44/2001. Het onderzoek naar de strijdigheid met de openbare orde dient ingevolge art. 50 van de executieverdragen onmiddellijk te gebeuren bij het verzoek tot uitvoerbaarverklaring. Het

¹⁷ E. GULDIX, *o.c.*, 108; Zie ook G. DROZ, *Pratique de la Convention de Bruxelles de 27 septembre 1968*, Paris, Librairie DALLOZ, 1973, p. 89; zie ook E. VAN HOVE, *l.c.*, 543

¹⁸ E. GULDIX, *o.c.*, 109

¹⁹ X, *Répertoire notarial, force probante et force exécutoire des actes notariés*, Brussel, 1994, 194

²⁰ E. VAN HOVE, *Het internationaal privaatrecht in de notariële praktijk*, Brugge, dieKeure, 1985, 264; Zie ook J. KROPHOLLER, *Europäisches Zivilprozessrecht, kommentar zu EuGVÜ und Lugano-übereinkommen*, Heidelberg, Verlag Recht und Wirtschaft GmbH, 1998, 439; Zie ook K. BROECKX, *l.c.*, 71

²¹ X, “Overzicht van het executierecht in de lidstaten van de Europese Unie”, *De Gerechtsdeurwaarder*, 1998, nr 2.701, 4

²² E. VAN HOVE, *De Europese executieverdrage Brussel en Lugano*, Brugge, Die Keure, 1994, p. 168

²³ X, “Overzicht van het executierecht in de lidstaten van de Europese Unie”, *De Gerechtsdeurwaarder*, 1998, nr 2.701, 4

²⁴ Zie *supra*

moet gaan om een onduldbare verstoring van de openbare orde, die echter niet voortvloeit uit de inhoud van de akte, maar uit de gevolgen die een uitvoerbaarverklaring van de akte met zich meebrengt.²⁵

Ingevolge art. 57 van de verordening nr. 44/2001 gebeurt de controle van strijdigheid met de openbare orde pas op het moment dat verzet wordt aangetekend tegen het *exequatur* van de authentieke akte. Bij het verzoek tot uitvoerbaarverklaring blijft het toezicht over de vreemde akte enkel beperkt tot de controle van de vereiste documenten die moeten voorgelegd worden.²⁶ Deze documenten zijn een expeditie van de akte die voldoet aan de voorwaarden nodig voor haar authenticiteit, een certificaat waarin aan de aangezochte overheid alle inlichtingen verschaft die nodig zijn om over de uitvoerbaarverklaring te beslissen. Ook notarissen kunnen dit certificaat afleveren. Dit certificaat dient te zijn opgesteld volgens het model van bijlage IV van de verordening. Ten slotte kan door de rechter van de aangezochte staat ook nog een gewaarmerkte vertaling van de akte en de vereiste documenten gevraagd worden.²⁷ Men kan eigenlijk spreken van een *quasi* automatische tenuitvoerlegging.

Het ligt geenszins in de bevoegdheid van de aangezochte rechter om de geldigheid van de akte te beoordelen.

16. De uiteindelijk procedure van uitvoerbaarverklaring gebeurt op eenzijdig verzoekschrift. Dit wil zeggen dat de bevoegde rechter in eerste instantie de persoon tegen wie de tenuitvoerlegging van de akte wordt gevraagd niet wordt gehoord. De beslissing over de uitvoerbaarverklaring van de akte wordt onmiddellijk ter kennis gebracht aan zowel de verzoeker als aan diegene tegen wie de tenuitvoerlegging wordt gevraagd. Nadat de beslissing aan de partijen werd betekend staat een termijn open van één maand om verzet aan te tekenen tegen de genomen beslissing bij de bevoegde rechtbank. In deze tweede fase zal de procedure van uitvoerbaarverklaring op tegenspraak verlopen.²⁸ Wanneer de uitvoerbaarverklaring van een akte wordt verleend dan kan de verweerder vijf argumenten inroepen waarom de uitvoerbaarverklaring niet verleend kan worden:²⁹

- de materie opgenomen in de akte valt niet onder het toepassingsgebied van Europese executieverdragen of verordening nr. 44/2001
- hij kan de authenticiteit van de akte betwisten zodat zij niet valt onder het toepassingsgebied van de artt. 50 (E.E.X. en E.V.E.X) of 57 (verordening nr. 44/2001)
- de akte is authentiek maar niet uitvoerbaar in de staat van herkomst
- de authentieke akte wordt van valsheid beticht

²⁵ Zie *supra*

²⁶ E. VAN HOVE, *l.c.*, 543

²⁷ E. VAN HOVE, *l.c.*, 543

²⁸ E. VAN HOVE, *l.c.*, 544

²⁹ E. VAN HOVE, "Bewijskracht, gebruik en tenuitvoerlegging van notariële contracten in het buitenland", in X, *KFBN Notarieel Congres Tongeren, De internationale contractuele relaties. De rol van de notaris*, Maklu, Antwerpen, 1995, p. 86

- de uitvoering van de akte zou strijdig zijn met de openbare orde van de aangezochte staat

17. Opdat een authentieke akte rechtskracht zou kennen in het buitenland is niet alleen de uitvoerbaarverklaring ervan vereist maar ook de erkenning van die akte. Men moet zich de vraag stellen welke de bindende kracht is die in het buitenland aan de akte wordt toegekend.

III. ERKENNING

18. Inzake de erkenning van authentieke akten is geen bijzondere regulering voorzien noch in de executieverdragen, noch in de verordening nr. 44/2001. Volgens de algemeen geldende rechtspraktijk gebeurt de erkenning van authentieke akten echter op dezelfde wijze als de erkenning van buitenlandse vonnissen. Dat wil zeggen zonder vorm van proces, er is dus sprake van een erkenning van rechtswege van zodra het bewijs van de authenticiteit van de akte is geleverd. Wanneer verzet rijst tegen de erkenning dan kan dit enkel gebeuren op dezelfde gronden als het verzet tegen de tenuitvoerlegging en dient dezelfde procedure doorlopen te worden als bij de uitvoerbaarverklaring van een authentieke akte.

19. De beperking van het toepassingsgebied van de verdragen en de verordening zorgt ervoor dat niet alle authentieke akten erkend kunnen worden en uitvoerbaar verklaard kunnen worden op basis van Europese regelgeving. Hoofdzakelijk bij authentieke akten inzake familierecht stelt de vraag zich hoe zij dan wel rechtskracht kunnen verkrijgen in het buitenland. Wanneer internationale regelgeving ontbreekt dan moet teruggevallen worden op de interne wet van de betrokken staat. In de volgende titel wordt een blik geworpen op de intern Belgische regulering inzake uitvoerbaarverklaring en erkenning van authentieke akten.

3. Erkenning en tenuitvoerlegging volgens het Belgische gerechtelijk systeem.

20. De uitvoerbaarverklaring van vreemde authentieke akten ligt vervat in art. 586 van het Gerechtelijk wetboek. Dit artikel maakt een onderscheid tussen authentieke akten verleden in het buitenland waardoor een hypotheek werd verleend op goederen gelegen in België en alle andere authentieke akten. Over de uitvoerbaarverklaring van de eerste categorie beslist de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg. Hij onderzoekt of de akten voldoen aan alle voorwaarden die nodig zijn voor de authenticiteit in het land van herkomst. De voorzitter doet uitspraak over de verzoeken tot uitvoerbaarverklaring op verzoekschrift.³⁰

De uitvoerbaarverklaring van alle andere authentieke akten kan enkel geschieden wanneer er met de landen waar zij werden verleden een bilateraal verdrag werd gesloten tot regeling van de uitvoerbaarverklaring van die akten.³¹ België sloot bilaterale verdragen af met vijf landen, namelijk Frankrijk, Nederland, Duitsland, Oostenrijk en Italië. In deze vijf verdragen komen dezelfde twee voorwaarden telkens terug. De authentieke akten moeten voldoen aan de

³⁰ K. BROECKX, *l.c.*, 71; Zie ook E. VAN HOVE, *Het internationaal privaatrecht in de notariële praktijk*, Brugge, dieKeure, 1985, 259

³¹ Zie *supra*

voorwaarden nodig voor hun echtheid in het land van herkomst en zij mogen niet strijdig zijn met de openbare orde van de staat waar de uitvoerbaarverklaring wordt gevraagd.³²

21. Ook in het Belgische gerechtelijk systeem ontbreken duidelijke bepalingen omtrent de erkenning van vreemde authentieke akten. Er bestaat een controverse of men toch gebruik maakt van de bepalingen van het art. 586 Gerechtelijk Wetboek, aangezien dit artikel zich specifiek richt op authentieke akten. Een ander mogelijkheid bestaat erin gebruik te maken van art. 570 van het Gerechtelijk Wetboek naar analogie met de erkenning van gerechtelijke beslissingen.³³

4. Tot slot.

22. Uit de bovenstaande bespreking kan men concluderen dat de bestaande regelgeving op Europees en intern niveau weinig of geen problemen met zich meebrengt wat betreft de uitvoerbaarverklaring van vreemde authentieke akten. Inzake erkenning zijn er echter lacunes en onduidelijkheden. Men zou kunnen stellen dat de procedure van erkenning minder relevant is aangezien zij minder vergaande gevolgen met zich meebrengt. Toch zou het uitwerken van een duidelijke erkenningsprocedure kunnen voldoen aan de nood van een belangrijke controle in verband met de substantiële vormvereisten voorgeschreven in de staat van herkomst, de bindende kracht van de akte in de staat van herkomst en de bevoegdheidsgrenzen van de ambtenaar die de vreemde akte heeft verleden.

Hoofdstuk II. Erkenning en tenuitvoerlegging van authentieke akten over de landsgrenzen heen: *de lege ferenda*

1. Inleiding

23. Op dit ogenblik worden er initiatieven genomen ter codificatie, harmonisering of uniformisering van het internationaal privaatrecht (hierna: "i.p.r.") en dit zowel op nationale, regionale als universele basis. Ter illustratie kan verwezen worden naar de recente werkzaamheden binnen de Europese Gemeenschap. Het Verdrag van Amsterdam heeft de mogelijkheden tot harmonisering en uniformisering verruimd door uitdrukkelijk bevoegdheid te geven aan de Europese Gemeenschap om normatief op te treden inzake i.p.r. Het nieuwe artikel 65 *juncto* art. 61, c) E.G.-verdrag bepaalt dat de Raad, met het oog op de geleidelijke totstandbrenging van een ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid, maatregelen neemt op het gebied van justitiële samenwerking in burgerlijke zaken met grensoverschrijdend karakter, o.m. ter verbetering en vereenvoudiging van de betekening en kennisgeving en van de erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse beslissingen, maar

³² E. VAN HOVE, *l.c.*, 533-534; zie ook E. VAN HOVE, "Bewijskracht, gebruik en tenuitvoerlegging van notariële contracten in het buitenland", in X, *KFBN Notarieel Congres Tongeren, De internationale contractuele relaties. De rol van de notaris*, Maklu, Antwerpen, 1995, p. 87; Zie ook E. VAN HOVE, *Het internationaal privaatrecht in de notariële praktijk*, Brugge, dieKeure, 1985, 260

³³ E. GULDIX, *o.c.*, p.111

ook ter "bevordering van de verenigbaarheid van de in de lidstaten geldende regels voor collisie en jurisdictiegeschillen" (art. 65, b). Deze maatregelen kunnen wel slechts worden getroffen "voorzover nodig voor de goede werking van de interne markt". Deze nieuwe bevoegdheid doet geen afbreuk aan de bevoegdheid om i.p.r.-regels op te nemen in maatregelen in specifieke materiële domeinen of in algemene harmonisatiemaatregelen op basis van artikel 95 E.G.-Verdrag.

De Europese Commissie heeft meermaals laten blijken snel en veelvuldig gebruik te willen maken van de nieuwverworven bevoegdheden.³⁴ Geleidelijk ontstaat een *communautaire* i.p.r. dat het i.p.r. van de E.G.-Lidstaten harmoniseert.³⁵

³⁴ Uit het Actieplan van de Raad en de Commissie blijkt alvast dat de nieuwe bevoegdheid in zeer uiteenlopende domeinen van het i.p.r. zal worden uitgeoefend (zie Actieplan van de Raad en de Commissie over hoe de bepalingen van het Verdrag van Amsterdam inzake de totstandbrenging van een ruimte voor vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid het best kunnen worden uitgevoerd, *P.B. C.* 19/1-15 van 23 januari 1999).

³⁵ Volgende Verordeningen werden in dit kader aangenomen: **a)** Verordening van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en in handelszaken, *P.B. L* 12, 12 januari 2001, 1 ("Brussel I"-Verordening, "E.E.X."-Verordening). Voor een bespreking zie o.m.: A. NUYTS, "La communautarisation de la Convention de Bruxelles. Le Règlement 44/2001 sur la compétence judiciaire et l'effet des décisions en matière civile et commerciale", *J.T.* 2001, 913-922, N. WATTE, A. NUYTS & H. BOULARBAH, "La Convention de Bruxelles", *J.T. Dr. Eur.* 2000, 225-237, F. ROOSE & Y. LENDERS, "Van Verdrag naar Verordening. Een overzicht inzake de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken", *A.J.T.* 2001-02, 863-872, P. VLAS, "Herziening E.E.X.: van verdrag naar verordening", *W.P.N.R.* 2000, 748-750, I. COUWENBERG & M. PERTEGAS SENDER, "Recente ontwikkelingen in het Europees bevoegdheids- en executierecht", in H. VAN HOUTTE & M. PERTEGAS SENDER (eds.), *Het nieuwe Europese IPR: van verdrag naar verordening*, Antwerpen, Intersentia Rechtswetenschappen, 2001, 31-68, K. SWERTS, "Europees Executieverdrag in nieuw kleedje", *Juristenkrant* 2001, afl. 24, 8, K. SWERTS, "Consumenten op internet komen beter aan hun trekken", *Juristenkrant* 2001, afl. 24, 8, **b)** Verordening (EG) van de Raad van 29 mei 2000 betreffende de bevoegdheid, de erkenning en tenuitvoerlegging in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, *P.B. L.* 160/19-29 van 30 juni 2000 ("Brussel II"-Verordening, "E.E.X. II-Verordening"). Voor een bespreking zie o.m.: V. VAN DEN EECKHOUT, "'Europees' echtscheiden. Bevoegdheid en erkenning van beslissingen op basis van de EG Verordening 1347/2000 van 29 mei 2000", in H. VAN HOUTTE & M. PERTEGAS SENDER (eds.), *Het nieuwe Europese IPR: van verdrag naar verordening*, Antwerpen, Intersentia Rechtswetenschappen, 2001, 69-101, K. SWERTS, "Naar een Europees familiaal procesrecht", *Juristenkrant* 2001, afl. 27, 16, **c)** Verordening (EG) nr. 1206/2001 van de Raad van 28 mei 2001 betreffende de samenwerking tussen de gerechten van de Lidstaten op het gebied van bewijsverzekering in burgerlijke en handelszaken, *P.B. L* 174/1-24 van 27 juni 2001 ("Bewijsverordening"). Voor een bespreking zie o.m. K. SWERTS, "Grensoverschrijdende bewijsverzekering in civiele zaken wordt eenvoudiger", *Juristenkrant*, nr. 36, 24 oktober 2001, p. 12, **d)** Verordening (EG) nr. 1348/2000 van de Raad van 29 mei 2000 inzake de betekening en de kennisgeving in de Lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken, *P.B. L.* 160 van 30 juni 2000 ("Betekeningsverordening"). Voor een bespreking zie o.m.: G. DE LEVAL & M. LEBOIS, "Betekenen in de Europese Unie op grond van Verordening 1348/2000 van 29 mei 2000", in H. VAN HOUTTE & M. PERTEGAS SENDER (eds.), *Het nieuwe Europese IPR: van verdrag naar verordening*, Antwerpen, Intersentia Rechtswetenschappen, 2001, 169-192, K. SWERTS, "Betekenen in Europa voortaan eenvoudiger", *Juristenkrant* 2001, Afl. 31, 6, **e)** Verordening nr. 1346/2000 van de Raad van 29 mei 2000 betreffende Insolventieprocedures, *P.B. L* 160 van 30 juni 2000 ("Insolventieverordening"). Voor een bespreking zie o.m. P. WAUTELET, "De Europese insolventieverordening", in H. VAN HOUTTE & M. PERTEGAS SENDER (eds.), *Het nieuwe Europese IPR: van verdrag naar verordening*, Antwerpen, Intersentia Rechtswetenschappen, 2001, 103-167, K. SWERTS, "Procesvoering bij internationale faillissementen gemakkelijker", *Juristenkrant* 2002, afl. 52, 12.

24. Hierna volgt een korte bespreking van de initiatieven die van belang zijn voor de problematiek van het vrij verkeer van authentieke akten. De uiteenzetting zal hiertoe slechts een eerste aanzet aanreiken vermits het wetgevend werk *ofwel* nog niet is afgerond *ofwel* zich nog in een embryonale fase bevindt.

2. Initiatief op nationaal niveau: “Wetsvoorstel houdende invoering van een wetboek internationaal privaatrecht”³⁶

I. INLEIDING

25. Het Belgisch i.p.r. is als geheel genomen niet systematisch gecodificeerd. Het is voor een stuk wel geschreven recht³⁷, maar dit omvat slechts disparate en lacunaire regels over uiteenlopende onderwerpen. In het buitenland, bijvoorbeeld in Duitsland, Zwitserland, Spanje, Oostenrijk, ... werd het i.p.r. vaak wel geheel of gedeeltelijk gecodificeerd.³⁸ Er is nochtans verandering op til. Een werkgroep van professoren in het internationaal privaatrecht m.n. de Groupe Belge de Droit International Privé, heeft een ontwerp van codificatie van het Belgisch i.p.r. voorbereid (hierna: “Ontwerp”).³⁹ ⁴⁰ Zij kregen de opdracht van de Minister van Justitie om een allesomvattende i.p.r.-regeling op te stellen met regels voor internationale bevoegdheid, conflictregels en regels van erkenning en tenuitvoerlegging.⁴¹

Het resultaat is een overzichtelijk en samenhangend geheel van regels, vergezeld van een uitvoerige Memorie van Toelichting die een leidraad vormt voor de toepassing van het Belgische internationaal privaatrecht. Het nieuwe wetboek werd aangepast na het advies van de Afdeling Wetgeving van de Raad van State en ligt momenteel ter behandeling bij de Commissie voor de Justitie van de Senaat.⁴²

II. ERKENNING EN TENUITVOERLEGGING VAN VREEMDE AUTHENTIEKE AKTEN

26. De regeling inzake erkenning en tenuitvoerlegging van vreemde authentieke akten wordt in het ontwerp-wetboek duidelijk uitgeschreven⁴³ en is in grote mate geïnspireerd door de Europese Executieverdragen- en verordening⁴⁴, zij het met nodige klemtonen aangepast aan de Belgische rechtspraktijk.

³⁶ De tekst van het wetsvoorstel en de Memorie van Toelichting kan men raadplegen op de website van het Instituut voor Internationaal Privaatrecht van de R.U.G: <http://www.ipr.be> en tevens op de website van de Belgische Senaat: <http://www.senate.be>.

³⁷ Daarnaast bevat het Belgisch i.p.r. nog heel wat “ongeschreven” regels waarvan de herkomst ver terug in de rechtsgeschiedenis moet gezocht worden.

³⁸ In Nederland wordt op dit ogenblik de laatste hand gelegd aan een codificatie van het i.p.r.

³⁹ J. ERAUW, “Een terugblik naar het Belgisch IPR bij de uitgang van de 20e eeuw”, *T.P.R.* 2000, 55-67.

⁴⁰ Zie voor een uitvoerige bespreking van dit voorstel: J. ERAUW, “De codificatie van het Belgisch international privaatrecht met het ontwerp van wetboek i.p.r.”, *R.W.* 2001-02, 1557-1566.

⁴¹ J. ERAUW, *l.c.* *R.W.* 2001-02, 1564.

⁴² Voor een volledige bespreking van de Parlementaire behandeling, zie J. ERAUW, *l.c.* *R.W.* 2001-02, 1565.

⁴³ J. ERAUW, *l.c.*, *R.W.* 2001-02, 1562.

⁴⁴ Zie de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel (bespreking artikel 27), te raadplegen op website: <http://www.ipr.be/date/B.memorie> (NL).html

A. Bewijskracht van vreemde authentieke akten

27. De regels i.v.m. de bewijskracht van vreemde authentieke akten zijn te vinden in artikel 28 van het Voorstel. Het voorstel maakt een traditioneel onderscheid tussen de *interne* en de *externe* bewijskracht van een authentieke akte⁴⁵. De *externe* bewijskracht heeft betrekking op de echtheid van de akte. Dit houdt in dat door legalisatie of *apostille* bewezen wordt dat het stuk wel degelijk uitgaat van de voorgehouden vreemde overheid, i.e. echt is. De *interne* bewijskracht heeft betrekking op de “waarachtigheid” van haar inhoud: de akte bewijst authentiek dat een welbepaalde partij op een welbepaald tijdstip voor een welbepaalde openbare ambtenaar is verschenen en dat die welbepaalde verklaringen zijn afgelegd of die welbepaalde toestemmingen zijn gegeven. Het is evenwel niet omdat de authentieke bewijswaarde van deze feiten en gegevens van rechtswege gegeven is, dat het tegenbewijs niet mag geleverd worden. Dit wordt bevestigd in artikel 28, § 2 van het ontwerp.

Concluderend kan gesteld worden dat eens een authentieke akte is opgesteld in de vormen die in het land van herkomst gebruikelijk zijn en haar bestaan bewezen is, zij dezelfde bewijskracht geniet als in het land van herkomst. Enkel de Belgische openbare orde kan nog een spaak in het wiel steken: de inhoud van de akte moet aanvaardbaar zijn voor haar inpassing in de Belgische rechtsorde.

B. Erkenning en tenuitvoerlegging van vreemde authentieke akten

28. Bij erkenning en tenuitvoerlegging van een buitenlandse authentieke akte wordt aan deze akte nog diepgaander rechtsgevolg toegekend in de Belgische interne rechtsorde. Deze problematiek komt aan bod in artikel 27 van het voorstel.

Erkenning

Het wetboek preciseert dat de erkenning van de vreemde authentieke akte betrekking heeft op de *beoordeling van de rechtsgeldigheid* van de vreemde akte. Deze beoordeling moet gebeuren volgens het recht dat de rechtsverhouding beheerst. Het recht toepasselijk op de rechtsverhouding moet gevonden worden aan de hand van de verwijzingsregels vervat in het wetboek⁴⁶. Deze virtuele toetsing wordt ook “*contrôle de la loi convenable*” genoemd.⁴⁷ Het

⁴⁵ Artikel 29 van het Voorstel regelt de “feitelijke” gevolgen die een vreemde authentieke akte kan hebben in de Belgische interne rechtsorde. Wanneer in België louter een feitelijk gevolg van een vreemde authentieke akte wordt ingeroepen, moet niet voldaan zijn aan de voorwaarden nodig voor erkenning, tenuitvoerlegging of bewijskracht (Memorie van Toelichting bij artikel 29).

⁴⁶ Voor een aantal voorbeelden van verwijzingsregels in het ontwerp-wetboek m.b.t. het personen- en gezinsrecht: zie artikel 46 van het Voorstel dat stelt dat de voorwaarden voor de geldigheid van het huwelijk voor elke echtgenoot beheerst worden door het recht van de Staat waarvan hij bij de voltrekking van het huwelijk de nationaliteit heeft (*distributieve* aanknopng). Krachtens artikel 62 wordt de vaststelling en de betwisting van het vaderschap of moederschap aangeknoopt bij het recht van de Staat waarvan hij de

beginsel is nu wettelijk vastgelegd voor adoptieakten en akten van huwelijksluiting. Bij de invoering van het Wetboek zal het gelden voor alle vreemde authentieke akten die in België moeten erkend worden.

De gronden waarop de erkenning kan geweigerd worden, worden limitatief opgesomd in artikel 27. Artikel 27, § 1 verwijst hiervoor naar de artikelen 18 en 21 van het voorstel die respectievelijk betrekking hebben op “wetsontduiking” en de “internationale openbare orde”. Beide weigeringsgronden zijn reeds gekend in het internationaal *exequatur* recht. In tegenstelling tot wat gebruikelijk is in het internationale verdragsrecht, wordt “wetsontduiking” hier vermeld als afzonderlijke weigeringsgrond⁴⁸. Bedoeling was de aandacht te trekken op een aantal veel voorkomende situaties uit de administratieve praktijk waarbij kunstgrepen worden aangewend om de normaal toepasselijke wet te ontduiken. Die kunstgreep bestaat erin dat men akten laat opmaken in het buitenland die hier in België voor erkenning worden voorgelegd, terwijl men die akten onder de normale gelding van het toepasselijke recht niet kon bekomen.⁴⁹

De toekomstige erkenningsregeling heeft het grote voordeel dat wanneer een van deze weigeringsgronden kan toegepast worden, er geen voorafgaand beroep moet gedaan worden op de rechter om de niet-tegenwerpbaarheid van de vreemde authentieke vast te stellen. Elke administratieve instantie die geconfronteerd wordt met een van voormelde weigeringsgronden kan de doorwerking van de akte in de interne rechtsorde weigeren.

Tenuitvoerlegging

Inzake tenuitvoerlegging zal in het toekomstige wetboek het volgende worden gezegd. De voorwaarden om een vreemde akte ten uitvoer te kunnen leggen zullen dezelfde zijn als deze die gelden voor de erkenning, nl. beoordeling van de rechtsgeldigheid van de authentieke akte aan de hand van het door het wetboek aangewezen toepasselijk recht en een onderzoek van de controlepunten.

Wat de procedure van tenuitvoerlegging betreft, moet opgemerkt worden dat het voorstel hier afwijkt van de traditionele regel: de procedure wordt niet ingeleid bij verzoekschrift zoals dit geldt voor de tenuitvoerlegging van rechterlijke uitspraken, maar bij dagvaarding. De opstellers motiveren dit door te stellen dat de controle van de akte, wanneer het verzoek geen betrekking heeft op de uitvoerbare kracht, ook betrekking heeft op de geldigheid ervan ten opzichte van het normaal toepasselijke recht op een wijze vergelijkbaar met de controle inzake de regelmatigheid van een dergelijke akte. Bijgevolg is het logisch de normale procedure aan te wenden.⁵⁰

nationaliteit heeft bij de geboorte van het kind of, indien de vaststelling het resultaat is van een vrijwillige handeling, bij het verrichten van die handeling.

⁴⁷ J. ERAUW, *Handboek Belgisch Internationaal Privaatrecht 2001-2003*, Hoofdstuk 3. Buitenlandse authentieke akten, p. 1, te raadplegen op website: <http://www.ipr.be>

⁴⁸ Bij erkenning en tenuitvoerlegging van vreemde vonnissen en akten is de toetsing van de wetsontduiking meestal begrepen in de controle inzake de openbare orde.

⁴⁹ Memorie van Toelichting, bespreking artikel 27.

⁵⁰ Memorie van Toelichting, bespreking bij artikel 27.

III. CONTROLE VAN DE RECHTSGELDIGHEID BIJ DE VERMELDING EN OVERSCHRIJVING VAN VREEMDE AUTHENTIEKE AKTEN EN RECHTERLIJKE BESLISSINGEN.

29. Tot slot kan hier melding gemaakt worden van artikel 31 van het voorstel dat een regeling voorziet voor de *vermelding en overschrijving van rechterlijke beslissingen en authentieke akten inzake staat en bekwaamheid*. Dit omdat er een link kan gelegd worden met de erkenningsregeling vervat in artikel 27 van het voorstel. De formaliteit van de overschrijving of de vermelding houdt immers ook een voorafgaande beoordeling in van de rechtsgeldigheid van de vreemde authentieke akte. Deze beoordeling dient te gebeuren door de administratieve overheid die de akte moet vermelden of overschrijven, bijvoorbeeld een ambtenaar van de burgerlijke stand. Het wetboek heeft gekozen om hiervoor geen voorafgaand beroep op een rechter te doen, wat tijds- en kostenbesparend zal werken.

De correcte beoordeling van de rechtsgeldigheid van een vreemde authentieke akte kan voor de bevoegde ambtenaar soms moeilijkheden opleveren. Om dit euvel te verhelpen voorziet het ontwerp in de mogelijkheid om advies in te winnen bij het Openbaar Ministerie. Daarnaast hebben de opstellers ingezien dat deze beoordeling kan verschillen van ambtenaar tot ambtenaar. Dit kan aanleiding geven tot rechtsonzekerheid en ongelijke behandeling van dossiers. Om hieraan te verhelpen stelt het ontwerp een coördinatie voor van de “administratieve erkenning”. Dit kan gebeuren via de aanleg van een centraal register van buitenlandse authentieke akten (en rechterlijke beslissingen) die uitdrukkelijk zijn erkend.

IV. SLOTBESCHOUWING

30. Het wetsvoorstel zal tegemoet komen aan de behoefte aan een volledig uitgewerkte, eenvormige en pragmatische wettelijke regeling van het interne erkenningsrecht. Het wetboek is systematisch opgebouwd: de vier doorwerkingsniveaus die een vreemde authentieke akte kan hebben in de interne rechtsorde, komen in afzonderlijke wetsbepalingen aan de orde. Het zal daarnaast een grote verdienste zijn van het wetboek dat het op bepaalde vlakken een jarenlang gegroeide administratieve praktijk voor de eerste maal wettelijk vastlegt.

3. Initiatief op Europees niveau: Voorstel Verordening tot invoering van een “Europese executoriale titel voor niet-betwiste schuldvorderingen”⁵¹

I. INLEIDING

31. In de algemene inleiding werd reeds vermeld dat de Europese Commissie gretig gebruik maakt van de nieuwverworven normatieve bevoegdheden inzake i.p.r.⁵² De taak die de Commissie zich op justitieel gebied heeft voorbehouden is echter nog niet beëindigd. Zij overweegt nieuwe procesrechtelijke maatregelen, die verder gaan dan wat de Executieverordening thans bepaalt.

Het vergemakkelijken van het verkeer van beslissingen van de ene Lidstaat naar de andere met het oog op hun uitvoering volstaat immers nog niet om burgers en ondernemers in alle opzichten te laten genieten van de hun in de Gemeenschap toegekende rechten. Daartoe moet op een zo algemeen mogelijke wijze voor snelle, doeltreffende en betaalbare verhaalmogelijkheden gezorgd worden. Consumenten en ondernemers moeten kunnen genieten van betere procedurele voorwaarden. Al deze doelstellingen werden nogmaals bevestigd op de bijzondere bijeenkomst van de Europese Raad op 15 en 16 oktober 1999 te Tampere (Finland)⁵³. In dit kader heeft de Raad in 2000 een Ontwerpprogramma opgesteld van maatregelen⁵⁴ om gestalte te geven aan het beginsel van wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen in burgerlijk zaken. Uiteindelijk streefdoel van het Programma is op vier actieterreinen te komen tot een afschaffing van het *exequatur*⁵⁵ ⁵⁶ Deze vier actieterreinen bestrijken enerzijds bestaande rechtsinstrumenten, zijnde de “Brussel I” en “II”-Verordening en anderzijds nog te ontwikkelen regels inzake materies uitgesloten van het toepassingsgebied van voormelde Verordeningen.⁵⁷

32. In eerste initiatief tot afschaffing van het *exequatur* werd genomen binnen het actieterrein van de “Brussel I”-Verordening. Op 18 april 2002 heeft de Europese Commissie een Voorstel voor Verordening tot invoering van een “Europese executoriale titel voor niet betwiste schuldvorderingen” bekendgemaakt (hierna het “Voorstel Commissie” genoemd)⁵⁸. Naast maatregelen op het gebied van erkenning en tenuitvoerlegging, bereidt de Commissie, parallel

⁵¹ Voorstel voor een Verordening van de Raad tot invoering van een Europese Executoriale Titel voor niet-betwiste schuldvorderingen, *P.B. C 203 E/86-107* van 27 augustus 2002.

⁵² Zie *supra*

⁵³ Secretariaat-Generaal Europese Commissie, SIC (1999) 800, 16 oktober 1999, *Conclusions de la Présidence*.

⁵⁴ Ontwerpprogramma voorgesteld door de Raad van Maatregelen voor de uitvoering van het beginsel van wederzijdse erkenning van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, *P.B. 15 januari 2001, C 12/1-9*.

⁵⁵ Een allereerste initiatief tot afschaffing van het *exequatur* kwam in 2000 van Frankrijk die, voortbouwend op de “Brussel-II”-Verordening, een initiatief heeft ingediend tot afschaffing van het *exequatur* inzake omgangsrecht, *P.B. C 23 4* van 15 augustus 2000.

⁵⁶ De realisatie hiervan dient in drie etappes te gebeuren.

⁵⁷ Het Programma heeft betrekking op volgende vier actieterreinen: i) Brussel I-Verordening, ii) Brussel II-Verordening en uit andere verhoudingen dan het huwelijk ontstane gezinssituaties, iii) het huwelijksgoederenrecht en de vermogensrechtelijke gevolgen van scheiding van niet-gehuwde paren, iv) testamenten en erfenissen.

⁵⁸ *Proposal for a Council Regulation creating a European enforcement order for uncontested claims, presented by the Commission*, 18 april 2002, COM (2002) 159 final.

hiermee, een Groenboek voor, dat betrekking heeft op de invoering van een uniforme of geharmoniseerde procedure voor een Europees betalingsbevel (een zgn. “injonction de payer”).⁵⁹ ⁶⁰ De Commissie streeft er met deze maatregelen naar tegemoet te komen aan de verzuchtingen van de praktijk om de grensoverschrijdende invoering van kleine geldvorderingen makkelijker en sneller laten verlopen. Het Europese handelsverkeer wil op een snelle en relatief goedkope wijze betaling verkrijgen. Dit kan via de invoering van een Europese uitvoerbare titel die in iedere Lidstaat zonder enige juridische formaliteit kan ten uitvoer gelegd worden.⁶¹

Alhoewel de Europese Executieverordening reeds voorzag in een versoepeling van de exequaturprocedure werden de tussenmaatregelen die nog steeds vereist zijn om tot tenuitvoerlegging te kunnen overgegaan als belemmerend aanzien. De invoering van de Verordening zal er uiteindelijk toe leiden dat een authentieke akte verleden en uitvoerbaar in een Lidstaat zonder enige procedure of verlof tot tenuitvoerlegging of gronden tot weigering ten uitvoer kan gelegd worden in alle andere Lidstaten van de Europese Unie.⁶² Het gaat om een “automatische” erkenning zonder enige vorm van proces of controle.

Wij behandelen hier enkel die bepalingen van het Voorstel die betrekking hebben op authentieke akten.

II. TOEPASSINGSGBIED

33. In een eerste fase wil men de afschaffing van het exequatur doorvoeren in rechtsgedingen die niet al te complex zijn, zoals de inning van eenvoudige geldvorderingen. Omwille hiervan werd het toepassingsgebied van het Voorstel bewust beperkt gehouden: het Voorstel heeft enkel betrekking op “niet-betwiste schuldvorderingen”. De vraag rijst wanneer sprake is van “niet-betwiste schuldvorderingen”. Overeenkomstig het voorstel gaat het hier om situaties waarin een schuldeiser, gelet op het feit dat niet gebleken is dat de schuldenaar de aard of de omvang van een schuldvordering betwist, een gerechtelijke beslissing tegen deze schuldenaar heeft verkregen of een executoriale titel waarmee de schuldenaar uitdrukkelijk moet instemmen, in de vorm van een door een gerecht goedgekeurde schikking of een authentieke akte⁶³.

⁵⁹ Voorstel Commissie, *Explanatory Memorandum*, p. 3, zie hierover uitvoerig: J.P.CORREA DELCASSO, “Le titre exécutoire européen et l'inversion du contentieux”, *R.I.D.C.* 2001, 61-82.

⁶⁰ De totstandkoming van een “Europees betalingsbevel” zal meer tijd in beslag nemen dan de maatregelen tot afschaffing van het *exequatur*.

⁶¹ D. HECTOR, “Naar een Europese Titel”, in Koninklijke Vereniging van Gerechtsdeurwaarders, *Betekening in het buitenland en de Europese Titel. Verslagboek n.a.v. het Colloquium van 18 mei 1995*, Arnhem, Gouda Quint, 1996, 35.

⁶² Het Europees Notariaat stelt een definitie voor van een Europese uitvoerbare titel: “Un titre authentique reconnu et exécutoire dans tous les Etats membres sans formalité ni procédure préalable, c'est-à-dire sans recours aux tribunaux, sans exequatur et assorti d'une possibilité de recours” (P.F. GHORAIN, “Le titre exécutoire européen”, note pour Conférence des notariats de l'Union Européenne, p. 2), zie ook P. F. GHORAIN, “Le titre exécutoire européen”, *Rev. not. b.* 2002, 444.

⁶³ Zie artikel 3, 4° en overweging 5 bij het Voorstel.

Voor het overige stemt het toepassingsgebied van het Voorstel volledig overeen met dat van de "Brussel I"-Verordening waar het op geënt is.⁶⁴

III. BIJZONDERE REGELING VOOR AUTHENTIEKE AKTEN

34. In hoofdstuk V van het Voorstel is een aparte regeling gewijd aan de invoering van een Europese executoriale titel voor authentieke akten en gerechtelijke schikkingen. De bijzondere regeling voor authentieke akten is te vinden in artikel 26.

35. In tegenstelling tot de Europese Executieverdragen (en-Verordening) geeft het voorstel een invulling aan het begrip "authentieke akte". Inspiratie hiervoor werd gevonden in het arrest Unibank van het Hof van Justitie van 11 juni 1999.⁶⁵ Krachtens artikel 3, 7° van het Voorstel moet de authenticiteit betrekking hebben op de inhoud van de akte en niet enkel op de handtekening. Daarnaast moet de authenticiteit vastgesteld zijn door een openbare instantie. Net als in de Executieverordening wordt verduidelijkt dat een regeling inzake onderhoudsverplichtingen welke met bestuurlijke autoriteiten is getroffen of waaraan deze autoriteiten authenticiteit hebben verleend, ook binnen de begripsbepaling valt.⁶⁶

36. In tegenstelling tot rechterlijke beslissingen waar het Voorstel niet bepaalt welke instantie de beslissing kan waarmerken als een Europese uitvoerbare titel⁶⁷, bepaalt het Voorstel dit wel voor authentieke akten. Luidens artikel 26, 1° wordt over de waarmaking beslist door de persoon die de akte authenticiteit heeft verleend (bijvoorbeeld een notaris). Bijgevolg zal er in tegenstelling tot vroeger, bij de tenuitvoerlegging van een authentieke akte in het buitenland, geen rechterlijke instantie meer aan te pas komen.

37. Voor rechterlijke beslissingen worden een aantal minimumnormen vastgesteld die hoofdzakelijk betrekking hebben op de betekening of kennisgeving van stukken teneinde de rechten van de verweerder en informatie van de schuldenaar te waarborgen. De bevoegde gerechten moeten eerst controleren of aan deze minimumnormen is voldaan alvorens een bewijs van waarmaking van Europese uitvoerbare titel af te leveren.

Ook voor authentieke akten worden een aantal minimumnormen vastgesteld waaraan voldaan moet zijn om in aanmerking te komen voor een waarmaking als Europese uitvoerbare titel. Krachtens artikel 26, 3°, a) van het Voorstel moet de instantie die de akte authenticiteit heeft verleend, de schuldenaar, voordat hij met het verlijden of registreren van de akte heeft ingestemd, naar behoren over de rechtstreekse uitvoerbaarheid ervan in alle Lidstaten inlichten. Dit betekent concreet dat de instantie die de akte authenticiteit heeft verleend, bijvoorbeeld een notaris bij een notariële akte, de schuldenaar moet informeren, over het feit dat de akte die hij zal ondertekenen, rechtstreeks uitvoerbaar zal zijn in alle Lidstaten van de

⁶⁴ Het is van toepassing in burgerlijke en handelszaken. Een aantal materies worden echter van het toepassingsgebied uitgesloten, nl. staat en bekwaamheid van personen, huwelijksgoederenrecht, testamenten en erfenissen; faillissementen, gerechtelijke akkoorden en soortgelijke procedures; sociale zekerheid; arbitrage en fiscale zaken, douane- en administratiefrechtelijke zaken.

⁶⁵ Zie *supra*: H.v.J. 17 juli 1999, *Unibank A/S v. F.G. Christensen*, zaak C-260/97.

⁶⁶ Zie ook de gelijknamige invoering in artikel 57, 2° bij de aanneming van de Europese Executieverordening.

⁶⁷ Dit wordt overgelaten aan het nationale recht van de Lidstaten. Voor een voorstel tot oplossing in het Nederlandse recht, zie M. ZILINSKY, "Grensoverschrijdende tenuitvoerlegging van vonnissen zonder hindernissen?", *W.P.N.R.* 2002, 505-506.

Europese Unie. Bovendien vereist het Voorstel dat de notaris in zijn akte een bepaling opneemt waar de schuldenaar erkent dat deze informatie hem ter beschikking werd gesteld⁶⁸. Hieruit leidt P.F. GHORAIN bovendien af dat de notaris in zijn akte eveneens een bepaling moet invoegen die de rechtstreekse uitvoerbaarheid ervan van deze in alle Lidstaten van de Europese Unie vermeldt.⁶⁹ O.i. is dergelijke invoeging overbodig nu de schuldenaar reeds via de twee vooraf besproken verplichtingen voldoende geïnformeerd is.

38. De waarmerking gebeurt krachtens artikel 26, 2° van het Voorstel door middel van een standaardformulier dat in bijlage van het Voorstel is opgenomen.⁷⁰ Tegen een beslissing tot waarmerking staat geen beroep open. Bijgevolg zal de schuldenaar zich in de Lidstaat waar de akte moet ten uitvoer gelegd worden, hiertegen moeten verzetten.⁷¹ De tenuitvoerleggingsprocedure⁷² zelf wordt beheerst door de wet van de lidstaat van tenuitvoerlegging. Teneinde de tenuitvoerleggingsprocedures in de lidstaat van tenuitvoerlegging alsook de desbetreffende informatie gemakkelijk toegankelijk te maken, verbinden de lidstaten zich ertoe voorlichting te verstrekken aan het grote publiek en de beroepsmatig betrokkenen, in het bijzonder in het kader van het justitiële netwerk in burgerlijke en handelszaken.

39. Tenslotte bepaalt artikel 30 van het Voorstel dat niets de schuldeiser ervan weerhoudt om de erkenning en tenuitvoerlegging te verzoeken van een beslissing overeenkomstig de bepalingen van de Executieverordening. Bijgevolg is de Verordening een nieuw instrument dat zal gelden naast de bestaande regelingen.

De Europese wetgever wil de Verordening op 1 januari 2004 in werking laten treden (art. 34).

IV. KANTTEKENINGEN

40. De thans voorliggende tekst is niet het eindpunt van het wetgevend werk. Bijgevolg moet bij de hierna volgende kanttekeningen enig voorbehoud gemaakt worden⁷³.

In het algemeen kan gesteld worden dat de Verordening een hele stap voorwaarts zal betekenen in de creatie van een volledig vrij verkeer van vonnissen en akten. Er komt als het ware een echt Europees vonnis of authentieke akte tot stand die uitvoerbare kracht heeft in

⁶⁸ Deze voorlichtingsplicht is eveneens gekend in de Belgische notariële praktijk, zie o.m. de artikel 12 van de “Notariswet” (wet 16 maart 1803 op het Notarisambt).

⁶⁹ P.F.GHORAIN, *l.c.* Rev. not. b. 2002, 449

⁷⁰ Voor “authentieke akten”, zie Bijlage IV bij het Voorstel.

⁷¹ M. ZILINSKY, *l.c.* W.P.N.R. 2002, 506.

⁷² De tenuitvoerleggingsprocedure volgt het recht van elke Lidstaat, nu hier nog geen harmonisatie of uniformisatie is bereikt.

⁷³ Zie voor een algemene bespreking van het nieuwe Europese *exequatur*recht: R. WAGNER, “Vom Brüsseler Übereinkommen über die Brüssel I-Verordnung zum Europäischen Vollstreckungstitel”, *IPRax* 2002, 75-95, E. JAYME & Ch. KOHLER, “Europäisches Kollisionsrecht 2001: Anerkennungsprinzip statt IPR?”, *IPRax* 2001, 501-514, K. STOPPENBRINK, « Systemwechsel im internationalen Anerkennungsrecht : Von der EuGVVo zur geplanten Abschaffung des Exequaturs », *E.R.P.L.* 2002, 641-674.

alle Lidstaten zonder voorafgaande controle. Dit zal het intracommunautair rechtsverkeer vergemakkelijken.

M.b.t. de regeling voor authentieke akten kan het volgende gezegd worden. Positief aan het Voorstel is dat het een bijzondere regeling bevat voor authentieke akten op dezelfde wijze als deze geldt voor rechterlijke beslissingen. Voor de eerste maal wordt er in een Europees instrument inzake procesrecht een invulling gegeven aan het begrip “authentieke akte” (of wordt het begrip verduidelijkt) wat de rechtszekerheid vergroot. Bovendien vergt de tenuitvoerlegging van een vreemde authentieke akte geen rechterlijke tussenkomst meer wat tijdsbesparend zal werken⁷⁴.

Het Voorstel laat echter een aantal dingen ongeregeld.⁷⁵ Er wordt geen enkele formaliteit voorzien van kennisgeving of betekening aan de schuldenaar.⁷⁶ Tevens vermeldt het Voorstel niet of een beperking zou moeten worden gesteld aan de hoogte van het bedrag waarvoor een Europese uitvoerbare titel kan worden verkregen. Daarnaast behandelt het Voorstel niet de vraag wat er moet gebeuren bij de ongeldigheid van de Europese uitvoerbare titel. Hier moet enige klaarheid gebracht worden⁷⁷.

Fundamentele kritiek wordt geuit op het feit dat het Voorstel zwijgt over de mogelijkheid van verhaal vanwege de schuldenaar. De Commissie haalt in haar Voorstel als argumentatie hiertoe aan dat de mogelijkheid van beroep voor de schuldenaar de procedure zal vertragen en het nuttig effect ervan zal neutraliseren. Zij wijst erop dat wanneer de schuldenaar wil opkomen tegen een waarmeding als Europese uitvoerbare titel, hij de schuldvordering zelf maar dient te betwisten.⁷⁸ Bijgevolg zal de schuldenaar genoodzaakt zijn verhaal uit te oefenen tijdens de uitvoeringsprocedure en dit in de Lidstaat van tenuitvoerlegging.⁷⁹

Bepaalde auteurs hebben meer in het algemeen kritiek geuit op de maatregelen vervat in het Ontwerpprogramma van de Raad en dan in het bijzonder het voorstel tot afschaffing van het exequatur in een aantal deeldomeinen van het recht. Volgens deze auteurs kan de afschaffing van elke vorm van controle en elke grond tot weigering niet gerechtvaardigd worden. C. KOHLER haalt hiervoor een aantal argumenten aan⁸⁰. Vooreerst is het recht binnen de Europese gerechtelijke ruimte en dan in het bijzonder het procesrecht, nog niet voldoende geharmoniseerd zodat een zekere vorm van controle moet overblijven. Daarnaast kent het

⁷⁴ Zie Voorstel Commissie, Commentaar bij artikel 26, p. 14.

⁷⁵ Daarnaast verdienen een aantal zaken verduidelijking: de vorm die het verzoek van de schuldeiser moet aannemen en de concrete informatie die aan de schuldenaar moet gegeven worden vooraleer hij de akte ondertekent (P.F. GHORAIN, *l.c. Rev. not. B.* 2002, 448-450).

⁷⁶ Zo werd er geen enkele termijn voorzien om deze formaliteiten te verrichten, zie ook Standpunt van de Commission juridique et du marché intérieur du Parlement européen, “Document de travail sur la proposition de règlement du Conseil”, 21 november 2002, p. 4.

⁷⁷ Standpunt van de Commission juridique et du marché intérieur du Parlement européen, *o.c.*, 21 november 2002, p. 4.

⁷⁸ Voorstel Commissie, bespreking artikel 8, pp. 8 en 9.

⁷⁹ P.F. GHORAIN, *l.c. Rev. not. b.* 2002, 450, M. ZILINSKY, *l.c. W.P.N.R.* 2002, 506.

⁸⁰ Ch. KOHLER, “Systemwechsel im europäischen Anerkennungsrecht: von der EuGVVO zur Abschaffung des Exequaturrechts”, in F. BAUR & J.P. MENDEL (eds.), *Systemwechsel im europäischen Kollisionsrecht*, München, Verlag C.H. Beck, 2002, p. 147-163.

primair Gemeenschapsrecht geen “full faith and credit clause”⁸¹ zoals in de V.S.A. zodat er geen verplichting bestaat om beslissingen uit andere E.G.-Lidstaten automatisch te erkennen. Bovendien strookt de maatregel tot afschaffing van het exequatur niet met de huidige bevoegdheidsverdeling tussen de Gemeenschap en de Lidstaten.

Ook K. STOPPENBRINK legt een aantal argumenten op tafel ter behoud van een zekere vorm van controle.⁸² Net zoals C. KOHLER wijst ze erop dat in het primair Gemeenschapsrecht geen verplichting bestaat voor de afschaffing van een exequatur⁸³. Bovendien vereist een afschaffing van enig controlepunt een zeer groot wederzijds vertrouwen in elkaars rechtssysteem. De vraag kan gesteld worden of dit vertrouwen groot genoeg, nu de regelgeving van de Lidstaten in bepaalde domeinen van het recht nog zeer divergent is.⁸⁴ De afschaffing van het exequatur betekent tenslotte ook dat er geen controle meer mag zijn over de inhoud van de akte met de internationale openbare orde van de aangezochte Staat. Stoppenbrink betreurt deze afschaffing en het feit dat deze weigeringsgrond in de praktijk slechts zelden werd aangewend kan volgens deze auteur geen argument zijn tot afschaffing ervan.⁸⁵

Samenvattend kunnen we stellen dat aan de Europese wetgever zeker de verdienste moet worden toegeschreven dat hij initiatieven neemt om in bepaalde domeinen het procesverloop te vereenvoudigen en sneller te laten verlopen.

Niettemin durven we stellen dat met het oog op de rechtszekerheid een aantal bepalingen in dit Voorstel ontbreken. In het bijzonder denken we hierbij aan een verduidelijking omtrent het verhaal dat openstaat voor de schuldenaar bij een beslissing tot waarmeding als een Europese uitvoerbare titel. Daarnaast mag in naam van het vrij verkeer van rechterlijke beslissingen en authentieke akten niet getornd worden aan de rechten van de schuldenaar in de procedure. Tot slot moet het toepassingsgebied van de Verordening verruimd worden. Een aanzet hiertoe werd reeds gegeven in het Ontwerpprogramma van de Raad waar geijverd om vlug werk te maken van een afschaffing van het exequatur inzake vonnissen in familierechtelijke procedures (zoals alimentatievorderingen).⁸⁶

⁸¹ Zie over dit begrip verder in deel 3

⁸² K. STOPPENBRINK, *l.c.*, *E.R.P.L.* 2002, 664-672.

⁸³ K. STOPPENBRINK, *l.c.* *E.R.P.L.* 2002, 641-674.

⁸⁴ Nu de Europese Unie zich klaarmaakt voor de nakende toetreding van een aantal Oosteuropese landen, kan deze twijfel volgens K. STOPPENBRINK enkel maar toenemen.

⁸⁵ Een aantal auteurs pleiten voor ofwel een afschaffing van deze weigeringsgrond (en dit dan niet beperkt tot het toepassingsgebied van de besproken Verordening) ofwel een communautaire invulling van het begrip: P. VLAS, “Het voorstel voor een “Europese Titel” in het licht van de Europese Bevoegdheids- en Executieverdragen” en M. STORME, “Pleidooi voor een enige Europese gerechtelijke uitvoerbare Titel”, beiden in *Koninklijke Vereniging van Gerechtsdeurwaarders, Betekening in het buitenland en de Europese Titel. Colloquium 18 mei 1995*, Arnhem, Gouda Quint, 1996, p. 43 en pp. 49-50.

⁸⁶ Ontwerp-programma van maatregelen van de Raad voor de invoering van het beginsel van wederzijdse erkenning van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, *P.B.* C 12/1 van 15 januari 2001.

4. Initiatief op wereldvlak⁸⁷: "Voorontwerp Universeel Jurisdictie- en Exequaturverdrag van de Haagse Conferentie voor i.p.r." ⁸⁸⁸⁹

I. INLEIDING

41. Binnen de schoot van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht wordt momenteel gewerkt aan een Universeel Bevoegdheids- en Executieverdrag in burgerlijke en in handelszaken.

De Haagse Conferentie heeft een rijke ervaring aan verdragen die de tenuitvoerlegging van vreemde beslissingen regelen. In 1971 werd een initiatief genomen tot opstelling van een verdrag met regels voor erkenning en tenuitvoerlegging over een algemene materie, nl. burgerlijke en handelszaken ⁹⁰. Het initiatief faalde echter. Oorzaken van de mislukking waren⁹¹: a) het succes van de Europese Executieverdragen, b) de uitermate complexe formele structuur van het voorstel (verdrag, protocol en noodzaak voor de Staten tot het afsluiten van bijkomende bilaterale overeenkomsten), c) het feit dat het Verdrag enkel regels bevatte voor erkenning en tenuitvoerlegging en geen rechtsmachtsregels⁹² en d) de weigerachtige houding van bepaalde Staten voor een toepassing van de verdragsregels op beslissingen afkomstig uit bepaalde landen uit vrees voor de kwaliteit ervan.

Niettemin was de eenmakingspoging niet betekenisloos. De verschillende Lid-Staten werden gesensibiliseerd voor de uitwerking van een universeel verdrag. Ondermeer onder impuls van de Verenigde Staten werd het initiatief nieuw leven ingeblazen. De oorzaken van de heropleving waren enerzijds het besef van de voordelen die een eenvormig en efficiënt erkenningsstelsel, zoals dat bestaat binnen de Europese gerechtelijke ruimte, biedt; anderzijds zich wijzigende maatschappelijke omstandigheden die een verandering van het internationaal erkenningsrecht onontbeerlijk maakten.⁹³

⁸⁷ De Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht telt leden uit alle werelddelen en heeft dus geen regionaal karakter.

⁸⁸ Officiële benaming: *Future Hague Convention on International Jurisdiction and Foreign judgments in Civil and Commercial matters*. De (interim)tekst van het Voorontwerp en de voorbereidende werkzaamheden zijn te raadplegen op de website van de Haagse Conferentie voor internationaal privaatrecht: <http://www.hcch.net/e/conventions>

⁸⁹ Hier zou ik in het bijzonder ook professor P.WAUTELET willen bedanken die de zittingen van de Haagse Conferentie heeft bijgewoond als "secrétaire-rédacteur" voor zijn verhelderende opmerkingen.

⁹⁰ *Convention of 1 February 1971 on the Recognition and Enforcement of Foreign Judgments in Civil and Commercial Matters*,

⁹¹ C. KESSEDJIAN, *Preliminary Document N° 7 for the attention of the Special Commission of June 1997 on the question of jurisdiction and recognition and enforcement of foreign judgments in civil and commercial matters*, "International Jurisdiction and foreign judgments in civil and commercial matters", April 1997, pp. 7-9, nrs. 7-12.

⁹² Partijen bij een geschil zijn eerder geïnteresseerd te weten welke rechter van hun vordering kennis zal nemen (en dit het liefst bij een rechter waarmee ze vertrouwd zijn) en hebben pas in de tweede plaats aandacht voor het erkenningsprobleem

⁹³ De noden van de internationale handel, de steeds groeiende interferentie tussen economische activiteiten en de steeds groter wordende complexiteit van het rechtsverkeer noopten tot de uitwerking van een nieuw wereldwijd procesrecht, zie hierover: C. KESSEDJIAN, *Preliminary Document N°7, o.c.*, April 1997, pp. 1-12, nrs. 1-27.

42. De creatie van dit Verdrag heeft heel wat voeten in de aarde omdat de verschillen in proces- en rechtscultuur tussen de verschillende Lid-Statens zo groot zijn. Ter illustratie kan verwezen worden naar het verschil in erkenningsrecht tussen de landen van de Europese gerechtelijke ruimte⁹⁴ en de Verenigde Staten (V.S.A.). In tegenstelling tot de Lidstaten van de Europese Unie die de Verdragstechniek hebben aangewend om het erkenningsrecht te regelen en te harmoniseren, hebben de V.S.A. hiervan bijna nooit gebruik gemaakt. De V.S.A. kennen geen federaal erkenningsrecht: de erkenning van vreemde vonnissen en akten wordt volledig overgelaten aan het interne recht van de verschillende Staten. Voor de erkenning van beslissingen afkomstig uit andere Staten (de zgn. *sister-state-judgments*) geldt de "full faith and credit clause"⁹⁵. Deze geldt vanzelfsprekend niet voor buitenlandse beslissingen. Dit betekent dat men voor de tenuitvoerlegging van bijvoorbeeld een Belgisch vonnis rekening moet houden met het recht van 50 verschillende Staten. Toch moet dit enigszins genuanceerd omdat er via de werking van de zgn. "due process clause" vervat in het 14e Amendement⁹⁶ van de Amerikaanse Grondwet een federale controle werd ingesteld bij de erkenning van beslissingen. Dit betekent dat een beslissing niet voor erkenning in aanmerking komt wanneer zij gebaseerd is op een onredelijke bevoegdheidsgrond⁹⁷. Daarnaast kijkt het toe op de inachtneming van het beginsel van "fair trial".⁹⁸

Ter illustratie van de moeilijkheden⁹⁹ die gepaard gaan met de aanneming van het Verdrag kan verwezen worden naar de discussies over de "aard" van het Verdrag. De vraag werd gesteld of het verdrag moest beantwoorden aan het type van "a strik double Convention" of "a mixed Convention".¹⁰⁰¹⁰¹ De onderhandelaars hebben enkel een consensus bereikt over de aanneming

⁹⁴ Voor een standpunt van de Europese Gemeenschap bij de onderhandelingen over het Verdrag kan verwezen worden naar: Aanbeveling van de Commissie voor een beschikking van de Raad met betrekking tot de toekomstige onderhandelingen voorgesteld (SEC (1999) 846 def. Van 26 mei 1999).

⁹⁵ Art. 4, § 1 van de Amerikaanse Grondwet.

⁹⁶ "... nor shall any State deprive any person of life, liberty or property without due process of law".

⁹⁷ Wat men in het systeem van de Europese executieverdragen een "exorbitante" bevoegdheidsgrond zou noemen.

⁹⁸ A. T. von MEHREN, "Recognition of United States Judgments Abroad and Foreign Judgments in the United States: Would an International Convention Be Useful?", *RebelsZ.* 1993, 452-453.

⁹⁹ Voor een algemene bespreking van de Voorontwerp en de problemen waartoe zij aanleiding geeft, kan verwezen worden naar: A. PHILIP, "Global Convention on foreign judgments", in A. BORRAS, A. BUCHER, T. STRUYCKEN & M. VERWILGHEN (eds.), *E Pluribus Unum. Liber Amicorum G.A.L. DROZ. On the Progressive Unification of Private International Law*, Den Haag, Martinus Nijhoff Publishers, 1996, 337-339, P. D. TROOBOFF, "Proposed Hague Conference General Convention on Jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments – some thoughts of finding solutions to tough issues", in A. BORRAS, A. BUCHER, T. STRUYCKEN & M. VERWILGHEN (eds.), *o.c.* 1996, 461-478, S.B. BURBANK, "Jurisdictional Equilibration, the Proposed Hague Convention and Progress in national Law", *A.J.C.L.* 2001, 203-247, A. T. von MEHREN, "La redaction d'une convention universellement acceptable sur la competence judiciaire internationale et les effets des jugements étrangers: Le projet de la Conférence de la Haye: peut-il aboutir?", *R.C.D.I.P.* 2001, 85-99.

¹⁰⁰ In werkelijkheid kan men drie verdragstypes onderscheiden waarvan er tijdens de onderhandelingen slechts twee op de discussietafel lagen. Bij een "dubbelverdrag" (bijvoorbeeld de Europese Executieverdragen) komt de rechterlijke beslissing die getroffen werd in overeenstemming met de rechtsmachtsregels van het Verdrag, zonder veel plichtplegingen voor erkenning en tenuitvoerlegging in een andere Verdragsstaat in aanmerking. Aldus zijn deze verdragen een bewijs van wederzijds vertrouwen dat gesteld wordt in de rechtspraak van de verdragsstaten. Bij "enkelverdragen" is de rechter van het land waar de beslechting vervolgd wordt niet verplicht de rechtsmachtsregels van het verdrag na te leven. Deze mag zijn bevoegdheid baseren op het gemeen recht. Als later evenwel in een ander land, om erkenning en tenuitvoerlegging van zijn beslissing verzocht wordt, zal de *exequatur* rechter wel controleren of de in het verdrag voorgestelde rechtsmachtsregels door de eerste rechter nageleefd werden. Is dit niet het geval, dan zal erkenning geweigerd worden. Tenslotte bewandelt het type

van een “mixed convention”. Dit omwille van het feit dat een aantal delegaties, waaronder de V.S.A., gekant waren tegen de toepassing van een dubbelverdrag waar een toepassing de rechtsmachtsregels van het verdrag dwingend opgelegd wordt. Er werd bedreigd uit de onderhandelingen te stappen indien op deze eis niet werd ingegaan .

II. BIJZONDERE REGELING VOOR AUTHENTIEKE AKTEN

43. Het Ontwerpverdrag ziet in principe alleen toe op de erkenning van rechterlijke beslissingen. Ondanks tegenstand van een aantal Lid-Staten, heeft men er uiteindelijk voor geopteerd om een bijzondere regeling te wijden aan authentieke akten. Daarvoor is een dubbele reden: enerzijds de praktische waarde van het gebruik van authentieke akten bij handels- en krediettransacties en anderzijds het feit dat, alhoewel sommige rechtssystemen niet vertrouwd zijn met deze instrumenten, dit niet betekent dat ze niet kunnen erkend worden.¹⁰²

44. In een eerste ontwerptekst die voorgesteld werd door de Bijzondere Commissie in oktober 1999¹⁰³ staat een bepaling die een regeling voorziet voor de erkenning van authentieke akten (artikel 35). Deze tekst werd later aangepast naar aanleiding van de Diplomatieke Zitting van juni 2001.¹⁰⁴ De laatste versie bevat twee oplossingen. Artikel 35 is als volgt gelibelleerd:

“Alternative A. 1. Each Contracting State may declare that it will enforce, subject to reciprocity, authentic instruments formally drawn up or registered and enforceable in another Contracting State.

Alternative B. 1. Authentic instruments formally drawn up or registered and enforceable in a Contracting State shall, upon request, be declared enforceable in another Contracting State...” Dit betekent dat in de eerste oplossing (alternatief A) aan de Lidstaten een keuze wordt gegeven: ze mogen met name kiezen of ze vreemde authentieke akten erkennen of niet. In de tweede oplossing (alternatief B) worden authentieke akten onder de gewone regeling

“mixed convention” een tussenweg. De rechters van de Lidstaten hebben hier meer manoeuvreerruimte bij de aanwending van bevoegdheidsgronden. Enerzijds kunnen ze hun bevoegdheid baseren op rechtsmachtsgronden die het verdrag expliciet toelaat en een beslissing genomen op basis van zulke bevoegdheidsgronden zal makkelijk erkend worden. Anderzijds kunnen ze geen gebruik maken van bepaalde door het verdrag verboden rechtsmachtsgronden (wat men in het systeem van de Europese Executieverdragen “exorbitante” bevoegdheidsgronden noemt). Kern van de zaak is dat de rechter bij dit type de mogelijkheid heeft om zijn bevoegdheid te baseren op een nationale bevoegdheidsgrond maar de rechter van de aangezochte Staat kan beslissen om deze vreemde beslissing al dan niet te erkennen.

¹⁰¹ C. KESSEDJIAN, Preliminary Document N°7, *o.c.*, April 1997, nrs. 151-159, pp. 42-43, A. PHILIP, *l.c.*, in A. BORRAS, A. BUCHER, T. STRUYCKEN & M. VERWILGHEN, *o.c.* 1996, 338, A. T. von MEHREN, *l.c. R.C.D.I.P.* 2001, 95.

¹⁰² *Preliminary Document No. 11 - Report of the Special Commission*, drawn up by Peter Nygh and Fausto Pocar, p. 115-116

¹⁰³ *Preliminary Draft Convention on Jurisdiction and foreign judgments in civil and commercial matters*, adopted by the Special Commission on 30 October 1999, <http://www.hcch.net/e/conventions>.

¹⁰⁴ Part One of the Nineteenth Diplomatic Session – 6-22 June 2001, “Summary of the Outcome of the Discussion in Commission II of the First Part of the Diplomatic Conference”, <http://www.hcch.net/e/conventions>

voor erkenning en tenuitvoerlegging gebracht, met andere woorden worden de Staten ertoe verplicht vreemde authentieke akten te erkennen.

De keuzemogelijkheid vervat in alternatief B wordt echter afgezwakt door de invoeging van een Artikel X.¹⁰⁵ In Artikel X wordt vooropgesteld dat: “*Any Contracting State may, at the time of ratification, acceptance, approval of, or accession to, this Convention, or at any time thereafter, make a declaration that it will not apply Article 35, or that it will apply that Article subject to reciprocity*”.

Uit een gezamenlijke lezing van de tweede oplossing (vervat in alternatief B) en artikel X volgt dat artikel 35 van toepassing zal zijn in alle Verdragsluitende Staten, bij afwezigheid van een verklaring zoals bedoeld in artikel X, en dat de Staten vreemde authentieke akten moeten erkennen.

Wat de te volgen procedure en de voorwaarden voor erkenning van vreemde authentieke akten betreft, verwijst artikel 35 (alternatief B) naar de algemene erkenningsregeling zoals deze geldt voor rechterlijke beslissingen. Dit betekent dat de instantie die moet beslissen over de erkenning of tenuitvoerlegging de relevante voorwaarden en procedurevoorschriften die kunnen gelden voor authentieke akten eruit moet halen.¹⁰⁶

Concluderend kan worden gesteld dat de erkenningsregeling voor vreemde authentieke akten in de Ontwerptekst zeer zwak uitvalt. Het Verdrag is niet rechtstreeks toepasselijk op de erkenning en tenuitvoerlegging van authentieke akten verleden in andere Verdragsluitende Staten. Een toepassing van het verdrag is afhankelijk van een verklaring door iedere Staat dat zij de bepalingen van het Verdrag van toepassing acht, onderworpen aan wederkerigheid. De verplichting om deze akten dus te erkennen en ten uitvoer te leggen bestaat enkel voor de Staten die een dergelijke verklaring hebben afgelegd. Deze weliswaar zwakke regeling werd eerder verkozen boven een volledige uitsluiting van authentieke akten.

III. SLOTBESCHOUWING

45. De regeling inzake authentieke akten kan verrassend overkomen, vooral indien men de behandeling van deze akten in de Europese gerechtelijke ruimte gewoon is. De vraag kan gesteld worden waarom de Lid-Staten niet bereid waren om authentieke akten aan dezelfde regeling inzake erkenning en tenuitvoerlegging te onderwerpen als gerechtelijke beslissingen. Bepaalde Lid-Staten, waaronder de V.S.A., staan zeer weigerachtig tegenover een toepassing van de verdragsregels op de erkenning van authentieke akten. Kort samengevat komt deze houding erop neer dat een diep wantrouwen wordt uitgedrukt voor authentieke akten afkomstig van bepaalde landen.¹⁰⁷ Zij vrezen dat ze verplicht zullen worden om authentieke akten te erkennen die onrechtmatig totstandgekomen zijn en die niet met de basisvereisten van een goede rechtsbedeling opgesteld zijn. Een tweede reden om authentieke akten niet aan het

¹⁰⁵ In tegenstelling tot de twee alternatieven aangeboden in artikel 35 van het Voorontwerp bestaat over artikel X geen consensus.

¹⁰⁶ *Preliminary Document No 11 – Report of the Special Commission, drawn up by Peter Nygh and Fausto Pocar, p.116*

¹⁰⁷ Hiervoor denkt men vooral aan akten afkomstig uit Aziatische landen.

algemeen erkenningsregime te onderwerpen, vloeit voort uit de onzekerheid die bij bepaalde Lidstaten bestaat over de invulling van het begrip “authentieke akten”. Het gaat dus niet om een Europees probleem. Binnen Europa weet men ongeveer wat een authentieke akte is en heeft men ervaring opgedaan in het vrije verkeer van deze akten (zelfs in landen die het notariaat als zodanig niet kenden).

Deze argumentatie kan niet overtuigen. Wij treden het standpunt bij van de Duitse auteur FLEISCHHAUER¹⁰⁸ die streeft naar de inlassing van een bepaling die de Lid-Staten verplicht om buitenlandse authentieke akten te erkennen. Deze regeling moet dan geënt worden op deze vervat in de Europese Executieverdragen. De internationale rechtspraktijk vereist een gelijke behandeling van authentieke akten en gerechtelijke beslissingen¹⁰⁹. Hiervoor kunnen een aantal redenen aangehaald worden. Een eerste reden kan gehaald worden uit de Europese verdragspraktijk. Bij de aanneming van het Verdrag van Lugano (het E.V.E.X.-Verdrag)¹¹⁰ konden de E.V.A.¹¹¹-landen instemmen met artikel 50 E.V.E.X., alhoewel een aantal van deze Staten het begrip “authentieke akte” niet kenden¹¹². Dit zou naar analogie moeten gelden voor de Staten die lid zijn van de Haagse Conferentie maar tevens niet vertrouwd zijn met het begrip “authentieke akten”.

Daarnaast zijn authentieke akten een traditioneel en efficiënt alternatief voor gerechtsprocedures in *civil-law* landen¹¹³. Tenslotte zijn ze *functioneel equivalent* aan bepaalde vormen van gerechtelijke beslissingen in *common-law*-landen zoals *judgments by confession of consent judgments*¹¹⁴. Beide instrumenten geven aan de partijen een uitvoerbare titel in een niet-contentieuze procedure. De verschillen tussen authentieke akten en dergelijke vonnissen zijn louter formeel van aard zodat een verschil in erkenningsregeling niet kan gerechtvaardigd worden.

Er zijn nu opnieuw besprekingen aan de gang over het Verdrag, maar over een veel beperktere versie van het Verdrag, waarin alleen forumbedingen aan bod zouden komen. Sindsdien is de problematiek van de erkenning van authentieke akten niet meer aan bod gekomen zodat het meer dan waarschijnlijk is dat de uiteindelijke verdragstekst een zwakke regeling gaat bevatten voor erkenning van vreemde authentieke akten.

¹⁰⁸ die overigens een zelfde standpunt inneemt als het "Notariat Latin". Het "Notariat Latin" heeft vertegenwoordigers naar de verschillende zittingen gestuurd en gelobbyd voor een verplichte erkenning en tenuitvoerlegging van vreemde authentieke akten. Zie hierover: J. FLEISCHHAUER, « Reasons to include authentic instruments in a worldwide Convention on the Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters », *IPRax* 1999, 216-219.

¹⁰⁹ In haar Rapport voor de Bijzondere Commissie gaat professor C. KESSDJIAN uit van een verplichte erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse authentieke akten, geënt op het systeem van de Europese Executieverdragen, Document N° 7, *o.c.*, April 1997, p. 44, nrs. 163-165.

¹¹⁰ Verdrag van Lugano betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, 16 september 1988, *P.B.* L 25 november 1988, L 319/9-48 en het bijhorende Verklarend Rapport door P. JENARD en G. MÖLLER, *P.B.* C 28 juli 1990, C 57-122.

¹¹¹ E.V.A. staat voor “Europese Vrijhandelsassociatie”

¹¹² E. VAN HOVE, *De Europese Executieverdragen. Brussel (1968) en Lugano (1988)*, Brugge, Die Keure, 1994, 164, nr. 85 (verwijzend naar het Rapport Jenard-Möller),

¹¹³ J. FLEISSCHAUER, *l.c.* *IPRax* 1999, 216-217.

¹¹⁴ J. FLEISSCHAUER, *l.c.* *IPRax* 1999, 216-219.

Algemeen besluit

46. Uit wat voorafgaat, kan besloten worden dat de bestaande normering inzake de erkenning en tenuitvoerlegging van authentieke akten weinig praktische problemen stelt. Dit verklaart waarom de problematiek weinig contentieux kent en slechts marginaal aan bod komt in de rechtsliteratuur

47. Op verschillende beslissingsniveaus, heeft men de voordelen ingezien van een eenvormig en efficiënt erkenningsstelsel zoals dat bestaat binnen de Europese gerechtelijke ruimte. Het systeem uitgewerkt binnen de Europese Executieverdragen heeft model gestaan voor de uitwerking van de erkenningsregeling voor authentieke akten in het ontwerp-wetboek i.p.r. Het Belgisch gemeenrechtelijk i.p.r. bevat op dit ogenblik een lacunaire en onaangepaste normering wat problematisch is. Het wetboek zal zorgen voor een gedetailleerde en systematische regeling van het erkenningsrecht aangepast aan de noden van de administratieve praktijk.

Ook op wereldniveau zag men de nood in van samenwerking. Binnen de schoot van de Haagse Conferentie voor i.p.r. werd een initiatief genomen tot uitwerking van een Universeel Bevoegdheids- en Executierecht. De ervaring leert echter dat vaak bergen moeten verzet worden om op regionaal vlak een minimale standaardisering te realiseren, zodat het bijna utopisch is te denken dat een wereldwijde consensus kan gevonden worden voor de totstandbrenging van een wereldwijd bevoegdheids- en exequaturverdrag. Niettemin is de wil aanwezig om een regulering tot stand te brengen en wordt er actief gewerkt aan het ontwerp. Overall beseft men dat het nuttig is de rechtssystemen te coördineren en dat de eigen particularistische ideeën zo nodig opzij moeten geschoven worden. Er kan enkel maar de hoop uitgedrukt worden dat vlug een compromis bereikt wordt zodat bijvoorbeeld een authentieke akte uit de V.S.A. in België op dezelfde eenvoudige manier kan ten uitvoer gelegd worden als een akte afkomstig uit een andere E.G.-Lidstaat. Laten we hopen dat het “vrij verkeer van authentieke akten over de landsgrenzen heen” geen utopie blijft, maar werkelijkheid wordt!

Bart Volders - Artikel 66 Brussel I en de uitbreiding van de Unie, l'histoire se répète...

(Exequaturregels voor oude en nieuwe lidstaten toegelicht.)

De toetreding van nieuwe lidstaten tot de Europese Unie roept verschillende juridische vragen en problemen op¹¹⁵. Deze bijdrage focust op overgangsrechtelijke problemen bij toepassing van de Verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, *P.B.* 16 januari 2001, L 12/1, verder kortweg Brussel I. Meer bepaald wordt de vraag gesteld welke exequaturregels de aangezochte rechter van een nieuwe lidstaat moet toepassen zo hij geconfronteerd wordt met beslissingen uit een oude lidstaat, genomen voor toetreding van de kandidaat - lidstaat. Brussel I vindt als onderdeel van het *acquis communautaire* immers toepassing in de nieuwe lidstaat vanaf haar toetreding tot de Unie¹¹⁶. Het volgende voorbeeld illustreert het probleem. Een vennootschap X, gevestigd in België, heeft tegen een Tsjechische vennootschap een vordering ingesteld tot betaling van onbetaalde facturen. Na een procedure in België bekomt X op 14 december 2002 een gunstige uitspraak. Indien X *vandaag* in Tsjechië exequatur van deze beslissing wil verkrijgen, zal de aangezochte rechter Tsjechisch gemeen recht toepassen. Wat gebeurt er echter zo X wacht tot 2004, datum van toetreding van Tsjechië tot de Europese Unie? Moet het exequatur dan beoordeeld worden volgens de regels van Brussel I?

Ik zal deze vraag analyseren vertrekkende vanuit het EEX-Verdrag¹¹⁷. De verordening is hiervan immers erfgenaam. De analyse van het transitore regime van het EEX-Verdrag is dubbel. Eerst worden de krachtlijnen van dit regime toegelicht zoals geldend onder de *eerste* versie van het Verdrag (versie 1968). De kern in het overgangsrecht blijkt de koppeling tussen bevoegdheid en exequatur. Ik zal aantonen dat die koppeling behouden bleef toen in het verleden verschillende Staten tot het EEX-Verdrag toetraden¹¹⁸. Het behoud van die systematiek vroeg wel een aanpassing van de tekst van het desbetreffende artikel inzake overgangsrecht (art. 54). Een tweede deel zal aantonen dat ook Brussel I deze krachtlijnen

¹¹⁵ Zie J. SMITH, "Enlarging the European Union", in G. EDWARDS en G. WIESSALA (eds.), "The European Union. Annual Review of the EU 2000/2001", *Journal of Common Market Studies* 2001, 1-2.

¹¹⁶ "Acquis communautaire", de totaliteit van het geldende primaire en secundaire gemeenschapsrecht zoals geïnterpreteerd door het Hof van Justitie, moet door toetredende lidstaten intergraal en met onmiddellijke ingang, echter zonder terugwerkende kracht, overgenomen worden. Zie R. BARENTS en L.J. BRINKHORST, *Grondlijnen van Europees recht*, Zwolle, Tjeenk – Willink, 1999, 28-29; J.J. VAN HAERSOLTE – VAN HOF, "EEX-Verordening treedt in werking per 1 maart 2002", *N.T.E.R.* 2001, 244; H. GAUDEMET – TALLON, *Compétence et exécution des jugements en Europe. Règlement n° 44/2001, Conventions de Bruxelles et de Lugano*, (3ième éd.), Parijs, L.G.D.J., 2002, 53, nr. 74.

¹¹⁷ Verdrag van 27 september 1968 tussen de Staten-Leden van de Europese Economische Gemeenschap betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, van het protocol en van de gemeenschappelijke verklaring, ondertekend te Brussel, *B.S.* 31 maart 1971, verkort geciteerd als EEX-Verdrag.

¹¹⁸ In totaal zijn vier toetredingsverdragen gesloten bij het EEX-Verdrag. Zie N. WATTE, "La Convention de Bruxelles relative à la compétence judiciaire et à l'exécution des décisions; quelle version à appliquer?", *T.B.H.* 783-806.

wenst te behouden. De huidige tekst van de verordening (art. 66 Brussel I) blijkt echter niet te anticiperen op de aangekondigde uitbreiding van de EU.

Voorliggende bijdrage spitst zich enkel toe op deze “uitgaande” richting (van een oude Lidstaat naar een nieuwe Lidstaat). In een omgekeerde “inkomende” richting (van nieuw naar oud) voldoet het overgangsregime van Brussel I (artikel 66) in huidige redactie¹¹⁹.

I. Het verleden: het EEX-Verdrag.

Het EEX-Verdrag vormt een (quasi) gesloten verdrag¹²⁰. Toetreding tot dit Verdrag verliep via het relais van lidmaatschap van de EG / EU. In de originele versie bepaalde art. 54 van het EEX-Verdrag (de verdragsbepaling betreffende het overgangsrecht): “*De bepalingen van dit verdrag zijn slechts toepasselijk op na zijn inwerkingtreding ingestelde rechtsvorderingen en verleden authentieke akten. Evenwel worden beslissingen gegeven na de dag van inwerkingtreding van dit Verdrag naar aanleiding van voor deze dag ingestelde vorderingen erkend en ten uitvoer gelegd overeenkomstig de bepalingen van titel III, indien de toegepaste bevoegdheidsregels overeenkomen met de regels voorzien in titel II, of neergelegd in een verdrag dat tussen de Staat van herkomst en de aangezochte Staat van kracht was toen de vordering werd ingesteld.*”

De overgangsregel onder het EEX-Verdrag was relatief eenvoudig: toepassing van het Verdrag inzake vraagstukken van bevoegdheid enkel ná inwerkingtreding van het Verdrag in de aangezocht Staat (art. 54 lid 1 EEX-Verdrag)¹²¹. Inzake exequatur¹²² gold als regel een

¹¹⁹ In deze “inkomende” richting voldoet artikel 66 Brussel I in actuele redactie. Artikel 66 lid 1 Brussel I stelt dat de verordening van toepassing is op rechtsvorderingen die zijn ingesteld na de inwerkingtreding van de verordening. Vóór 2004 heeft Brussel I geen gelding in de kandidaat – Lidstaat (bijvoorbeeld: Tsjechië). Vorderingen ingesteld in Tsjechië voor die datum, waarvoor men na 2004 in een oude Lidstaat (bijvoorbeeld: België) om het exequatur vraagt, vallen dan ook buiten de werkingssfeer van artikel 66 lid 1. Artikel 66 lid 2 Brussel I kan potentieel wel toepassing vinden. Hiervoor is vereist dat de Tsjechische rechter slechts na 2004 een beslissing geeft, hoewel reeds voor die datum de vordering bij hem was ingesteld. Voor een concrete toepassing van de transitore regels in deze hypothese verwijs ik naar P. VLAS, “De EEX-verordening en het overgangsrecht”, in H.F.G. LEMAIRE en P. VLAS (eds.), *Met recht verkregen. Bundel opstellen aangeboden aan mr. Ingrid S. Joppe*, Deventer, Kluwer, 2002, 243-244.

¹²⁰ Preciezer gesteld is toetreding tot het EEX-Verdrag onderworpen aan toetreding tot de EG/EU. “Gesloten” is dus misschien te absoluut. Zie A. BÜLOW, “Vereinheitlichtes internationales Europäisches Wirtschaftsgemeinschaft. Der Entwurf eines Abkommens über die internationale Zuständigkeit, die Anerkennung und die Vollstreckung gerichtlicher Entscheidungen”, *RabelsZ.* 1965, 508: “Das Abkommen steht nur den Mitgliedstaaten des EWG – Vertrages offen (vgl. den Eingang des Entwurf und art. 60). Es soll sich also um eine geschlossene Konvention handeln.” Tevens A. BÜLOW, “La Convention concernant la compétence judiciaire et l’exécution des décisions judiciaires en matière civile et commerciale”, *Rev. Du Marché Commun* 1968, 1016: “La Convention n’est au sens stricte ni une convention fermée ni une convention ouverte. La possibilité d’adhérer à la Convention (...) est subordonnée à l’adhésion à la Communauté.”

¹²¹ Onder “rechtsvorderingen” in art. 54 lid 1 EEX-Verdrag begrijpt men niet “verzoeken tot exequatur”. Zie N. WATTE, “La convention de Bruxelles relative à la compétence judiciaire et à l’exécution des décisions: quelle version à appliquer?”, *T.B.H.* 1996, 762.

¹²² Lees over de exequaturregels van het EEX-Verdrag o.m. R. WAGNER, “Vom Brüsseler Übereinkommen über die Brüssel – I – Verordnung zum Europäischen Vollstreckungstitel”, *IPRax* 2002, 78-82.

gebruik van de verdragsrechtelijke regels van erkenning- en tenuitvoerlegging zo bij het instellen van de procedure het EEX-Verdrag gelding had in de Staat van herkomst.

Het tweede lid van art. 54 EEX-Verdrag voorziet in een begunstigingsregel voor de specifieke situatie van “lopende” processen (versta: procedures die ingesteld zijn vóór inwerkingtreding van het EEX-Verdrag in de betrokken lidstaat, doch slechts hierna beëindigd)¹²³. In deze situatie kunnen de exequaturregels toegepast worden niettegenstaande er geen toepassing van de verdragsrechtelijke bevoegdheidsregels is geweest. Een inhoudelijke controle (in principe vindt er geen toetsing van bevoegdheid plaats, cf. art. 28 EEX-Verdrag) door de exequaturrechter van de door de oorspronkelijke rechter gehanteerde bevoegdheidsgronden laat toe de balans te vrijwaren¹²⁴. Lid twee staat aldus een beperkt terugwerkend effect van het exequaturregime toe.

De toepassing van het exequaturregime blijkt in het overgangsrecht *altijd* gekoppeld te worden aan een bevoegdheidsvraag: ofwel expliciet (situatie van art. 54 lid 2 EEX-Verdrag), ofwel impliciet (situatie art. 54 lid 1 EEX-Verdrag).

De stelselmatige uitbreiding van de geografische werkingsfeer van het EEX-Verdrag wou deze systematiek niet verstoren. Een behoud bleek echter enkel mogelijk mits aanpassingen aan de transitore bepalingen. Daar waar het EEX-Verdrag versie '68 op éénzelfde datum (1 februari 1973)¹²⁵ in werking trad op het grondgebied van alle zes initiële lidstaten, versplinterde deze simultaneïteit door voormelde uitbreidingen volledig¹²⁶. Het bleek noodzakelijk om inzake exequatur de datum van inwerkingtreding van het Verdrag in de aangezochte Staat te linken aan die in de Staat van herkomst¹²⁷. Door deze relatie verreed

¹²³ Rapport JENARD, P.B. 5 maart 1979, C59/58.

¹²⁴ K. LENAERTS en M. VERBRUGGEN, “Jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen over het Verdrag van Brussel van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken”, *T.B.H.* 1991, 819; G.A.L. DROZ, “Entrée en vigueur de la Convention de Bruxelles concernant la compétence judiciaire et l’exécution des décisions en matière civile et commerciale”, *R.C.D.I.P.* 1973, 37; B. GOLDMAN, “Un traité fédérateur: La Convention entre les Etats membres de la C.E.E. sur la reconnaissance et l’exécution des décisions en matière civile et commerciale”, *R.T.D.E.* 1971, 5; N. WATTE, “La convention de Bruxelles relative à la compétence judiciaire et à l’exécution des décisions: quelle version à appliquer?”, *T.B.H.* 1996, 762.

¹²⁵ N. WATTE, “La convention de Bruxelles relative à la compétence judiciaire et à l’exécution des décisions: quelle version à appliquer?”, *T.B.H.* 1996, 758.

¹²⁶ P. VLAS, “De EEX-Verordening en het overgangsrecht”, in H.F.G. LEMAIRE en P. VLAS (eds.), *Met recht verkregen. Bundel opstellen aangeboden aan mr. Ingrid S. Joppe*, Deventer, Kluwer, 2002, 236.

¹²⁷ Lees art. 54 EEX-Verdrag (versie San Sebastian): “De bepalingen van dit Verdrag zijn slechts van toepassing op rechtsvorderingen ingesteld en authentieke akten verleden na de inwerkingtreding van het Verdrag in de Staat van herkomst en, indien de erkenning of tenuitvoerlegging van een beslissing of authentieke akte wordt verzocht, na de inwerkingtreding in de aangezochte Staat. Evenwel worden beslissingen, gegeven na de dag van inwerkingtreding van dit Verdrag in de betrekkingen tussen de Staat van herkomst en de aangezocht Staat naar aanleiding van vóór deze dag ingestelde vorderingen erkend en ten uitvoer gelegd overeenkomstig de bepalingen van titel III, indien de toegepaste bevoegdheidsregels overeenkomen met hetzij de regels voorzien in titel II, of neergelegd in een verdrag dat tussen de Staat van herkomst en de aangezochte Staat van kracht was toen de vordering werd ingesteld.”

men een exequatur van een beslissing niet getroffen conform verdragsrechtelijke bevoegdheidsbepalingen¹²⁸.

II. Het heden: Brussel I.

Artikel 66 Brussel I luidt: “(1) Deze verordening is van toepassing op rechtsvorderingen die zijn ingesteld en authentieke akten die zijn verleden na de inwerkingtreding van deze verordening. (2) Indien de vordering in de lidstaat van herkomst werd ingesteld voor inwerkingtreding van deze verordening worden beslissingen die na die datum gegeven zijn evenwel erkend en ten uitvoer gelegd overeenkomstig hoofdstuk III: (a) indien de vordering in de lidstaat van herkomst werd ingesteld na de inwerkingtreding van het verdrag van Brussel of het Verdrag van Lugano in zowel de lidstaat van herkomst als de aangezochte lidstaat; (b) in alle overige gevallen, indien de toegepaste bevoegdheidsregels overeenkomen met hetzij de regels van hoofdstuk II, hetzij met de regels van een verdrag dat tussen de lidstaat van herkomst en de aangezochte lidstaat van kracht was toen de vordering werd ingesteld.”

Brussel I zoekt qua transitore bepalingen aansluiting bij het EEX-Verdrag, versie 1968. Opnieuw koppelt het overgangsrecht exequatur aan bevoegdheid. Binnen het gesloten ruimtelijk kader van veertien lidstaten¹²⁹ waarbinnen Brussel I op één enkele datum in werking is getreden¹³⁰, is het, analoog aan het EEX-Verdrag, versie '68, niet nodig inzake exequatur om een controle van bevoegdheid uit te voeren¹³¹.

Quid indien de kandidaat – lidstaten tot de Europese Unie toetreden? Naar mijn mening dienen drie opties zich aan. *Optie één* toont dat het huidige overgangsregime van Brussel I niet aangepast is aan een uitbreiding. Een eenvoudig behoud van het huidige overgangsregime na uitbreiding, vormt dan ook *geen* optie daar dit impliceert dat voor exequatur helemaal géén

¹²⁸ Voorbeeld van een beslissing die geen exequatur toestaat daar de oorspronkelijke beslissing zowel ingesteld als uitgesproken is vóór inwerkingtreding van (dezelfde versie van) het EEX-Verdrag in beide Staten: Tribunal Supremo (Spanje) 20 oktober 1994, *Revista Española de Derecho Internacional* 1995, 408-409, noot. Voorbeeld van een beslissing waar exequatur wel werd toegekend daar de beslissing dateert van na datum van inwerkingtreding tussen beide Staten: Tribunal Supremo (Spanje) 7 juli 1998, *Repertorio Aranzadi de Jurisprudencia* 1998, nr. 6236.

¹²⁹ Veertien lidstaten en niet vijftien (cf. art. 1.3 Brussel I). Denemarken participeert immers niet aan het legislatief communautair oeuvre op basis van art. 65 EG-Verdrag. Deze lidstaat blijft dan ook onderworpen aan het EEX-Verdrag. Zie A. NUYTS, “La communautarisation de la Convention de Bruxelles. Le Règlement 44/2001 sur la compétence judiciaire et l’effet des décisions en matière civil et commercial”, *J.T.* 2001, 913; H. VAN HOUTTE, “De gewijzigde bevoegdheid van de Europese Unie inzake IPR”, in H. VAN HOUTTE en M. PERTEGÁS SENDER, *Het nieuwe Europese IPR, van verdrag naar verordening*, Antwerpen, Intersentia, 2001, 1-2 en 6; P. VLAS, “De EEX-Verordening en het overgangsrecht”, in H.F.G. LEMAIRE en P. VLAS (eds.), *Met recht verkregen. Bundel opstellen aangeboden aan mr. Ingrid S. Joppe*, Deventer, Kluwer, 2002, 248-249; A.V.N. STRUYCKEN, “Het Verdrag van Amsterdam en de Haagse Conferentie voor internationaal privaatrecht”, *W.P.N.R.* 2000, 735-745; C. KOHLER, “Interrogations sur les sources du droit international privé européen après le traité d’Amsterdam”, *R.C.D.I. P.* 1999, 1-30; J.J. VAN HAERSOLTE – VAN HOF, “EEX-Vo treedt in werking per 1 maart 2002”, *N.T.E.R.* 2001, 245.

¹³⁰ Brussel I is op 1 maart 2002 in werking getreden (art. 76).

¹³¹ H. GAUDEMET – TALLON, o.c., 45, nr. 65.

overgangsrechtelijk regime meer voorzien zou zijn. *Optie twee* hanteert een extensieve lezing van de begunstigingsregel uit lid twee en geeft hiermee aan deze regel een draagwijdte die deze niet heeft, of ooit had. *Piste drie*, tot slot, zoekt aansluiting bij de oplossing van de toetredingsverdragen. Vooraf kan reeds opgemerkt worden dat het praktische verschil tussen optie twee en optie drie beperkt is. In beide pistes kunnen exorbitante bevoegdheidsgronden immers geweerd worden. Ik beschouw hierna deze drie benaderingen elk afzonderlijk.

Optie één. In een letterlijke lezing van huidige bepaling blijkt de Tsjechische rechter in 2004 verplicht de exequaturregels van Brussel I toe te passen. In feite valt dit exequatur na uitbreiding buiten het overgangsrechtelijke kader van het huidige art. 66, waardoor de regels van erkenning en tenuitvoerlegging onverkort van toepassing zullen zijn. Exequatur in de aangezochte lidstaat blijkt, in tegenstelling tot de gewijzigde versies van het EEX-Verdrag (art. 54 lid 1), in art. 66 Brussel I immers niet te zijn gekoppeld aan de vereiste dat de verordening in werking is *zowel* in de lidstaat van herkomst *als* in de aangezochte lidstaat bij de inleiding van de zaak. Juist deze “missing link” laat na 2004 exequatur onder Brussel I toe. Alle voorwaarden tot toepassing van erkenning en tenuitvoerlegging zijn vervuld (cf. een vraag naar exequatur van een beslissing in een burgerlijke of handelszaak die genomen is in een lidstaat). Brussel I treedt verder met onmiddellijke ingang in werking in de kandidaat – lidstaat. Optie één geeft aan dat het huidige overgangsregime niet anticipeert op een uitbreiding van de Unie. Een letterlijke toepassing van art. 66 na 2004 kan dan ook tot onbillijke situaties leiden.

Optie twee. Een tweede optie, is gezien het *favor executionis* principe dat het EEX-Verdrag alsmede de Brussel I -Vo huldigen, toepassing te maken van het exequaturregime op voorwaarde echter dat de vereisten van art. 66 lid 2 Brussel I nageleefd zijn¹³². Op deze wijze kan de aangezochte exequaturrechter de bepalingen van Brussel I toepassen indien de oorspronkelijke rechter, een rechter uit een oude lidstaat, geen toepassing van exorbitante bevoegdheidsregels heeft gemaakt.

Piste twee kent terugwerkende kracht aan de exequaturbepalingen toe. Kenmerkend echter voor de huidige alsook voor de vroegere overgangsbepalingen is juist het vermijden van terugwerkende kracht. Voormelde *favor* doorbreekt deze zorg, doch slechts in de *uitzonderlijke* hypothese van “lopende procedures” (spelen zich zowel vóór als ná inwerkingtreding van het Verdrag c.c. verordening in de aangezochte staat af)¹³³. Deze hypothese blijkt hier echter niet aan de orde. Toepassing maken van deze constructie na 2004 voor situaties analoog aan het boven geschetst voorbeeld, impliceert dan ook dat terugwerkende kracht de regel zou worden. Dit dient mijns inziens vermeden te worden. Enerzijds opent deze piste zonder reden een mogelijkheid die voordien uitgesloten was.

¹³² P. VLAS, “De EEX-Verordening en het overgangsrecht”, in H.F.G. LEMAIRE en P. VLAS (eds.), *Met recht verkregen. Bundel opstellen aangeboden aan mr. Ingrid S. Joppe*, Deventer, Kluwer, 2002, 244-245.

Deze optie vindt inspiratie in het arrest van het Hof van Justitie C-163/95 van 9 oktober 1997 (E. FREIFRAU VON HORN en K. CINNAMOND), *Jur. H.v.J.* 1997, I-5467-5480. In deze zaak werd de aanhangigheidsregel van het EEX-Verdrag (versie San Sebastian) toegepast niettegenstaande één der beide vorderingen voor inwerkingtreding van het Verdrag aangebracht was.

¹³³ TAGARAS geeft aan dat artikel 54 lid 2 EEX-Verdrag strikt geïnterpreteerd moet worden (H. TAGARAS, “Chronique de jurisprudence relative à la Convention de Bruxelles. Années judiciaires 1996-1997 et 1997-1998”, *C.D.E.* 1999, 234).

Anderzijds is ook niet duidelijk hoever deze terugwerkende kracht moet gaan. Waar dient de grens getrokken te worden zo terugwerkende kracht aan het exequatur toegekend zou worden? Enkel arbitraire criteria dienen zich aan.

Optie drie. De toepassing van de exequaturregels in een nieuwe lidstaat is volgens deze benadering enkel mogelijk indien *zowel* in de aangezocht lidstaat *als* in de lidstaat van herkomst Brussel I gelding heeft. Vereist is dus dat *in de betrekkingen tussen beide betrokken lidstaten* de verordening *vanaf het moment van het instellen van de vordering* in werking is. Aldus wordt vermeden dat het exequatur via een ander procesrechtelijk kader verloopt dan de oorspronkelijke beslissing. Toegepast op ons voorbeeld kan de Tsjechische rechter in 2004 niet erkennen of ten uitvoer leggen conform Brussel I, daar op het tijdstip van het instellen van de vordering in de betrekkingen tussen België en Tsjechië Brussel I nog niet gold. Die rechter moet zijn gemeen recht toepassen om te weten of de betrokken beslissing in Tsjechië doorwerkt.

Hoewel deze piste rigide en weinig innovatief is, vermijdt ze rechtsonzekerheid tussen de partijen. Ik kies dan ook voor optie drie.

III. De toekomst: ter conclusie.

Het overgangsrecht van Brussel I -Vo anticipeert spijtig genoeg niet op een uitbreiding van de Unie. Problemen inzake exequatur zullen in 2004 een antwoord behoeven. Mijns inziens dient men de voorkeur te geven aan een aanpassing van artikel 66 om het liberale exequatur te beperken tot beslissingen die conform Brussel I genomen zijn.

Bart VOLDERS
Universiteit Antwerpen
bart.volders@ua.ac.be

Marta Pertegás Sender - Un instrument de travail utile pour des litiges transfrontaliers : le site du réseau judiciaire européen en matière civile et commerciale / Een nuttig werkinstrument bij grensoverschrijdende geschillen: de website van het Europees justitieel netwerk op het gebied van burgerlijke en handelszaken.

Le réseau judiciaire européen a été créé le 1er décembre 2002¹ et possède maintenant un "visage", son site.

Le site est une initiative du législateur européen en vue d'améliorer l'accès à la justice des personnes et des entreprises en Europe. Le réseau est composé de représentants des autorités judiciaires et administratives des Etats membres, qui tiennent plusieurs réunions annuelles en vue d'échanger des informations et des expériences et de renforcer la coopération entre les Etats membres dans le domaine du droit civil et commercial.

Le principal objectif du réseau est de faciliter la vie des personnes qui sont confrontées à des litiges transfrontaliers, c-à-d qui impliquent plus d'un Etat membre. En effet, la diversité des systèmes judiciaires nationaux pose souvent des problèmes lorsque les litiges dépassent les frontières. Partant, il peut s'avérer très utile pour les particuliers et les entreprises, et surtout pour les professionnels du droit, de connaître les différents systèmes juridiques nationaux en matières civiles et commerciales, ainsi que les instruments législatifs de l'Union européenne et d'autres organisations internationales dont les Nations Unies, la Conférence de La Haye et le Conseil de l'Europe.

Het Europees justitieel netwerk werd opgericht op 1 december 2002² en bezit sinds kort een 'gezicht', met name zijn website.

Het netwerk is een initiatief van de Europese wetgever om de toegang tot de rechter voor burgers en bedrijven in Europa te verbeteren. Het netwerk bestaat uit vertegenwoordigers van de justitiële en bestuurlijke autoriteiten van de lidstaten, die jaarlijks een aantal keren bijeenkomen om informatie en ervaringen uit te wisselen en de samenwerking tussen de lidstaten op het gebied van het burgerlijk recht en het handelsrecht te verbeteren.

Het netwerk is in de eerste plaats bedoeld als hulpmiddel voor mensen die te maken krijgen met intracommunautaire geschillen, dus waar meerdere lidstaten bij betrokken zijn. De diversiteit van de nationale rechtsstelsels binnen de Europese Unie levert immers vaak problemen op bij grensoverschrijdende geschillen. Het kan dan ook erg nuttig zijn voor particulieren en ondernemingen, en zeker ook voor juristen, om over informatie te beschikken over de verschillende nationale rechtsstelsels op het gebied van burgerlijke en handelszaken en over de rechtsinstrumenten van de Europese Unie en andere internationale organisaties zoals de Verenigde Naties, de Haagse conferentie en de Raad van

¹ Décision du 28 mai 2001 relative à la création d'un réseau judiciaire européen en matière civile et commerciale, 2001/470/CE, J.O.C.E. L 174 du 27 juin 2001, p. 25.

² Beschikking tot oprichting van een Europese justitiële netwerk in burgerlijke en handelszaken, 2001/470/CE, Pb. L 174, 27 juni 2001, p. 25.

Le but du site du réseau est de présenter un aperçu des différents systèmes juridiques dans le domaine du droit civil et commercial. L'information est divisée en thèmes, qui correspondent aux secteurs juridiques dans lesquels le droit international privé communautaire joue un rôle (principal). Sont ainsi répertoriées par exemples les règles de compétence des tribunaux, l'exécution des décisions judiciaires, les procédures simplifiées et accélérées, l'obtention et mode de preuves, la signification et notification des actes, le divorce, la faillite, etc. Un atout additionnel du site est qu'il est accessible dans les onze langues officielles de l'Union.

Le site est encore en construction. Une bonne partie des thèmes ne dispose pas d'une information complète sur les différents systèmes judiciaires dans les différentes langues.

Le potentiel de ce site est toutefois considérable. Il pourrait à moyen terme constituer un instrument indispensable pour ceux qui sont confrontés à des litiges transfrontaliers.

L'adresse de ce site est : http://europa.eu.int/comm/justice_home/ejn

Europa.

De website van het netwerk is bedoeld om een overzicht te geven van de verschillende rechtsstelsels op het gebied van het burgerlijk en het handelsrecht. De informatie is onderverdeeld in thema's, die overeenkomen met de rechtsgebieden waar het 'communautaire' internationaal privaatrecht een (hoofd)rol opeist. Aangeboden thema's zijn bijvoorbeeld de bevoegdheidsregels van de rechtbanken, de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, vereenvoudigde procedures en spoedprocedures, verkrijging van bewijs en bewijsvoering, betekening en kennisgeving van stukken, echtscheiding, faillissement, enz. Een bijkomende troef is dat de website in de elf officiële talen van de EU raadpleegbaar is.

De website is echter nog in opbouw. Lang niet alle categorieën beschikken over volledige informatie over de verschillende rechtstelsels in de verscheidene talen...

Het potentieel van deze website is aanzienlijk. Op termijn kan de site zich ontplooiën tot een onmisbare instrument voor wie met grensoverschrijdende geschillen geconfronteerd wordt.

Het webadres van het netwerk is: http://europa.eu.int/comm/justice_home/ejn/

Prof. Dr. Marta Pertegás
UA /Advocaat Nauta Dutilh
Marta.Pertegas@uia.ac.be

ACTUALITEIT / ACTUALITÉ

Convention sur la loi applicable à certains droits sur des titres détenus auprès d'un intermédiaire [Conférence de La Haye de Droit International Privé]

[La Convention présentée ne porte pas encore de date officielle de signature. Elle a été adoptée à La Haye par la 19ème session, le 13 décembre 2002]

Les Etats signataires de la présente Convention,

Conscients du besoin pratique urgent, dans un marché financier mondial de plus en plus étendu, de conférer certitude et prévisibilité à la détermination de la loi applicable aux titres qui sont aujourd'hui communément détenus par le biais de systèmes de compensation et de règlement-livraison ou d'autres intermédiaires,

Sensibles, en vue de faciliter les flux internationaux de capitaux et l'accès aux marchés des capitaux, à l'intérêt essentiel qu'il y a à réduire les risques juridiques, les risques systémiques et les coûts correspondants, liés aux opérations transfrontières portant sur des titres détenus auprès d'un intermédiaire,

Désireux d'établir des dispositions communes sur la loi applicable aux titres détenus auprès d'un intermédiaire pouvant bénéficier à tous les Etats, quel que soit leur niveau de développement économique,

Reconnaissant que «l'approche du lieu de l'intermédiaire pertinent» (PRIMA) telle que déterminée par des conventions de compte avec des intermédiaires, assure la certitude juridique et la prévisibilité nécessaires,

Sont résolus de conclure une Convention à cet effet et sont convenus des dispositions suivantes:

CHAPITRE I – DÉFINITIONS ET CHAMP D'APPLICATION

Article 1 Définitions et interprétation

1. Dans la présente Convention:

a) «titres» désigne toutes actions, obligations ou autres instruments financiers ou actifs financiers (autres que des espèces), ou tout droit sur ces titres;

b) «compte de titres» désigne un compte tenu par un intermédiaire sur lequel des titres peuvent être crédités ou duquel des titres peuvent être débités;

- c)* «intermédiaire» désigne toute personne qui, dans le cadre de son activité professionnelle ou à titre habituel, tient des comptes de titres pour autrui ou tant pour autrui que pour compte propre, et agit en cette qualité;
- d)* «titulaire de compte» désigne la personne au nom de laquelle un intermédiaire tient un compte de titres;
- e)* «convention de compte» désigne, pour un compte de titres, la convention avec l'intermédiaire pertinent régissant ce compte de titres;
- f)* «titres détenus auprès d'un intermédiaire» désigne les droits d'un titulaire de compte résultant du crédit de titres à un compte de titres;
- g)* «intermédiaire pertinent» désigne l'intermédiaire qui tient le compte de titres pour le titulaire de compte;
- h)* «transfert» désigne tout transfert de propriété, pur et simple ou à titre de garantie, ainsi que toute constitution de sûreté, avec ou sans dépossession;
- i)* «opposabilité» désigne l'accomplissement de toute formalité nécessaire en vue d'assurer le plein effet d'un transfert envers toute personne qui n'est pas partie à ce transfert;
- j)* «établissement» désigne, par rapport à un intermédiaire, un lieu d'activité professionnelle où l'une des activités de l'intermédiaire est exercée, à l'exclusion d'un lieu destiné à l'exercice purement temporaire d'activités professionnelles et d'un lieu d'activité de toute personne autre que l'intermédiaire;
- k)* «procédure d'insolvabilité» désigne une procédure collective judiciaire ou administrative, y compris une procédure provisoire, dans laquelle les actifs et les activités du débiteur sont soumis au contrôle ou à la supervision d'un tribunal ou d'une autre autorité compétente aux fins de redressement ou de liquidation;
- l)* «administrateur d'insolvabilité» désigne une personne qui est autorisée à administrer une procédure de redressement ou de liquidation, y compris à titre provisoire, et comprend un débiteur non dessaisi si la loi applicable en matière d'insolvabilité le permet;
- m)* «Etat à plusieurs unités» désigne un Etat dans lequel deux ou plusieurs unités territoriales de cet Etat ou cet Etat et une ou plusieurs de ses unités territoriales ont leurs propres règles de droit se rapportant aux questions mentionnées à l'article 2(1);
- n)* «écrit» désigne une information (y compris celle transmise par télécommunication) qui se présente sur un support matériel ou sous une autre

forme de support, qui peut être reproduite ultérieurement sur un support matériel.

2. Toute référence dans la présente Convention à un transfert de titres détenus auprès d'un intermédiaire comprend:

- a) un transfert ayant comme objet un compte de titres;
- b) un transfert en faveur de l'intermédiaire du titulaire de compte;
- c) un privilège légal en faveur de l'intermédiaire du titulaire de compte relatif à toute créance née en relation avec la tenue et le fonctionnement d'un compte de titres.

3. Une personne n'est pas considérée comme intermédiaire au sens de la présente Convention pour la seule raison:

- a) qu'elle agit en tant qu'agent de registre ou de transfert d'un émetteur de titres; ou
- b) qu'elle tient dans ses propres livres des écritures portant sur des titres inscrits en compte de titres tenu par un intermédiaire au nom d'autres personnes pour lesquelles elle agit comme gestionnaire, agent ou autrement dans une qualité purement administrative.

4. Sous réserve du paragraphe (5), une personne est considérée, au sens de la présente Convention, comme intermédiaire pour des titres inscrits en compte de titres qu'elle tient en qualité de dépositaire central de titres ou qui sont autrement transférables par voie d'inscription entre les comptes de titres qu'elle tient.

5. Pour des titres inscrits en compte de titres tenu par une personne en qualité d'opérateur d'un système pour la tenue et le transfert de tels titres sur les livres de l'émetteur ou d'autres livres qui constituent l'inscription primaire des droits sur ces titres envers l'émetteur, l'Etat contractant dont la loi régit la création de ces titres peut, à tout moment, faire une déclaration afin que la personne qui opère ce système ne soit pas considérée comme intermédiaire au sens de la présente Convention.

Article 2 *Champ d'application matériel de la Convention et domaine de la loi applicable*

1. La présente Convention détermine la loi applicable aux questions suivantes concernant des titres détenus auprès d'un intermédiaire:

- a) la nature juridique et les effets à l'égard de l'intermédiaire et des tiers des droits résultant du crédit de titres à un compte de titres;
- b) la nature juridique et les effets à l'égard de l'intermédiaire et des tiers d'un transfert de titres détenus auprès d'un intermédiaire;

- c) les éventuelles conditions d'opposabilité d'un transfert de titres détenus auprès d'un intermédiaire;
- d) si le droit d'une personne sur des titres détenus auprès d'un intermédiaire a pour effet d'éteindre ou de primer le droit d'une autre personne;
- e) les éventuelles obligations d'un intermédiaire envers une personne autre que le titulaire de compte qui revendique des droits concurrents sur des titres détenus auprès de cet intermédiaire à l'encontre du titulaire de compte ou d'une autre personne;
- f) les éventuelles conditions de réalisation d'un droit sur des titres détenus auprès d'un intermédiaire;
- g) si le transfert de titres détenus auprès d'un intermédiaire s'étend aux droits aux dividendes, revenus, ou autres distributions, ou aux remboursements, produits de cession ou tous autres produits.

2. La présente Convention détermine la loi applicable aux questions mentionnées au paragraphe (1) concernant un transfert de titres ou d'un droit sur ces titres détenus auprès d'un intermédiaire, même si les droits résultant du crédit de ces titres à un compte de titres sont déterminés, conformément au paragraphe (1)(a), comme étant de nature contractuelle.

3. Sous réserve du paragraphe (2), la présente Convention ne détermine pas la loi applicable:

- a) aux droits et obligations résultant du crédit de titres à un compte de titres, dans la mesure où ces droits et obligations sont de nature purement contractuelle ou autrement purement personnelle;
- b) aux droits et obligations contractuels ou personnels des parties à un transfert de titres détenus auprès d'un intermédiaire; et
- c) aux droits et obligations d'un émetteur de titres ou d'un agent de registre ou de transfert d'un tel émetteur, que ce soit à l'égard du titulaire des droits sur les titres ou de toute autre personne.

Article 3 *Caractère international d'une situation*

La présente Convention s'applique à toutes les situations comportant un conflit entre les lois de différents Etats.

CHAPITRE II – LOI APPLICABLE

Article 4 *Rattachement principal*

1. La loi applicable à toutes les questions mentionnées à l'article 2(1) est la loi en vigueur de l'Etat convenue expressément dans la convention de compte comme régissant celle-ci ou, si la convention de compte désigne expressément une autre loi applicable à toutes ces questions,

cette autre loi. La loi désignée conformément à la présente disposition ne s'applique que si l'intermédiaire pertinent a, au moment de la conclusion de la convention, un établissement dans cet Etat, qui:

a) soit seul, soit avec d'autres établissements de l'intermédiaire pertinent ou d'autres personnes agissant pour l'intermédiaire pertinent, dans cet Etat ou dans un autre Etat:

i) effectue ou assure le suivi des inscriptions en comptes de titres;

ii) gère les paiements ou les opérations sur titres relatifs à des titres détenus auprès de l'intermédiaire; ou

iii) exerce autrement à titre professionnel ou habituel une activité de tenue de compte de titres; ou

b) est identifié comme tenant des comptes de titres dans cet Etat au moyen d'un numéro de compte, d'un code bancaire ou d'un autre mode d'identification spécifique.

2. Pour les besoins du paragraphe (1)(a), un établissement n'exerce pas, à titre professionnel ou habituel, une activité de tenue de comptes de titres:

a) au seul motif que les installations de traitement de données ou de comptabilité de comptes de titres y sont situées;

b) au seul motif que des centres d'appel pour communiquer avec des titulaires de compte y sont situés ou exploités;

c) au seul motif que le courrier relatif aux comptes de titres y est organisé ou que des dossiers ou des archives s'y trouvent; ou que

d) lorsque cet établissement remplit exclusivement des fonctions de représentation ou administratives, autres que celles se rapportant à l'ouverture ou à la tenue de comptes de titres, et qu'il n'a pas le pouvoir de conclure une convention de compte.

3. En cas d'un transfert de titres détenus par un titulaire de compte auprès d'un intermédiaire effectué en faveur de ce dernier, que celui-ci tienne ou non dans ses livres un compte propre, pour les besoins de la présente Convention:

a) cet intermédiaire est l'intermédiaire pertinent;

b) la convention de compte entre le titulaire de compte et cet intermédiaire constitue la convention pertinente;

c) le compte de titres visé à l'article 5(2) et (3) est le compte auquel les titres sont crédités immédiatement avant le transfert.

Article 5 Rattachements subsidiaires

1. Si la loi applicable n'est pas déterminée en vertu de l'article 4, mais qu'il ressort expressément et sans ambiguïté d'une convention de compte écrite que celle-ci a été conclue via un établissement particulier de l'intermédiaire pertinent, la loi applicable à toutes les questions mentionnées à l'article 2(1), est la loi en vigueur dans l'Etat, ou dans l'unité territoriale de l'Etat à plusieurs unités, dans lequel cet établissement était alors situé, si celui-ci remplissait la condition prévue à la deuxième phrase de l'article 4(1). Afin de déterminer s'il ressort expressément et sans ambiguïté d'une convention de compte que celle-ci a été conclue via un établissement particulier de l'intermédiaire pertinent, les éléments suivants ne peuvent pas être pris en considération:

a) une clause stipulant qu'un acte ou tout autre document peut ou doit être notifié à l'intermédiaire pertinent à cet établissement;

b) une clause stipulant que l'intermédiaire pertinent peut ou doit être assigné en justice dans un Etat particulier ou dans une unité territoriale particulière d'un Etat à plusieurs unités;

c) une clause stipulant qu'un relevé de compte ou tout autre document peut ou doit être fourni par l'intermédiaire pertinent depuis cet établissement;

d) une clause stipulant qu'un service peut ou doit être fourni par l'intermédiaire pertinent depuis cet établissement;

e) une clause stipulant qu'une opération ou fonction peut ou doit être accomplie par l'intermédiaire pertinent à cet établissement.

2. Si la loi applicable n'est pas déterminée en vertu du paragraphe (1), cette loi est la loi en vigueur dans l'Etat, ou dans l'unité territoriale d'un Etat à plusieurs unités, dont la loi régit la constitution ou, à défaut, l'organisation de l'intermédiaire pertinent au moment de la conclusion de la convention de compte écrite, ou en l'absence d'une telle convention, au moment de l'ouverture du compte de titres; toutefois, si l'intermédiaire pertinent est constitué ou, à défaut, organisé en vertu de la loi d'un Etat à plusieurs unités, mais non pas en vertu de la loi d'une unité territoriale de cet Etat, la loi applicable est la loi en vigueur dans l'unité territoriale de cet Etat à plusieurs unités dans laquelle il exerce son activité et, en l'absence d'un lieu unique, la loi de l'unité territoriale dans laquelle est situé son principal lieu d'activité, au moment de la conclusion de la convention de compte écrite, ou en l'absence d'une telle convention, au moment de l'ouverture du compte de titres.

3. Si la loi applicable n'est déterminée ni en vertu du paragraphe (1) ni en vertu du paragraphe (2), cette loi est la loi en vigueur dans l'Etat, ou dans l'unité territoriale d'un Etat à plusieurs unités, dans lequel l'intermédiaire pertinent exerce son activité et, en l'absence d'un lieu unique, l'Etat, ou l'unité territoriale d'un Etat à plusieurs unités, dans lequel est situé son

principal lieu d'activité au moment de la conclusion de la convention de compte écrite, ou en l'absence d'une telle convention, au moment de l'ouverture du compte de titres.

Article 6 Critères exclus

Pour déterminer la loi applicable en vertu de la présente Convention, il ne peut être tenu compte des éléments suivants:

- a) le lieu de constitution ou, à défaut, d'organisation ou du siège social de l'émetteur des titres, de son administration centrale ou de son lieu ou principal lieu d'activité;
- b) les lieux où sont situés les certificats représentant les titres ou constituant la preuve de l'existence de ceux-ci;
- c) le lieu où est tenu, par ou pour le compte de l'émetteur des titres, un registre des titulaires des titres;
- d) le lieu de tout intermédiaire autre que l'intermédiaire pertinent.

Article 7 Protection des droits en cas de changement de la loi applicable

1. Le présent article s'applique lorsqu'une convention de compte est modifiée de manière à changer la loi applicable en vertu de la présente Convention.

2. Pour les besoins du présent article:

- a) la «nouvelle loi» désigne la loi applicable en vertu de la présente Convention après le changement;
- b) «l'ancienne loi» désigne la loi applicable en vertu de la présente Convention avant le changement.

3. Sous réserve du paragraphe (4), la nouvelle loi régit toutes les questions mentionnées à l'article 2(1).

4. Sauf à l'égard d'une personne ayant consenti au changement de la loi, l'ancienne loi demeure applicable:

- a) à l'existence d'un droit sur des titres détenus auprès d'un intermédiaire né avant le changement de la loi ainsi qu'à un transfert de ces titres rendu opposable avant le changement de la loi;
- b) s'agissant d'un droit sur des titres détenus auprès d'un intermédiaire né avant le changement de la loi,
 - i) à la nature juridique et aux effets d'un tel droit à l'égard de l'intermédiaire pertinent et de toute personne partie à un transfert de ces titres effectué avant le changement de la loi;

ii) à la nature juridique et aux effets d'un tel droit à l'égard d'une personne qui, après le changement de la loi, procède à une saisie sur ces titres;

iii) à la détermination de toutes les questions mentionnées à l'article 2(1) à l'égard d'un administrateur d'insolvabilité dans une procédure d'insolvabilité ouverte après le changement de la loi;

c) à la priorité entre parties dont les droits sont nés avant le changement de la loi applicable.

5. Le paragraphe (4)(c) n'écarte pas l'application de la nouvelle loi concernant la priorité d'un droit né sous l'ancienne loi mais qui a été rendu opposable en vertu de la nouvelle loi.

Article 8 *Insolvabilité*

1. Nonobstant l'ouverture d'une procédure d'insolvabilité, la loi applicable en vertu de la présente Convention régit toutes les questions mentionnées à l'article 2(1) en rapport avec tout évènement intervenu avant l'ouverture de cette procédure.

2. La présente Convention ne porte pas atteinte à l'application de toute règle de droit matériel ou de procédure en matière d'insolvabilité, telle que celle relative:

a) au rang des catégories de créances ou à la nullité d'un transfert effectué au mépris des règles sur la période suspecte ou effectué en fraude des droits des créanciers; ou

b) à l'exercice de droits à compter de l'ouverture d'une procédure d'insolvabilité.

CHAPITRE III – DISPOSITIONS GENERALES

Article 9 *Applicabilité générale de la Convention*

La présente Convention est applicable même si la loi qu'elle désigne est celle d'un Etat non contractant.

Article 10 *Exclusion du renvoi*

Au sens de la présente Convention, le terme «loi» désigne le droit en vigueur dans un Etat, à l'exclusion des règles de conflit de lois.

Article 11 *Ordre public et lois de police*

1. L'application de la loi déterminée en vertu de la présente Convention ne peut être écartée que si elle conduit à un résultat manifestement contraire à l'ordre public du for.

2. La présente Convention ne porte pas atteinte aux dispositions de la loi du for dont l'application s'impose même aux situations internationales, quelle que soit la loi désignée par les règles de conflit de lois.

3. Les dispositions de la loi du for imposant des conditions relatives à l'opposabilité ou se rapportant aux priorités entre droits concurrents ne peuvent être appliquées en vertu du présent article, sauf si la loi du for est la loi applicable en vertu de la présente Convention.

Article 12 Détermination de la loi applicable en relation avec un Etat à plusieurs unités

1. Si le titulaire de compte et l'intermédiaire pertinent ont convenu que la loi applicable est la loi d'une unité territoriale d'un Etat à plusieurs unités,

a) la référence à «l'Etat» dans la première phrase de l'article 4(1) vise cette unité territoriale;

b) les références à «cet Etat» dans la deuxième phrase de l'article 4(1) visent l'Etat à plusieurs unités concerné.

2. Pour l'application de la présente Convention,

a) la loi en vigueur dans une unité territoriale d'un Etat à plusieurs unités vise aussi bien la loi de cette unité territoriale que, dans la mesure où elle est applicable dans cette unité territoriale, la loi de l'Etat à plusieurs unités concerné;

b) si la loi en vigueur dans une unité territoriale d'un Etat à plusieurs unités désigne la loi d'une autre unité territoriale du même Etat comme étant la loi régissant l'opposabilité par voie de dépôt public, d'inscription publique ou d'enregistrement public, la loi qui régit cette question est la loi de cette autre unité territoriale.

3. Un Etat à plusieurs unités peut, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, faire une déclaration énonçant que si, en vertu de l'article 5, la loi applicable est la loi de cet Etat à plusieurs unités ou de l'une de ses unités territoriales, les règles de conflit internes en vigueur dans cet Etat à plusieurs unités détermineront si ce sont les règles de droit matériel de cet Etat à plusieurs unités ou d'une unité territoriale spécifique de cet Etat à plusieurs unités qui s'appliquent. Un Etat à plusieurs unités qui fait une telle déclaration doit communiquer les informations relatives au contenu de ces règles de conflit internes au Bureau Permanent de la Conférence de La Haye de droit international privé.

4. Un Etat à plusieurs unités peut, à tout moment, faire une déclaration précisant que si la loi applicable en vertu de l'article 4 est la loi de l'une de ses unités territoriales, la loi de cette unité territoriale s'applique uniquement si l'intermédiaire pertinent a un établissement dans cette unité territoriale qui remplit la condition prévue à la deuxième phrase de l'article 4(1). Une telle déclaration n'a aucun effet sur un transfert effectué avant que la déclaration ne prenne effet.

Article 13 Interprétation uniforme

Pour l'interprétation de la présente Convention, il sera tenu compte de son caractère international et de la nécessité de promouvoir l'uniformité de son application.

Article 14 Examen du fonctionnement pratique de la Convention

Le Secrétaire général de la Conférence de La Haye de droit international privé convoque périodiquement une Commission spéciale afin d'examiner le fonctionnement pratique de la présente Convention et l'opportunité d'apporter des modifications à celle-ci.

CHAPITRE IV – DISPOSITIONS TRANSITOIRES

Article 15 Priorité entre droits nés avant et après l'entrée en vigueur de la Convention

Dans un Etat contractant, la loi applicable en vertu de la présente Convention détermine si le droit d'une personne sur des titres détenus auprès d'un intermédiaire acquis après l'entrée en vigueur de la présente Convention pour cet Etat, a pour effet d'éteindre ou de primer le droit d'une autre personne acquis avant l'entrée en vigueur de la présente Convention pour cet Etat.

Article 16 Conventions de compte conclues et comptes de titres ouverts avant l'entrée en vigueur de la Convention

1. Toute référence dans la présente Convention à une convention de compte vise également une convention de compte conclue avant l'entrée en vigueur de la présente Convention conformément à l'article 19(1). Toute référence dans la présente Convention à un compte de titres vise également un compte de titres ouvert avant l'entrée en vigueur de la présente Convention conformément à l'article 19(1).
2. A moins qu'une convention de compte ne contienne une référence expresse à la présente Convention, les tribunaux d'un Etat contractant appliqueront les paragraphes (3) et (4) pour les besoins de l'application de l'article 4(1) aux conventions de compte conclues avant l'entrée en vigueur de la présente Convention dans cet Etat conformément à l'article 19. Un Etat contractant peut, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, faire une déclaration selon laquelle ses tribunaux n'appliqueront pas lesdits paragraphes aux conventions de compte conclues après l'entrée en vigueur de la présente Convention conformément à l'article 19(1), mais conclues avant l'entrée en vigueur de la présente Convention dans cet Etat conformément à l'article 19(2). Si l'Etat contractant est un Etat à plusieurs unités territoriales, il peut faire une telle déclaration pour l'une de ses unités territoriales.
3. Toute clause expresse d'une convention de compte qui conduirait en vertu des règles de l'Etat dont la loi régit cette convention, à appliquer la loi en vigueur dans un Etat, ou dans une unité territoriale d'un Etat à plusieurs unités, à toute question mentionnée à l'article 2(1), aura pour effet que cette loi régit toutes les questions mentionnées à l'article 2(1), si l'intermédiaire pertinent avait, lors de la conclusion de la convention, un établissement dans cet Etat remplissant la condition prévue à la deuxième phrase de l'article 4(1). Un Etat contractant peut, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, faire une déclaration selon laquelle ses tribunaux n'appliqueront pas le présent paragraphe aux conventions de compte visées au présent paragraphe et dans lesquelles les parties ont expressément convenu que le compte de titres est maintenu dans un autre Etat. Si l'Etat contractant est un Etat à plusieurs unités territoriales, il peut faire une telle déclaration pour l'une de ses unités territoriales.
4. Lorsque les parties à une convention de compte, autre que celles visées au paragraphe (3), ont convenu que le compte de titres serait maintenu dans un Etat ou dans une unité territoriale d'un Etat à plusieurs unités, la loi en vigueur dans cet Etat ou cette unité territoriale s'applique

à toutes les questions mentionnées à l'article 2(1), si l'intermédiaire pertinent avait, lors de la conclusion de la convention, un établissement dans cet Etat remplissant la condition prévue à la deuxième phrase de l'article 4(1). Un tel accord peut être exprès ou résulter de manière implicite des dispositions du contrat dans son ensemble ou des circonstances extérieures à celui-ci.

CHAPITRE V – CLAUSES FINALES

Article 17 *Signature, Ratification, Acceptation, Approbation ou Adhésion*

1. La présente Convention est ouverte à la signature de tous les Etats.
2. La présente Convention est sujette à ratification, acceptation ou approbation des Etats signataires.
3. Un Etat qui ne signe pas la présente Convention peut y adhérer à tout moment.
4. Les instruments de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion seront déposés auprès du Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas, Dépositaire de la présente Convention.

Article 18 *Organisations régionales d'intégration économique*

1. Une organisation régionale d'intégration économique constituée par des Etats souverains et ayant compétence sur certaines matières régies par la présente Convention peut également signer, accepter et approuver la présente Convention ou y adhérer. En pareil cas, l'organisation régionale d'intégration économique aura les mêmes droits et obligations qu'un Etat contractant, dans la mesure où cette organisation a compétence sur des matières régies par la présente Convention. Lorsque le nombre d'Etats contractants est pertinent dans la présente Convention, l'organisation régionale d'intégration économique n'est pas comptée comme Etat contractant en plus de ses Etats membres qui sont des Etats contractants.
2. Au moment de la signature, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, l'organisation régionale d'intégration économique notifie au Dépositaire par écrit les matières régies par la présente Convention pour lesquelles ses Etats membres ont délégué leur compétence à cette organisation. L'organisation régionale d'intégration économique doit notifier sans retard au Dépositaire, par écrit, toute modification intervenue dans la délégation de compétence précisée dans la notification faite en vertu du présent paragraphe, ainsi que de toute nouvelle délégation de compétence.
3. Toute référence à «Etat contractant» ou «Etats contractants» dans la présente Convention s'applique également à une organisation régionale d'intégration économique, lorsque le contexte requiert qu'il en soit ainsi.

Article 19 *Entrée en vigueur*

1. La présente Convention entrera en vigueur le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de trois mois après le dépôt du troisième instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion prévu par l'article 17.
2. Par la suite, la présente Convention entrera en vigueur:

a) pour chaque Etat ou organisation régionale d'intégration économique au sens de l'article 18 ratifiant, acceptant, approuvant ou y adhérant postérieurement, le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de

trois mois après le dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion;

b) pour les unités territoriales auxquelles la présente Convention a été étendue conformément à l'article 20(1), le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de trois mois après la notification de la déclaration visée dans ledit article.

Article 20 *Etats à plusieurs unités*

1. Un Etat à plusieurs unités peut, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, faire une déclaration ayant pour effet que la présente Convention s'appliquera à toutes ses unités territoriales ou uniquement à l'une ou à plusieurs d'entre elles.

2. Ces déclarations devront indiquer expressément les unités territoriales auxquelles la présente Convention s'applique.

3. Si un Etat ne fait pas de déclaration en vertu du paragraphe (1), la présente Convention s'appliquera à l'ensemble du territoire de cet Etat.

Article 21 *Réserves*

Aucune réserve à la présente Convention n'est admise.

Article 22 *Déclarations*

Aux fins des articles 1(5), 12(3) et (4), 16(2) et (3), et 20:

a) toute déclaration doit être notifiée par écrit au Dépositaire;

b) tout Etat contractant peut à tout moment modifier une déclaration en faisant une nouvelle déclaration;

c) tout Etat contractant peut retirer une déclaration à tout moment;

d) toute déclaration faite au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion prend effet simultanément avec l'entrée en vigueur de la présente Convention pour l'Etat concerné; toute déclaration faite à un moment ultérieur et toute nouvelle déclaration prendra effet le premier jour du mois suivant l'expiration d'un délai de trois mois après la date de la notification faite par le Dépositaire conformément à l'article 24;

e) un retrait d'une déclaration prendra effet le premier jour du mois suivant l'expiration d'un délai de six mois après la date de la notification faite par le Dépositaire conformément à l'article 24.

Article 23 *Dénonciation*

1. Tout Etat contractant pourra dénoncer la présente Convention par une notification par écrit au Dépositaire. La dénonciation pourra se limiter à certaines unités territoriales d'un Etat à plusieurs unités auxquelles s'applique la Convention.
2. La dénonciation prendra effet le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de douze mois après la date de réception de la notification par le Dépositaire. Lorsqu'une période plus longue pour la prise d'effet de la dénonciation est spécifiée dans la notification, la dénonciation prendra effet à l'expiration de la période en question après la date de réception de la notification par le Dépositaire.

Article 24 *Notifications par le Dépositaire*

Le Dépositaire notifiera aux Membres de la Conférence de La Haye de droit international privé, ainsi qu'aux autres Etats et aux organisations régionales d'intégration économique qui ont signé, ratifié, accepté, approuvé ou adhéré conformément aux articles 17 et 18, les renseignements suivants:

- a) les signatures et ratifications, acceptations, approbations et adhésions prévues aux articles 17 et 18;
- b) la date d'entrée en vigueur de la présente Convention conformément à l'article 19;
- c) les déclarations et retraits des déclarations prévues à l'article 22;
- d) les notifications prévues à l'article 18(2);
- e) les dénonciations prévues à l'article 23.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés, ont signé la présente Convention. Fait à La Haye, le 20..., en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire, qui sera déposé dans les archives du Gouvernement du Royaume des Pays-Bas et dont une copie certifiée conforme sera remise, par la voie diplomatique, à chacun des Etats membres de la Conférence de La Haye de droit international privé lors de sa Dix-neuvième session, ainsi qu'à tout Etat ayant participé à cette Session.

Videotaped international conference on CISG - The upcoming “UNCITRAL's CISG Case Digest” and “Beyond” the UNCITRAL Digest

The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG, concluded in Vienna on 11 April 1980) is one of UNCITRAL's most successful products to further the harmonization of transnational commercial law. (It has been applicable in Belgium since 1 November 1997.)

As a multilateral commercial treaty, CISG has now been adopted by 61 nations accounting for a large proportion of world trade in goods. At present we find already more than 900 decisions applying CISG, from courts and arbitration panels around the world; published or made accessible in the English language, through summaries in the major law reviews or on the devoted websites. There are other decisions, of course, that have not become available to the practitioners around the world. But when lawyers work with the CISG they are under pressure to study the practical applications and the interpretations that carry authority in the international community that works with this unified international sales law.

UNCITRAL has decided to help the practitioners and the scholars and students of CISG to get a grip on the living CISG before the courts and arbitrators. As a consequence the UNCITRAL Secretariat charged five CISG experts from a variety of regions with the task of creating a digest of CISG case law. Those specialists are: Professors Franco Ferrari (Verona), Peter Winship (Dallas), Ulrich Magnus (Hamburg), Harry Flechtner (Pittsburgh) and Claude Witz (Saarland). They have written the synthetic reports on the status of the CISG's application in practice.

The appearance of UNCITRAL's CISG Case Digest is expected to revolutionize the understanding and practice of international sales law. This Digest will present an overview of all applications (majority opinions and minority opinions) and questions of interpretation. The Digest will be published by UNCITRAL in the six original languages of UNCITRAL and of CISG.

The University of Pittsburgh's Center for International Legal Education was an active participant in the making of the Digest; it is the privileged partner that will be allowed to publish the Digest in the English language in a combination with comments on and scholarly analysis of those same practical applications on CISG.

The University of Pittsburgh sponsored a conference, held on 7 February 2003, at which the Digest authors reported on their original commentary in the Digest – as it was being readied for publication. The Conference was designed to build upon the work of the current draft of the UNCITRAL CISG Case Digest. The Digest describes the reasoning and results of existing CISG cases; the Conference provided Digest authors the opportunity to critique and analyse those cases, as well as issues that have not yet arisen in the case law. Each presentation by a Digest author was followed by commentary from distinguished CISG scholars, from several countries of the world. So this first conference on the Digest of CISG

addressed the results of this important initiative for the uniform understanding and application of international commercial law. Their reports will be part of the book, to be published September 2003 and that book will become the comprehensive report on the status of the CISG in the world.

We find it unique, that the University of Pittsburgh's Center for International Legal Education has now made all of the oral presentations at this special Conference available for viewing over the internet.

You will be able to attend the entire conference through the webcast that is made of the proceedings of the entire day. All the reports are visible as they were made in the Law School of Pittsburgh University. You will find simultaneously on-screen, through an ingenious presentation, the full text of the CISG sections that were mentioned by each speaker, as they are mentioned.

Click on the links below, for the VIDEO-Streaming:

<<http://www.law.pitt.edu/programs/international/UncitralDigestVideo.htm>>

By connecting to the University of Pittsburgh website, you will be able to see and hear the presentations of four of the five Digest Reporters already mentioned (Franco Ferrari of Verona, Peter Winship of Dallas, Ulrich Magnus of Hamburg, Harry Flechtner of Pittsburgh; the Report for Mr. Wirtz was presented in an adapted comment, by Chancellor John Murray of Duquesne University) and the comments of Professors: Lookofsky, Bridge, Perales Viscasillas, Erauw, Gabriel, Garro, Brand, De Ly, Sarcevic. The Secretary of UNCITRAL, Dr. Jernej Sekolec gave the introductory remarks, to explain the importance of the Digest and its goals; and Mr. Harold Burman, in charge of private international law at the Office of the Legal Advisor, Department of State of the USA made the concluding remarks for the day.

This seems, to us, to be a worldwide first in a development regarding international conferences; you can effectively attend the entire conference on-line, free of charge.

The topics of the speakers are the entire content of the CISG, analysed from Articles 1 to 110 as the day advanced; and the corresponding comments:

SCHEDULE

Introduction: Jernej Sekolec

Arts. 1-13, 78, 89-101: Franco Ferrari, Joseph Lookofsky, Michael Bridge

Arts. 14-24, 66-77: Peter Winship, Maria Perales Viscasillas, Johan Erauw

Arts. 25-34, 45-52: Ulrich Magnus, Henry Gabriel, Alejandro Garro

Luncheon: Welcome by Mark A. Nordenberg, Chancellor

www.ipr.be

www.dipr.be

Judgements Convention Update: Jeffray Kovar

Arts. 35-44, 79-88: Harry Flechtner, Paul Vonken, Ronald Brand

Arts. 53-65: Claude Witz (by John Murray), Filip De Ly, Peter Sarcevic

Concluding Comments: Harold Burman

J.E.

www.ipr.be

www.dipr.be

Katja Jansegers - Wet tot openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht van 13 februari 2003

Bij wet van 13 februari 2003 werd het huwelijk opengesteld voor personen van hetzelfde geslacht en werden een aantal bepalingen van het burgerlijk wetboek gewijzigd.³

België is met deze wetgeving het tweede Europese land dat het huwelijk openstelt voor paren van hetzelfde geslacht.⁴ Bij wet van 5 juli 1997 tot invoering van het geregistreerd partnerschap zette de Nederlandse wetgever al een eerste stap naar de openstelling van een “huwelijksachtige relatie” voor homoparen.⁵ In de wet van 21 december 2000 tot wijziging van het Nederlands burgerlijk wetboek is het geregistreerd partnerschap aangepast en is ook het “echte” huwelijk voor homoparen opengesteld.⁶ Deze Nederlandse wet trad in werking op 1 april 2001.

De nieuwe wet van 13 februari 2003 zal in werking treden op de eerste dag van de vierde maand na die waarin zij in het Belgisch Staatsblad is bekendgemaakt.⁷ Dit betekent dat de eerste homoparen vanaf 1 juni 2003 in het huwelijk zullen kunnen treden.

Twee voor het internationaal privaatrecht relevante artikelen uit het burgerlijk wetboek zijn gewijzigd: art. 170 en art. 171 B.W.

Art. 170 B.W. heeft betrekking op de geldige vormvereisten voor het sluiten van een huwelijk.⁸ In deze bepaling is elke verwijzing naar het geslacht van de echtgenoten verdwenen. Zo is het laatste lid van de bepaling eenvoudig weggefallen. Het nieuwe artikel luidt: “Wat de vorm betreft, worden beschouwd als geldig in België: 1. De huwelijken tussen Belgen, alsook tussen Belgen en vreemdelingen, welke in een vreemd land zijn voltrokken

³ Wet tot openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht en tot wijziging van een aantal bepalingen van het Burgerlijk Wetboek van 13 februari 2003, *B.S.* 28 februari 2003.

⁴ Zie voor een overzicht van de wetgeving in de verschillende Europese landen: K. Waaldijk, “Towards the recognition of same-sex partners in European Union law: expectations based on trends in national law” in R. Wintemute, M. Andenaes (ed.), *Legal recognition of same-sex partnerships*, Oxford, Hart, 2001, p. 649. Denemarken was in 1989 het eerste land om een geregistreerd partnerschap in te voeren.

⁵ Wet van 5 juli 1997 tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en van het Wetboek van de Burgerlijke Rechtsvordering in verband met opnemingsdaarvan van bepalingen voor het geregistreerd partnerschap, *Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden* 22 juli 1997, geraadpleegd op website <http://overheid.nl/op>.

⁶ Wet van 21 december 2000 tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek in verband met de openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht, *Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden* van 11 januari 2001, geraadpleegd op <http://www.overheid.nl/op>. Bij besluit van 20 maart 2001 werd beslist dat de wet openstelling huwelijk in werking zou treden met ingang van 1 april 2001.

⁷ Art. 23

⁸ Het oude artikel 170 B.W. luidde: “Wat de vorm betreft, worden beschouwd als geldig in België:

1. De huwelijken tussen Belgen, tussen vreemdelingen en Belgische vrouwen, alsook tussen Belgen en vreemde vrouwen, welke in een vreemd land zijn voltrokken met inachtneming van de in dat land gebruikelijke vormen; 2. De huwelijken tussen Belgen voltrokken door de diplomatieke ambtenaren, alsook door de ambtenaren van het consulaire korps aan wie de functie van ambtenaar van de burgerlijke stand is opgedragen; 3. De huwelijken tussen Belgen en vreemde vrouwen voltrokken door de diplomatieke ambtenaren, alsook door de ambtenaren van het consulaire korps die deze bijzondere bevoegdheid bezitten.”

met inachtneming van de in dat land gebruikelijke vormen; 2. De huwelijken tussen Belgen, alsook tussen Belgen en vreemdelingen, welke zijn voltrokken door de diplomatieke ambtenaren en of door de ambtenaren van het consulaire korps aan wie de functie van ambtenaar van de burgerlijke stand is opgedragen”.

Art. 171 B.W. heeft betrekking op huwelijken van Belgen die voltrokken zijn in het buitenland en die na hun terugkeer in België hun huwelijk wensen te laten overschrijven in de Belgische registers van de burgerlijke stand.⁹ Ook hier wordt de verwijzing naar de eerste vestiging van de “echtgenote” vervangen door eerste vestiging van “een van de echtgenoten”.

Het nieuwe art. 171 B.W. luidt: “Na de terugkeer van de Belg op het grondgebied van het Rijk wordt, op verzoek van een der echtgenoten indien beiden Belg zijn, of op verzoek van degene die deze hoedanigheid bezit, de akte van voltrekking van het huwelijk dat in een vreemd land is aangegaan met inachtneming van de in dat land gebruikelijke vormen, overgeschreven in de lopende registers van de burgerlijke stand der plaats van hun eerste woonplaats in België of van de eerste vestiging van een van de echtgenoten, indien deze alleen op het grondgebied van het Rijk terugkeert. Van deze overschrijving wordt melding gemaakt op de kant van de lopende registers, volgens de dagtekening van de voltrekking van het huwelijk.

Indien de akte in een vreemde taal is opgemaakt, wordt terzelfder tijd een voor eensluidend verklaarde vertaling in een der beide landstalen overgelegd. In geval van bewezen behoefte zijn de kosten van vertaling ten laste van de betrokken gemeentebesturen”.

Door in deze bepalingen elke verwijzing naar het geslacht van de echtgenoten weg te laten, heeft de wetgever in het burgerlijk recht één van de laatste discriminaties op basis van geslacht weggewerkt.

Katja Jansegers
Assistente Universiteit Gent
Advocaat balie Gent
katja.jansegers@ug.ac.be

⁹ Het oude art. 171 B.W. luidde: “Na de terugkeer van de Belg op het grondgebied van het Rijk wordt, op verzoek van een der echtgenoten indien beiden Belg zijn, of op verzoek van degene die deze hoedanigheid bezit, de akte van voltrekking van het huwelijk dat in een vreemd land is aangegaan met inachtneming van de in dat land gebruikelijke vormen, overgeschreven in de lopende registers van de burgerlijke stand der plaats van hun eerste woonplaats in België of van de eerste vestiging der echtgenote, indien zij alleen op het grondgebied van het Rijk terugkeert. Van deze overschrijving wordt melding gemaakt op de kant van de lopende registers, volgens de dagtekening van de voltrekking van het huwelijk.

Indien de akte in een vreemde taal is opgemaakt, wordt terzelfder tijd een voor eensluidend verklaarde vertaling in een der beide landstalen overgelegd. In geval van bewezen behoefte zijn de kosten van vertaling ten laste van de betrokken gemeentebesturen.”

